

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 1312/2013/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 11ης Δεκεμβρίου 2013

σχετικά με το στρατηγικό θεματολόγιο καινοτομίας του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΙΤ): η συνεισφορά του ΕΙΤ σε μια πιο καινοτόμο Ευρώπη

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 173 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 294/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Μετά τη διαβίβαση του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ⁽²⁾,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία ⁽³⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 294/2008 απαιτεί από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για το πρώτο στρατηγικό θεματολόγιο καινοτομίας («ΣΘΚ»), βάσει του σχεδίου που θα υποβάλει το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας («ΕΙΤ»).

(2) Το ΣΘΚ θα πρέπει να καθορίζει τους τομείς προτεραιότητας και την μακροπρόθεσμη στρατηγική του ΕΙΤ και να περιλαμβάνει αξιολόγηση του οικονομικού του αντικτύπου και της ικανότητάς του να παραγάγει τη βέλτιστη προστιθέμενη αξία καινοτομίας. Το ΣΘΚ λαμβάνει υπόψη του τα αποτελέσματα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του ΕΙΤ.

(3) Το πρώτο ΣΘΚ θα πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερείς προδιαγραφές και όρους αναφοράς όσον αφορά τη λειτουργία του ΕΙΤ, τις διαδικασίες συνεργασίας του Διοικητικού Συμβουλίου και των κοινοτήτων γνώσης και καινοτομίας («ΚΓΚ») και τις μεθόδους για τη χρηματοδότηση των ΚΓΚ,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το στρατηγικό θεματολόγιο καινοτομίας («ΣΘΚ») του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας, όπως παρατίθεται στο παράρτημα, εγκρίνεται για το διάστημα από το 2014 έως το 2020.

Άρθρο 2

Το ΣΘΚ εφαρμόζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 294/2008.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την τρίτη ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στρασβούργο, 11ης Δεκεμβρίου 2013.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος
M. SCHULZ

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
V. LEŠKEVIČIUS

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 294/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2008, για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΕ L 97 της 9.4.2008, σ. 1).

⁽²⁾ ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 122.

⁽³⁾ Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της ... Νοεμβρίου 2013 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη Βασικών Δράσεων

1. Το ευρωπαϊκό ινστιτούτο καινοτομίας και τεχνολογίας: συντελεστής καινοτομίας της Ένωσης:
 - 1.1. EIT: Εξέταση των κοινωνικών προκλήσεων μέσω της καινοτομίας στο τρίγωνο της γνώσης
 - 1.2. Η προστιθέμενη αξία του EIT: διακριτικά χαρακτηριστικά
 - 1.3. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλες πολιτικές και πρωτοβουλίες χρηματοδότησης σε όλα τα επίπεδα
2. Εμβάθυνση του ρόλου του EIT μετά το 2013: προτεραιότητες
 - 2.1. Παροχή κινήτρων για ανάπτυξη, αποτελεσματικότητα και βιωσιμότητα μέσω του EIT
 - 2.1.1. Σταθεροποίηση και ενίσχυση της ανάπτυξης και του αντικτύπου των υφιστάμενων ΚΓΚ
 - 2.1.2. Δημιουργία νέων ΚΓΚ
 - 2.2. Ενίσχυση του αντικτύπου του EIT
 - 2.3. Νέοι μηχανισμοί υλοποίησης και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων
3. Αποτελεσματικός τρόπος λήψης αποφάσεων και λειτουργικές ρυθμίσεις
 - 3.1. Προσαρμογή και διευκρινίσεις για τη λήψη αποφάσεων του EIT
 - 3.2. Επενδύσεις στις ΚΓΚ: Οι σχέσεις μεταξύ EIT και ΚΓΚ
 - 3.3. Σχέσεις με τους ενδιαφερόμενους παράγοντες
4. Εκτίμηση οικονομικών αναγκών και πόρων χρηματοδότησης 2014-2020
 - 4.1. Παγίωση μοντέλου έξυπνης χρηματοδότησης για τις ΚΓΚ
 - 4.2. Ανάγκες προϋπολογισμού του EIT

Θεματικό δελτίο 1: Καινοτομία για Υγιή Διαβίωση και Ενεργό Γήρανση

Θεματικό δελτίο 2: Πρώτες ύλες – Βιώσιμη Έρευνα, Εξόρυξη, Επεξεργασία, Ανακύκλωση και Υποκατάσταση

Θεματικό δελτίο 3: Τρόφιμα για το Μέλλον (Food4Future) – Βιώσιμη Αλυσίδα προσφοράς από τους Πόρους στους Καταναλωτές

Θεματικό δελτίο 4: Μεταποίηση Προστιθέμενης Αξίας

Θεματικό δελτίο 5: Αστική Κινητικότητα

Περίληψη βασικών δράσεων

Τμήμα 2.1.1. Σταθεροποίηση και ενίσχυση της ανάπτυξης και του αντικτύπου των υφιστάμενων ΚΓΚ

Το EIT θα:

- ενθαρρύνει τις ΚΓΚ να αναπτύξουν μεγαλύτερη ποικιλία εκπαιδευτικών και επαγγελματικών δραστηριοτήτων και να παράσχουν σχετικές συμβουλές και να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από την ύπαρξη αυτών των δραστηριοτήτων.
- δημιουργήσει βαθμιαία ανταγωνιστικούς μηχανισμούς εξέτασης για τη χορήγηση ποσοστού της επιδότησης των ΚΓΚ, οι οποίοι θα βασίζονται στα επιχειρηματικά σχέδια και στις επιδόσεις των ΚΓΚ και θα λαμβάνουν υπόψη ότι οι ΚΓΚ εξελίσσονται με διαφορετικές ταχύτητες.
- παρέχει κίνητρα στις ΚΓΚ για την ανάπτυξη κοινών δραστηριοτήτων σχετικά με οριζόντια θέματα.

- δημιουργήσει ένα σύστημα αξιολόγησης από ομότιμους για τους τίτλους που φέρουν το σήμα του ΕΙΤ και θα ξεκινήσει διάλογο με εθνικούς και διεθνείς φορείς εξασφάλισης της ποιότητας για την προώθηση μιας συνεκτικής προσέγγισης.

Τμήμα 2.1.2. Δημιουργία νέων ΚΓΚ

Το ΕΙΤ θα

- προετοιμάσει μια διαδικασία επιλογής για κάθε κύκλο των ΚΓΚ ώστε οι αιτούντες ΚΓΚ να έχουν επαρκή χρόνο να προετοιμάσουν προτάσεις.
- προκηρύξει προσκλήσεις για δημιουργία πέντε νέων ΚΓΚ ως εξής: μία πρόσκληση για δημιουργία δύο νέων ΚΓΚ το 2014 στα θέματα «Υγιής διαβίωση και Ενεργός Γήρανση» και «Πρώτες Ύλεις»· μία πρόσκληση για δημιουργία δύο νέων ΚΓΚ το 2016 στα θέματα «Τρόφιμα για το Μέλλον» και «Μεταποίηση Προστιθέμενης Αξίας» και μία πρόσκληση για δημιουργία μίας νέας ΚΓΚ το 2018 στο θέμα «Αστική Κινητικότητα».
- καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να εξασφαλίσει ότι όσο το δυνατόν περισσότερα ενδιαφερόμενα μέρη θα ενημερώνονται σχετικά με τις διαδικασίες επιλογής των μελλοντικών ΚΓΚ.
- εξασφαλίσει ότι οι όροι-πλαίσιο για τις μελλοντικές διαδικασίες επιλογής ΚΓΚ θα επιφέρουν βέλτιστα αποτελέσματα, κυρίως με την παροχή σαφούς καθοδήγησης σχετικά με τις απαιτήσεις και τις διαδικασίες, και με την παροχή στους αιτούντες επαρκούς χρόνου για την οργάνωση της εταιρικής σχέσης.

Τμήμα 2.2 Ενίσχυση του αντικτύπου του ΕΙΤ

Το ΕΙΤ θα

- ενθαρρύνει τη συμμετοχή σε δραστηριότητες απήχρησης και ειδικότερα θα παράσχει υποστήριξη, ανάλογα με την περίπτωση, στις ΚΓΚ σε σχέση με το περιφερειακό πρόγραμμα καινοτομίας.
- δημιουργήσει/προσαρμόσει ένα εργαλείο με βάση το διαδίκτυο για την παροχή πλατφόρμας για τη διάδοση γνώσεων και για τη δικτύωση γύρω από το ΕΙΤ.
- ιδρύσει και θα υποστηρίξει ένα λειτουργικό και ισχυρό δίκτυο αποφοίτων από τις δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης του ΕΙΤ /ΚΓΚ («ΕΙΤ alumni»).
- φροντίζει ώστε τα διδάγματα που αποκομίζονται στις ΚΓΚ να γίνονται συστηματικά προσιτά στην ευρύτερη κοινότητα καινοτομίας στην Ένωση και πέρα από αυτήν. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να περιλαμβάνεται η ανάπτυξη σειράς δωρεάν ανοικτών μαθημάτων από τις δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης του ΕΙΤ και των ΚΓΚ.
- ενισχύσει τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ στο τρίγωνο της γνώσης.

Τμήμα 2.3 Νέοι μηχανισμοί υλοποίησης και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων

Το ΕΙΤ θα

- καθορίσει θεματολόγιο απλούστευσης, συμπεριλαμβανομένων των σημείων σύγκρισης για την αξιολόγηση της προόδου και υποβολής εκθέσεων στην Επιτροπή σχετικά με την υλοποίηση της προόδου του μέσω της ετήσιας έκθεσης δραστηριότητας· θα εξασφαλίσει ότι νέα πρότυπα απλούστευσης διαδίδονται σε όλη την Ένωση και ενημερώνει σχετικά με άλλες πρωτοβουλίες της Ένωσης.
- δημιουργήσει σε συνεργασία με την Επιτροπή και τις ΚΓΚ, συνεκτικό σύστημα για την παρακολούθηση: της συμβολής του ΕΙΤ στο «Ορίζων 2020» του αντικτύπου του ΕΙΤ μέσω των δικών του δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων των ΚΓΚ· και των αποτελεσμάτων των ΚΓΚ. Το ΕΙΤ θα παρουσιάζει όλες τις δραστηριότητές του παρακολούθησης στην ετήσια έκθεση δραστηριότητάς του που θα αποστέλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Τμήμα 3.1 Προσαρμογή και διευκρινίσεις για τη λήψη αποφάσεων του ΕΙΤ

Το ΕΙΤ θα

- εξασφαλίσει με μια έξυπνη στρατηγική ανθρώπινου δυναμικού, συμπεριλαμβανομένης της συστηματικής χρήσης εσωτερικής και εξωτερικής πραγματογνωμοσύνης και εσωτερικών διαδικασιών διαχείρισης, ότι το ΕΙΤ θα εξελιχθεί σε θεσμό αναφοράς για καινοτόμο διακυβέρνηση.
- λαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την περαιτέρω προώθηση πνεύματος ειλικρίνειας και διαφάνειας.

Τμήμα 3.2 Επενδύσεις στις ΚΓΚ: Οι σχέσεις μεταξύ ΕΙΤ και ΚΓΚ

Το ΕΙΤ θα

- παρέχει σαφή και συνεκτική καθοδήγηση σχετικά με τις προσδοκίες, υποχρεώσεις και ευθύνες σε όλο τον κύκλο ζωής των ΚΓΚ.
- αναπτύξει σε στενή συνεργασία με τις ΚΓΚ ικανότητα εντός της κεντρικής διοίκησης του ΕΙΤ για να διευκολύνει την ανταλλαγή και τη μάθηση ανάμεσα στις ΚΓΚ.
- παρέχει ορισμένες υπηρεσίες στις ΚΓΚ σχετικά με οριζόντια θέματα στα οποία υπάρχει περιθώριο μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας, και θα εφαρμόζει άλλες εταιρικές πολιτικές για τον ίδιο σκοπό.
- παρέχει καθοδήγηση όσον αφορά τη σύνδεση και τη σύμπραξη των εταίρων που δεν έχουν τη δυνατότητα να γίνουν πλήρεις επενδυτές και εταίροι μιας ΚΓΚ.

Τμήμα 3.3 Σχέσεις με τους ενδιαφερόμενους παράγοντες

Το ΕΙΤ θα

- δημιουργήσει τακτικό φόρουμ των ενδιαφερόμενων παραγόντων και την ειδική σύνδεση αντιπροσώπων των κρατών μελών για να διευκολύνει την αμοιβαία μάθηση με την ευρύτερη κοινότητα καινοτομίας σε όλο το τρίγωνο της γνώσης, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και περιφερειακών αρχών. Στο πλαίσιο αυτό η πλατφόρμα με βάση το διαδίκτυο μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των συμμετεχόντων.
- χρησιμοποιεί συστηματικά τους υπάρχοντες συνδέσμους των πανεπιστημίων, επιχειρήσεων και ερευνητικών οργανώσεων ως πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσεων και διάδοσης αποτελεσμάτων
- καθιερώνει μηχανισμό όπως μία ετήσια συνεδρίαση μεταξύ του ΕΙΤ, των ΚΓΚ και των αρμόδιων υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για να διευκολύνει περαιτέρω τις συνέργειες του ΕΙΤ και των ΚΓΚ αφενός και άλλων πρωτοβουλιών της Ένωσης αφετέρου.

ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΘΕΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΕΙΤ

1. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας: συντελεστής καινοτομίας της Ένωσης

Το παρόν στρατηγικό θεματολόγιο καινοτομίας (ΣΘΚ) περιγράφει τις προτεραιότητες για το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΙΤ) για την περίοδο 2014-2020 καθώς και των τρόπων λειτουργίας του. Συνεπώς, αποτελεί το κυριότερο εργαλείο των υπεύθυνων για τη χάραξη της ευρωπαϊκής πολιτικής της ΕΕ για τον καθορισμό της στρατηγικής κατεύθυνσης του ΕΙΤ, αφήνοντας σημαντική αυτονομία στο ΕΙΤ για τον καθορισμό των τρόπων και των μέσων για την επίτευξη των ορισμένων στόχων.

Το ΣΘΚ είναι το αποτέλεσμα διεξοδικής διαδικασίας στην προσπάθεια να αξιοποιηθεί η πείρα του ΕΙΤ έως σήμερα και να αντικατοπτρίζεται πλήρως η πραγματικότητα του ευρωπαϊκού τοπίου καινοτομίας. Βασίζεται στο πρώτο σχέδιο ΣΘΚ που υποβλήθηκε από το διοικητικό συμβούλιο του ΕΙΤ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 15 Ιουνίου 2011, σε συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 294/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾.

Βασίζεται, επίσης, στα αποτελέσματα μιας ανεξάρτητης αξιολόγησης της αρχικής περιόδου του ΕΙΤ καθώς και στη διαδικασία διαβούλευσης ανοικτής σε όλους εκείνους που έχουν πραγματικό ή δυνητικό ενδιαφέρον στις δραστηριότητές του, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των ερευνητικών οργανισμών καθώς και των εθνικών και περιφερειακών αρχών.

1.1. ΕΙΤ: Εξέταση των κοινωνικών προκλήσεων μέσω της καινοτομίας στο τρίγωνο της γνώσης

Σε έναν κόσμο που αλλάζει ραγδαία, η πορεία της Ευρώπης προς το μέλλον βασίζεται στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη. Για την επίτευξη αυτού του στόχου και για να παραμείνει ανταγωνιστική στην παγκόσμια οικονομία και κοινωνία της γνώσης, το «τρίγωνο της γνώσης», δηλαδή η η ανώτατη εκπαίδευση, η έρευνα και η καινοτομία καθώς και η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των τριών πλευρών έχουν αναγνωριστεί ως βασικοί κινητήριιοι μοχλοί. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έπραξε αντίστοιχα και αναγνώρισε αυτούς τους τομείς ως πολιτικές προτεραιότητες στην στρατηγική της «Ευρώπη 2020». Αυτές οι προτεραιότητες εφαρμόζονται κυρίως μέσω των εμβληματικών πρωτοβουλιών «Ένωση καινοτομίας» και «νεολαία σε κίνηση», οι οποίες αποτελούν ένα γενικό πλαίσιο πολιτικής για ενέργειες της Ένωσης στους εν λόγω τομείς. Συμπληρώνονται με τις υπόλοιπες εμβληματικές πρωτοβουλίες, όπως π.χ. τις πρωτοβουλίες «Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης», «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη» και «Μια Ευρώπη με αποδοτική χρήση των πόρων της». Το ΕΙΤ θα συμβάλλει πλήρως στην επίτευξη των στόχων αυτών των εμβληματικών πρωτοβουλιών.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 294/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2008, για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΕ L 97 της 9.4.2008, σ. 1).

Οι λόγοι για να τεθούν στο επίκεντρο η ανώτατη εκπαίδευση, η έρευνα και η καινοτομία είναι προφανείς. Στο πλαίσιο της οικονομίας της γνώσης και στον αυξανόμενο παγκόσμιο ανταγωνισμό και εν όψει της δημογραφικής πρόκλησης στο εσωτερικό, η μελλοντική οικονομική ανάπτυξη και οι θέσεις εργασίας θα προέρχονται όλο και περισσότερο από τα επιτεύγματα καινοτομίας σε προϊόντα, πρότυπα υπηρεσιών και επιχειρήσεων καθώς και από την ικανότητά τους να γαλουχήσουν, να προσελκύσουν και να κρατήσουν τα talenta. Ενώ υπάρχουν μεμονωμένες ιστορίες επιτυχίας σε όλη την Ευρώπη, η Ένωση πρέπει να φτάσει το επίπεδο των παγκόσμιων ηγετών στον τομέα της καινοτομίας. Εξάλλου, η Ένωση αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό για talenta από νέα κέντρα αριστείας σε αναδυόμενες οικονομίες.

Η Ευρώπη οφείλει να εντείνει περαιτέρω τις προσπάθειές της στην ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και να αποδεχθεί μια ισχυρή, ανοικτή και πραγματική επιχειρησιακή κουλτούρα, η οποία είναι ουσιαστική για την υποβοήθηση και την υποστήριξη του προσδιορισμού της αξίας της έρευνας και της καινοτομίας, για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και για την επίτευξη πραγματικής εξάπλωσης των καινοτομιών στην αγορά σε δυναμικούς τομείς υψηλής ανάπτυξης. Η Ευρώπη χρειάζεται να προωθήσει τον ρόλο των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ως κινητήρων καινοτομίας, επειδή τα ταλαντούχα άτομα πρέπει να εφοδιάζονται με τις σωστές δεξιότητες, γνώσεις και νοοτροπίες προκειμένου να προωθήσουν την ανάπτυξη της καινοτομίας.

Το ΕΙΤ έχει δημιουργηθεί ακριβώς για αυτόν τον λόγο – να συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη της οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας, ενισχύοντας την ικανότητα καινοτομίας της Ένωσης και των κρατών μελών της και δίνοντας ώθηση στις ικανότητές τους να μετατρέπουν τα αποτελέσματα της έρευνας σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας. Το ΕΙΤ, με την πλήρη ενσωμάτωση της ανώτατης εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας στο τρίγωνο της γνώσης, θα συμβάλλει έντονα ιδίως στην αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» και θα επιφέρει συστηματική αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται οι ευρωπαίοι συντελεστές καινοτομίας.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου το ΕΙΤ συνδυάζει στρατηγικό προσανατολισμό σε επίπεδο ΕΙΤ με μια εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση στο πλαίσιο των θεματικών πεδίων δράσης των Κοινοτήτων Γνώσης και Καινοτομίας (ΚΓΚ) του. Οι ΚΓΚ αποτελούν ολοκληρωμένες σε μεγάλο βαθμό πανευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις, στις οποίες συμμετέχουν άριστα πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και άλλοι συντελεστές καινοτομίας και ασχολούνται σε μακροπρόθεσμη βάση με ειδικές κοινωνικές προκλήσεις. Κάθε ΚΓΚ οργανώνεται γύρω από έναν μικρό αριθμό διασυνδεδεμένων κέντρων συστέγασης στα οποία οι εταίροι συνεργάζονται στενά σε καθημερινή βάση και μοιράζονται κοινούς στρατηγικούς στόχους. Τα κέντρα συστέγασης βασίζονται σε υφιστάμενα κέντρα αριστείας, τα οποία εξελίσσονται σε τοπικά οικοσυστήματα καινοτομίας και συνδέονται μεταξύ τους σε ένα ευρύτερο δίκτυο κόμβων καινοτομίας σε όλη την Ευρώπη. Στο πλαίσιο του ΕΙΤ, οι επιμέρους ΚΓΚ έχουν λάβει μεγάλο βαθμό αυτονομίας για τον καθορισμό της εσωτερικής οργάνωσής, της σύνθεσης, του θεματολογίου τους και των μεθόδων εργασίας τους, έτσι ώστε να μπορούν να επιλέξουν την προσέγγιση που είναι η καλύτερη για την επίτευξη των στόχων τους. Το ΕΙΤ θα πρέπει να λειτουργεί ως πρότυπο ανά την Ευρώπη επιδεικνύοντας μια αποτελεσματική και ήπια διακυβέρνηση. Σε στρατηγικό επίπεδο, το ΕΙΤ οργανώνει τη διαδικασία επιλογής των ΚΓΚ σύμφωνα με τους θεματικούς τομείς που εγκρίνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και τις συντονίζει με ευέλικτο πλαίσιο, τις υποστηρίζει και τους παρέχει συμβουλές σε διοικητικά ζητήματα, ανάλογα με την περίπτωση, και διαδίδει τα καλύτερα πρότυπα διαχείρισης και χρηματοδότησής τους. Το ΕΙΤ πρέπει να προαγάγει τον συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των ΚΓΚ, ούτως ώστε να εξασφαλιστούν οι συνέργειες και η προστιθέμενη αξία.

Μέσω των ΚΓΚ, το ΕΙΤ επιχειρεί να επιταχύνει την καινοτομία και να βοηθήσει στη δημιουργία πολυτομεακού και διατομεακού περιβάλλοντος στο οποίο η καινοτομία είναι πιθανότερο να ευδοκίμει και να δημιουργεί διαύλους στον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται οι τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης, της έρευνας και των επιχειρήσεων. Αυτή η προσέγγιση βοηθά στην αντιμετώπιση των όλο και πιο πολύπλοκων και αλληλένδετων κοινωνικών προκλήσεων που ορίζονται στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» με ολιστικό τρόπο, συνδυάζοντας τομεακές και διατομεακές καινοτομίες και συμβάλλοντας στη συσπείρωση εξαιρετικών ανθρώπων από διαφορετικούς τομείς, προελεύσεις και επιστήμες – οι οποίοι διαφορετικά δεν συναντιούνταν αναγκαστικά – για την από κοινού εξεύρεση λύσεων στις προκλήσεις.

Επιτεύγματα

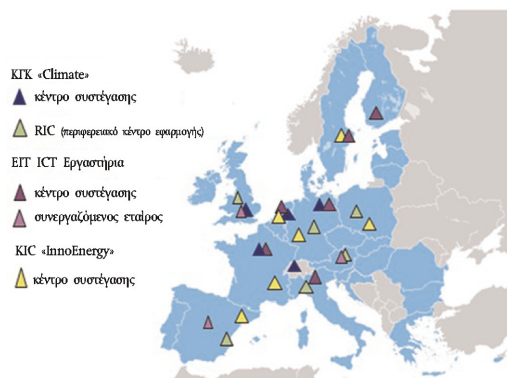
Το ΕΙΤ έχει ολοκληρώσει την αρχική φάση του, η οποία ήταν αφιερωμένη στην έναρξη των δραστηριοτήτων του μέσω των πρώτων ΚΓΚ και στη συγκρότηση των οργάνων λήψης αποφάσεων και των εκτελεστικών φορέων – το διοικητικό συμβούλιο και την κεντρική διοίκηση. Το ΕΙΤ επέτυχε επίσης τον κύριο στόχο του – την πλήρη ενσωμάτωση ολόκληρης της αλυσίδας καινοτομίας, με τη συνένωση των προσπαθειών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ερευνητικών οργάνων και επιχειρήσεων μέσω των τριών αρχικών ΚΓΚ, που ιδρύθηκαν το 2010 σε τομείς τους οποίους το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θεώρησαν ως σημαντικούς για τη μελλοντική ανάπτυξη της Ευρώπης. Αυτές είναι οι εξής: βιώσιμη ενέργεια («KIC InnoEnergy»), προσαρμογή και μετρίαση της κλιματικής αλλαγής («ClimateKIC») και η μελλοντική κοινωνία πληροφορίας και τεχνολογίας («EIT ICT Labs»).

Επιπλέον, το ΕΙΤ σταθεροποιείται πλέον ως φορέας καινοτομίας μέσω της κεντρικής έδρας του στη Βουδαπέστη. Επίσης, έχει ιδρύσει το Ίδρυμα ΕΙΤ, έναν νομικώς ανεξάρτητο οργανισμό που έχει στόχο την προώθηση και υποστήριξη του έργου και των δραστηριοτήτων του ΕΙΤ, και την ενίσχυση του κοινωνικού αντίκτυπου του ΕΙΤ.

Οι ΚΓΚ στην πορεία τους προς ολοκληρωμένες εταιρικές σχέσεις παγκοσμίου κύρους

Οι πρώτες τρεις ΚΓΚ, που συγκροτήθηκαν το 2010, πραγματοποίησαν τις πρώτες δραστηριότητές τους το 2011. Παρά την περιορισμένη μέχρι σήμερα εμπειρία τους, οι εν λόγω ΚΓΚ σημείωσαν επιτυχία στη δημιουργία κρίσιμης μάζας στον αντίστοιχο τομέα τους, συμπεριλαμβανομένης της ισορροπημένης συμμετοχής διαφόρων συντελεστών του τριγώνου της γνώσης. Η συνδυασμένη ισχύς των εταίρων σε μια ΚΓΚ – τόσο από άποψη αριθμού όσο και βαρύτητας που αντιπροσωπεύουν στους αντίστοιχους τομείς τους – τις δίνει το δυναμικό να αποκτήσουν παγκόσμιο κύρος.

Διάγραμμα 1 - Συστέγαση ΚΓΚ

Οι ΚΓΚ έχουν ακολουθήσει διαφοροποιημένες προσεγγίσεις στη χάραξη των στρατηγικών τους και των δομών της διακυβέρνησής τους αντικατοπτρίζοντας τα διαφορετικά θεματικά πεδία. Μία ΚΙC ιδρύθηκε σαν εταιρεία ενώ δύο άλλες είναι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Όλες διαρθρώνονται γύρω από 30 περίπου κύριους εταίρους και πέντε έως έξι κέντρα συστέγασης, τα οποία συνήθως πλαισιώνονται από έναν κυμαινόμενο αριθμό πρόσθετων συνδεδεμένων εταίρων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Η δημιουργία των ΚΓΚ ως ενιαίων νομικών προσώπων υπό την ηγεσία ενός Γενικού Διευθυντή αποτελεί σαφή ρήξη με την παραδοσιακή προσέγγιση πολλαπλών δικαιούχων. Εξάλλου, όλες οι ΚΓΚ ακολουθούν τη λογική επιχειρησιακού σχεδίου για τον στρατηγικό σχεδιασμό των δραστηριοτήτων τους, και όλες οι ΚΓΚ έχουν εφαρμόσει τη μέθοδο της συστέγασης: με τη συγκέντρωση διάφορων ομάδων σε ένα φυσικό τόπο, χρησιμεύοντας ως συμψηφιστικό γραφείο για πολλές δραστηριότητες ΚΓΚ και συνδυάζοντας ικανότητες και δεξιότητες που αναπτύχθηκαν σε διαφορετικούς τομείς εξειδίκευσης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ιδιαίτερα οι επιχειρήσεις θα παίξουν σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων των ΚΓΚ, οι οποίες αναμένεται να καταφέρουν να κινητοποιήσουν επενδύσεις και μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις εκ μέρους του επιχειρηματικού τομέα.

Οι δραστηριότητες των ΚΓΚ εκτείνονται σε ολόκληρη την αλυσίδα καινοτομίας και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την κατάρτιση των προγραμμάτων για τίτλους μάστερ και διδακτορικούς τίτλους με το σήμα του ΕΙΤ τα οποία συνδυάζουν υψηλού επιπέδου επιστημονική με επιχειρησιακή εκπαίδευση, υπηρεσίες δημιουργίας επιχειρήσεων, και προγράμματα κινητικότητας. Εφόσον οι αρχικές δραστηριότητες των ΚΓΚ επικεντρώθηκαν στα ταλέντα και τους ανθρώπους, τα πρώτα αποτελέσματα επιτεύχθηκαν στην εκπαίδευση και στην επιχειρηματικότητα: Δύο ΚΓΚ ένωσαν τις δυνάμεις τους και συνεργάστηκαν σε ένα κοινό πρόγραμμα μάστερ σε έξυπνα δίκτυα.

Τα επιτεύγματα του πρώτου έτους (2010-2011) των ΚΓΚ έχουν ευοίωνες προοπτικές:

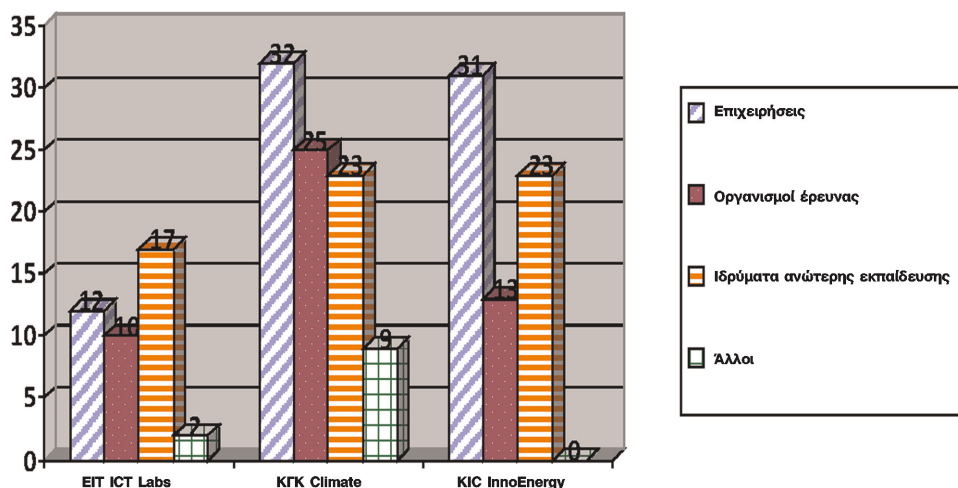
Περίπου 500 φοιτητές ολοκλήρωσαν την κατάρτισή τους σε θερινά μαθήματα και περισσότεροι από 200 φοιτητές είναι σήμερα εγγεγραμμένοι σε ειδικά μαθήματα μάστερ με το σήμα των ΚΓΚ. Η ζήτηση για ανθρώπους με προσόντα είναι μεγάλη: Η ΚΓΚ «InnoEnergy» π.χ. έλαβε 950 αιτήσεις για σπουδές μάστερ στις οποίες θα μπορούσαν να γίνουν δεκτοί 155 φοιτητές. Οι φοιτητές οι οποίοι αποφοίτησαν από μαθήματα της «ClimateKIC» το 2010 και το 2011 έχουν ιδρύσει σύλλογο αποφοίτων με στόχο να διατηρήσουν μακροχρόνια επαφή με την ΚΓΚ.

Έξι νέες επιχειρήσεις έχουν ήδη συσταθεί με κεφάλαιο εκκίνησης από έπαθλα και βραβεία ή με την υποστήριξη από τις ΚΓΚ. Περισσότερες από 50 νεοσύστατες επιχειρήσεις βρίσκονται αυτή τη στιγμή στο στάδιο δραστηριοτήτων επώασης. Η ΚΓΚ «EIT ICT Labs» υποστηρίζει 18 μικρές εταιρείες με «επιμελητές» επιχειρήσεων.

Σύνδεσμοι με το τρίγωνο της γνώσης δημιουργήθηκαν σε περιφερειακό επίπεδο μέσω προγραμμάτων διεπιστημονικής επαγγελματικής ανάπτυξης, όπως το πρόγραμμα «Pioneers in practice» (Πρωτοπόροι στην πρακτική) της «Climate KIC» (59 άτομα παρακολούθησαν αυτό το πρόγραμμα κινητικότητας μέχρι τώρα).

Θεοπίστηκαν νέοι κανόνες για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας οι οποίοι ορίζουν το μοίρασμα των κερδών από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μεταξύ των συμμετεχουσών εταιρειών και της νομικής οντότητας των ΚΓΚ.

Διάγραμμα 2 – εταιρείες των ΚΓΚ το 2011 (επιχειρήσεις, πανεπιστήμια, έρευνα)

1.2. Η προστιθέμενη αξία του ΕΙΤ: διακριτικά χαρακτηριστικά

Η προσέγγιση του ΕΙΤ χαρακτηρίζεται από ορισμένα στοιχεία με τα οποία προσφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία σε επίπεδο Ένωσης:

- Εξάλειψη του κατακερματισμού μέσω μακροπρόθεσμων ολοκληρωμένων εταιρικών σχέσεων και επίτευξη κρίσιμης μάζας μέσω της ευρωπαϊκής διάστασής του: Βασίζόμενο σε υφιστάμενες πρωτοβουλίες συνεργασίας, το ΕΙΤ τοποθετεί τις επιλεγμένες εταιρικές σχέσεις στις ΚΓΚ σε πιο μόνιμο και στρατηγικό επίπεδο. Οι ΚΓΚ καθιστούν δυνατό σε παγκόσμιο κύρους εταιρείες να ενωθούν σε νέους σχηματισμούς, να βελτιώσουν τους υφιστάμενους πόρους και να αναπτύξουν νέα και, κατά περίπτωση, ανοιχτά μοντέλα καινοτομίας, να έχουν πρόσβαση σε νέες επιχειρησιακές ευκαιρίες μέσω νέας σειράς αξιών για την αντιμετώπιση υψηλότερου κινδύνου και ευρύτερης κλίμακας προκλήσεων. Επιπλέον, ενώ υπάρχει μεγάλος αριθμός κέντρων αριστείας στα κράτη μέλη, δεν επιτυγχάνουν από μόνα τους την κρίσιμη μάζα για τον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Τα κέντρα συστέγασης των ΚΓΚ παρέχουν σε ισχυρούς τοπικούς συντελεστές την ευκαιρία να συνδεθούν στενά με άλλους άριστους εταιρείες πέρα από τα σύνορα, ενώ ταυτόχρονα τους επιτρέπει να αναπτύσσουν δραστηριότητες και να αναγνωρίζονται παγκοσμίως.
- Βελτίωση του αντικτύπου των επενδύσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας καθώς και δοκιμασία νέων τρόπων για τη διακυβέρνηση της καινοτομίας: Το ΕΙΤ λειτουργεί ως «καταλύτης καινοτομίας» που προσθέτει αξία στην υφιστάμενη βάση έρευνας, με την επιτάχυνση της αποδοχής και της αξιοποίησης των τεχνολογιών και των αποτελεσμάτων έρευνας καθώς και με τη μεταβίβαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην εκπαίδευση. Οι δραστηριότητες καινοτομίας συμβάλλουν αφετέρου στην ευθυγράμμιση και στη μόχλευση επενδύσεων στην έρευνα και στο να καταστούν οι δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης πιο ευέλικτες σχετικά με τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Προς το σκοπό αυτό, το ΕΙΤ έχει εφοδιαστεί με σημαντικό βαθμό ευελιξίας για τη δοκιμή νέων προτύπων καινοτομίας, που καθιστούν δυνατή την πραγματική διαφοροποίηση στη διακυβέρνηση και στα χρηματοδοτικά μοντέλα των ΚΓΚ καθώς και στη γρήγορη προσαρμογή για την καλύτερη αντιμετώπιση των νεοεμφανιζόμενων ευκαιριών.
- Γαλούχηση ταλέντων διασυνοριακά και προώθηση της επιχειρηματικότητας μέσω της ολοκλήρωσης του τριγώνου της γνώσης: Το ΕΙΤ γαλουχεί την καινοτομία με γνώμονα τους ανθρώπους και τοποθετεί φοιτητές, ερευνητές και επιχειρηματίες στο επίκεντρο των προσπαθειών του. Προσφέρει νέες κατευθύνσεις σταδιοδρομίας και δυνατότητες κινητικότητας μεταξύ του ακαδημαϊκού και του ιδιωτικού τομέα καθώς και νεωτεριστικά συστήματα για την επαγγελματική εξέλιξη. Το σήμα του ΕΙΤ που χορηγείται σε προγράμματα πτυχίων μάστερ και διδακτορικών καινοτόμων ΚΓΚ αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία διεθνώς αναγνωρισμένων σημάτων αριστείας και έτσι να διευκολύνει την προσέλκυση ταλέντων από την Ευρώπη και το εξωτερικό. Η επιχειρηματικότητα προωθείται μέσω μιας νέας γενιάς φοιτητών παγκόσμιο κύρους, περιλαμβανομένων και των φοιτητών PhD, που διαθέτουν τις γνώσεις και τη νοοτροπία για να μετατρέψουν ιδέες σε ευκαιρίες νέων επιχειρήσεων. Οι φοιτητές αυτοί διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην ολοκλήρωση του τριγώνου της γνώσης.
- Έξυπνη χρηματοδότηση μέσω μόχλευσης σε συνδυασμό με μια προσέγγιση προσανατολισμένη σε αποτελέσματα και σε επιχειρήσεις: Το ΕΙΤ παρέχει έως το 25 % του προϋπολογισμού των ΚΓΚ και απορροφά το 75 % των χρηματοπιστωτικών πόρων από ευρύ φάσμα δημοσίων, ιδιωτικών εταιριών και τριτογενούς τομέα, γεγονός που συνιστά αυθόρμητη επιχειρηματική προσέγγιση και δημιουργεί σημαντική επίδραση μόχλευσης με τη συγκέντρωση ευρείας κλίμακας επενδύσεων και με τον ορθολογισμό διάφορων δημόσιων και ιδιωτικών πηγών προς κοινές συμφωνημένες στρατηγικές. Οι ΚΓΚ θα ορίσουν εσωτερικές διατάξεις ώστε να αποφευχθεί η διπλή χρηματοδότηση δραστηριοτήτων σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο ΕΙΤ.

Επιπλέον, με επίκεντρο τόσο τον αντίκτυπο στην αγορά όσο και τον κοινωνικό αντίκτυπο, το ΕΙΤ ακολουθεί προσέγγιση που να προσανατολίζεται σε αποτελέσματα και να υπαγορεύεται από επιτεύγματα. Οι ΚΓΚ λειτουργούν σύμφωνα με επιχειρηματική λογική, στη βάση ετήσιων επιχειρησιακών προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένου φιλόδοξου χαρτοφυλακίου δραστηριοτήτων από την εκπαίδευση έως τη δημιουργία επιχειρήσεων, σαφών στόχων, παραδοτέων και βασικών δεικτών απόδοσης με βάση τους οποίους πραγματοποιείται η μέτρησή τους.

1.3. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλες πολιτικές και πρωτοβουλίες χρηματοδότησης

Οι διασυνδέσεις έρευνας, καινοτομίας και ανώτατης εκπαίδευσης αναγνωρίζονται συνεχώς περισσότερο στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών και προγραμμάτων της Ένωσης. Υπάρχει μεγάλο δυναμικό για αμοιβαία ενισχυόμενες ενέργειες σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε επίπεδο Ένωσης, το στρατηγικό πλαίσιο που παρέχει το «Ορίζων 2020» – το Πρόγραμμα Πλαίσιο έρευνας και Καινοτομίας (2014-2020) – θα εξασφαλίσει την καλύτερη αξιοποίηση αυτών των συνεργιών.

Το ΕΙΤ θα συμβάλλει δυναμικά στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», ιδίως με την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων με συμπληρωματικό τρόπο σε άλλες πρωτοβουλίες στους εν λόγω τομείς. Στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», το ΕΙΤ θα αποτελεί μέρος του στόχου με τίτλο «κοινωνικές προκλήσεις» αλλά σύμφωνα με την προσέγγιση απρόσκοπτης αλληλεπίδρασης των στόχων, θα συμβάλλει επίσης στο στόχο με τίτλο «Ηγετική θέση της βιομηχανίας και ανταγωνιστικά πλαίσια» παροτρύνοντας την έρευνα με γνώμονα τα αποτελέσματα και προωθώντας τη δημιουργία καινοτόμων ΜΜΕ με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης. Τέλος, θα συμβάλλει στη δημιουργία στόχου με τίτλο «άριστη επιστημονική βάση» με την προώθηση της κινητικότητας χωρίς φραγμούς επιστημονικού κλάδου, οικονομικού τομέα και χώρας, και με την ένταξη της επιχειρηματικότητας και μιας νοοτροπίας που να ευνοεί την ανάληψη κινδύνων σε καινοτόμες μορφές μεταπτυχιακών τίτλων.

Το ΕΙΤ θα συμβάλει συνεπώς σημαντικά στην προώθηση των βασικών όρων που χρειάζονται για την υλοποίηση του δυναμικού καινοτομίας στον τομέα της έρευνας στην Ένωση και για την προώθηση της ολοκλήρωσης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE).

Εξάλλου, το ΕΙΤ αποδίδει μια άρτια και αναγκαία εκπαιδευτική διάσταση στην πολιτική έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης. Μέσω καινοτόμου, επιχειρηματικής εκπαίδευσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη γεφύρωση μεταξύ της έρευνας και των ερευνητικού πλαισίου και των εκπαιδευτικών πολιτικών και προγραμμάτων και παρέχει τη μακροπρόθεσμη δέσμευση που χρειάζεται για την επίτευξη βιώσιμων αλλαγών στην ανώτατη εκπαίδευση. Κυρίως μέσω νέων, διεπιστημονικών και ενδοεπιστημονικών τίτλων με το σήμα του ΕΙΤ, που απονέμεται από τα συμμετέχοντα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες και διαδικασίες πιστοποίησης, το ΕΙΤ ηγείται μιας προσπάθειας συνεργασίας προς την εκπαίδευση για καινοτομία με σαφή σύνδεση με το ευρύτερο ευρωπαϊκό θεματολόγιο που αφορά τον εκσυγχρονισμό των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, προωθώντας με τον τρόπο αυτόν τον ευρωπαϊκό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης.

Επιπλέον, υπάρχουν ευκαιρίες για ενισχυμένη αλληλεπίδραση με την πολιτική συνοχής της Ένωσης, μέσω της εξέτασης των διασυνδέσεων των τοπικών και των παγκοσμίων πτυχών της καινοτομίας. Τα κέντρα συστέγασης παρέχουν τη δυνατότητα διασυνδυαστικής συνεργασίας και είναι στην ιδανική θέση για να κεφαλαιοποιούν τα διάφορα συστήματα χρηματοδότησης από τις αντίστοιχες περιφέρειές τους. Τα κέντρα συστέγασης διαδραματίζουν μέγιστο ρόλο στην ενίσχυση της τοπικής-παγκόσμιας συνδεσιμότητας των ΚΓΚ γενικότερα, συμπεριλαμβανομένης της στενής συνεργασίας με περιφερειακές αρχές, ιδίως αυτές που συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των περιφερειακών στρατηγικών καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation - RIS3). Επιπλέον, οι διασυνδέσεις των ΚΓΚ με τις τοπικές οργανώσεις ομίλων θα μπορούσαν να ενισχυθούν, έτσι ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή των ΜΜΕ στις δραστηριότητες των ΚΓΚ. Μολονότι οι ευκαιρίες συνεργειών διαφέρουν ανάλογα με τον θεματικό τομέα μιας ΚΓΚ, ορισμένες πρωτοβουλίες και προγράμματα σε επίπεδο Ένωσης φαίνεται να είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για την απόρροια πλεονεκτημάτων από τη συνεργασία και τον συντονισμό. Επειδή η ίδια η έννοια του ΕΙΤ/των ΚΓΚ στηρίζεται στην πρόσδεση αξίας στην υφιστάμενη ευρωπαϊκή αριστεία, οι ΚΓΚ – οι σημερινές και οι μελλοντικές – θα επιδιώκουν εξ ορισμού να εκμεταλλευτούν στο μέγιστο αυτές τις συνέργειες. Οι ΚΓΚ αναμένεται να προσθέσουν αξία σε πρωτοβουλίες οι οποίες μπορεί να υπάρχουν στους σχετικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών κοινού προγραμματισμού, των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας και των συμπράξεων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

Οι πρωτοβουλίες κοινού προγραμματισμού, ένα θεμελιώδες εργαλείο για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού στην έρευνα, θα αποτελέσουν τον πυρήνα μιας πανευρωπαϊκής βάσης έρευνας των ΚΓΚ, όταν και όπου κρίνεται σκόπιμο. Με τη σειρά τους, οι ΚΓΚ μπορούν να επιταχύνουν και να προωθήσουν την αξιοποίηση άριστης δημόσιας έρευνας που συγκεντρώνεται από τις πρωτοβουλίες κοινού προγραμματισμού, αντιμετωπίζοντας έτσι τον κατακερματισμό στην καινοτομία. Οι κοινές τεχνολογικές πρωτοβουλίες και οι νεοσύστατες εταιρικές σχέσεις μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα παρέχουν πλατφόρμες για την προώθηση μεγάλης κλίμακας έρευνας με γνώμονα τη βιομηχανία και ενισχύουν την ανάπτυξη μείζονος σημασίας τεχνολογιών. Οι ΚΓΚ μπορούν να χρησιμεύσουν ως καταλύτης για αυτές τις μείζονος σημασίας επενδύσεις στην έρευνα για την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας και της εμπορίας και για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών σχημάτων εντός των υφισταμένων επιχειρήσεων μέσω κορυφαίων επιχειρηματικών ταλέντων. Με τη βοήθεια της προσέγγισής του με βάση το τρίγωνο της γνώσης, το ΕΙΤ θα συμπληρώσει την επένδυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ΕΣΕ) στην έρευνα αιχμής παγκόσμιας εμβέλειας εξετάζοντας ολόκληρη την αλυσίδα καινοτομίας από τη σύλληψη της ιδέας έως την εφαρμογή και την αξιοποίηση και παρέχει επιπρόσθετες ευκαιρίες για καινοτομία και έκθεση στην επιχειρηματικότητα στους ερευνητές του προγράμματος Marie Skłodowska-Curie και στους φοιτητές του «Erasmus +», ούτως ώστε να συμβάλει στην προαγωγή της ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και του ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης.

Οι επερχόμενες ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας θα παρέχουν τα γενικά πλαίσια για τη διευκόλυνση της ευθυγράμμισης και των έξυπνων συνεργειών ανάμεσα στα όργανα και στις πολιτικές έρευνας και καινοτομίας με βάση την προσφορά και ζήτηση. Οι ΚΓΚ μπορούν να συμβάλουν στις ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας με τις καταναεμμένους και επιτόπιου χαρακτήρα εμπειρίες τους, και ιδίως με την εκπαίδευση βασικών συντελεστών όπως οι επιχειρηματίες και οι ερευνητές, και να εντοπίσουν τους βασικούς όρους και τις βέλτιστες πρακτικές σε θέματα πολιτικής, ρύθμισης και τυποποίησης στους αντίστοιχους τομείς ή προκλήσεις τους.

Στην πράξη, οι ευκαιρίες συνεργειών θα υλοποιηθούν με διαφορετικούς τρόπους, από ΚΓΚ σε ΚΓΚ και από πρόκληση σε πρόκληση. Σήμερα, έχουν αναπτυχθεί διασυνδέσεις με άλλες πρωτοβουλίες σε επίπεδο ΚΓΚ, οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με τις ιδιομορφίες και τον θεματικό τομέα κάθε ΚΓΚ. Επιπλέον, το ΕΙΤ θα πρέπει να ενισχύσει τις συνέργειες και την αλληλεπίδραση των ΚΓΚ στο πλαίσιο των πυλώνων του «Ορίζων 2020» και με άλλες σχετικές πρωτοβουλίες, λαμβάνοντας παράλληλα δρόντως υπόψη τον κίνδυνο επικάλυψων.

Παραδείγματα συνεργειών των ΚΓΚ και άλλων πρωτοβουλιών στην πράξη (09/2011)

- Η «EIT ICT Labs» έρχεται σε επαφή και εργάζεται στενά με τη σύμπραξη δημόσιου - ιδιωτικού τομέα για το μελλοντικό διαδίκτυο, την κοινή τεχνολογική πρωτοβουλία ARTEMIS και τις πρωτοβουλίες EUREKA όπως η «ITEA2 - Information Technology for European Advancement» και η σύμπραξη «Trust in Digital Life». Με την εφαρμογή «καταλυτών» ΚΓΚ όπως ο «Innovation Radar» (ραντάρ καινοτομίας), ο «Patent Booster» και ο «Technology Transfer» σε όλη τη διάρκεια ζωής ερευνητικών σχεδίων χρηματοδοτούμενων από την Ένωση, η «EIT ICT Labs» αυξάνει τον αντίκτυπο της στην αγορά. Η προσφορά πρόσβασης στα κέντρα συστέγασης μπορεί να βελτιώσει την κινητικότητα ανθρώπων και ιδεών σε όλη την Ευρώπη.
- Η ΚΓΚ «InnoEnergy» συμβάλλει στην παραγωγή αποτελεσμάτων του ευρωπαϊκού στρατηγικού σχεδίου για τις ενεργειακές τεχνολογίες της Ένωσης (SET Plan), μέσω, μεταξύ άλλων, της συμμετοχής της στην πλατφόρμα SETIS (Σύστημα Πληροφοριών Στρατηγικού Σχεδίου Ενεργειακών Τεχνολογιών) σχετικά με την παρακολούθηση και τη χαρτογράφηση της τεχνολογίας και της συμβολής της στις ευρωπαϊκές βιομηχανικές πρωτοβουλίες. Επίσης, συνεργάζεται με το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής σχετικά με τις δυνατότητες προσομοίωσης στη δημιουργία σεναρίων.
- Η ΚΓΚ «Climate» προσφέρει συνέργειες με τις πρωτοβουλίες κοινού προγραμματισμού (ΠΚΠ) στον τομέα, επειδή το θεματολόγιο καινοτομίας και το σχέδιο υλοποίησης της «Climate» θα βασίζεται εν μέρει στο κοινό στρατηγικό θεματολόγιο που εντοπίστηκε στην ΠΚΠ για το κλίμα (υπηρεσίες για το κλίμα και προσαρμογή). Οι περιφερειακές κοινότητες καινοτομίας και υλοποίησης (Regional Innovation and Implementation Communities – RICs) της «Climate KIC» παρέχουν ένα πρωτότυπο πανευρωπαϊκό μοντέλο περιφερειακής καινοτομίας, το οποίο χρησιμοποιεί περιφέρειες ως πεδία δοκιμών, με τη σύνδεση της ανάπτυξης διαχειριστικών ικανοτήτων και περιφερειακών προτερημάτων σε παγκόσμιες προκλήσεις.

2. Εμβαδυνση του ρολου του ΕΙΤ μετα το 2013: προτεραιότητες

2.1. Παροχή κινήτρων για ανάπτυξη, αποτελεσματικότητα και βιωσιμότητα μέσω του ΕΙΤ

Διδάγματα από τη φάση δημιουργίας

Η διαδικασία συγκρότησης των αρχικών ΚΓΚ βασίστηκε σε σημαντικό βαθμό στη μέθοδο «μάθηση μέσα από την πράξη». Αποδείχθηκε ότι οι ΚΓΚ αποτελούν νέες δομές και η πρόκληση για τη νομική οργάνωση ως ΚΓΚ και τη διαμόρφωση συμβατικών σχέσεων με τις ΚΓΚ και τους εταίρους τους υποτιμήθηκε από όλα τα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία. Η έλλειψη επίγνωσης της καταλληλότητας των διαφόρων μορφών νομικής οντότητας δεν βοήθησε στην εξομάλυνση της διαδικασίας σύστασης. Μολονότι η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση, η οποία παρέχει σημαντικά περιθώρια σε κάθε ΚΓΚ να διοργανώσει τις εταιρικές σχέσεις πρέπει να διατηρηθεί, έπρεπε να υπάρχει περαιτέρω καθοδήγηση και υποστήριξη για τον εντοπισμό κατάλληλης νομικής μορφής. Επιπλέον, η πρόκληση συγκέντρωσης διαφορετικών ακαδημαϊκών και επιχειρησιακών νοοτροπιών σε μία νομική οντότητα δεν πρέπει να υποτιμάται, εξού και η σημασία που έχει το ότι μοιράζονται κοινές αξίες τόσο σε επίπεδο ΚΓΚ όσο και σε επίπεδο ΕΙΤ. Επιπλέον, οι ΚΓΚ αποτελούν θεσμικές καινοτομίες ευρείας κλίμακας, και καθεμία από τις ΚΓΚ είναι διαφορετική από την άλλη ως προς τα χαρακτηριστικά τους, συμπεριλαμβανομένων του μεγέθους και της οργάνωσής τους. Το γεγονός αυτό προσφέρει πλούσιο φάσμα προτύπων καινοτομίας, αλλά καθιστά το έργο γενικού συντονισμού και παρακολούθησης των ΚΓΚ πιο απαιτητικό.

Στο μέλλον, το ΕΙΤ πρέπει να παρέχει σαφέστερη καθοδήγηση ανάντη της διαδικασίας επιλογής, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι τα ουσιαστικά στρατηγικά χαρακτηριστικά θα είναι ίδια για όλες τις ΚΓΚ, επιτρέποντας όμως την εφαρμογή διαφορετικών προσεγγίσεων όσον αφορά τους τρόπους οργάνωσης, απόδοσης αποτελεσμάτων και χρηματοδότησης των ΚΓΚ.

Το ΕΙΤ πρέπει να μειώσει τον διοικητικό φόρτο και να διαδίδει τις βέλτιστες πρακτικές και εμπειρίες των υφιστάμενων ΚΓΚ στις νέες ΚΓΚ. Τέλος, ο σημερινός αριθμός των συνολικά τριών ΚΓΚ δεν επαρκεί για να αποδώσει την αναγκαία κρίσιμη μάζα έτσι ώστε το ΕΙΤ να αναπτύξει το πλήρες δυναμικό του ως ινστιτούτο καινοτομίας παγκόσμιου κύρους.

Επιπλέον, το ΕΙΤ δεν πρέπει να είναι απλώς το άθροισμα των μερών του και πρέπει να προαχθούν οι δραστηριότητες μεταξύ των ΚΓΚ.

Το ΕΙΤ πρέπει, μακροπρόθεσμα, να διαμορφώσει σαφή ταυτότητα και παγκοσμίως αναγνωρίσιμο «προϊόν ΕΙΤ». Για την προώθηση ενός ισχυρού επώνυμου προϊόντος ΕΙΤ θα χρειαστούν ενδεχομένως ενέργειες για την δημιουργία ενός ισχυρού ανθρώπινου και επιχειρηματικού δικτύου που θα πλαισιώσει την κοινότητα του ΕΙΤ (φοιτητές, απόφοιτοι, καθηγητές, επιχειρηματίες, επαγγελματίες κ.ά.) και οργάνωση διασκέψεων και εκδηλώσεων για την καλλιέργεια αισθήματος ταυτότητας και την ενίσχυση της προβολής.

Το ΕΙΤ ως επενδυτής στο τρίγωνο της γνώσης

Με βάση τα διδάγματα αυτά το ΕΙΤ σκοπεύει να παγιώσει και να αναπτύξει περαιτέρω τον ρόλο του «επενδυτή», ο οποίος γαλουχεί και βοηθά τα υφιστάμενα κέντρα αριστείας στους τομείς της έρευνας, των επιχειρήσεων και της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρώπη να συνενεργούν και να ενισχύουν τις μακροχρόνιες συνεργασίες τους μέσω των ΚΓΚ.

Η προσέγγιση το «ΕΙΤ ως επενδυτής» σημαίνει ότι το επίκεντρο βρίσκεται στον εντοπισμό των βέλτιστων στρατηγικών ευκαιριών και στην επιλογή μιας σειράς εταιρικών σχέσεων παγκόσμιας εμβέλειας – οι ΚΓΚ – για την επίτευξή τους. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής, το ΕΙΤ χορηγεί τις ετήσιες επιδοτήσεις στις ΚΓΚ με βάση τις προηγούμενες επιδόσεις τους και τις προτεινόμενες δραστηριότητες στο επιχειρησιακό πρόγραμμά τους, εφαρμόζοντας σαφή, δημόσια και διαφανή διαδικασία. Η αξιολόγηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων θα υποστηρίζεται από εξωτερικούς, ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Με τον τρόπο αυτό, το ΕΙΤ δεν θα πρέπει να καθορίζει μόνον τον ευρύτερο προσανατολισμό και τα οράματα, αλλά πρέπει να παρέχει στις ΚΓΚ τον κατάλληλο βαθμό υποστήριξης και παρακολούθησης των επιδόσεών τους. Ταυτόχρονα, οι ΚΓΚ κατέχουν σημαντικά περιθώρια για τον καθορισμό του προγράμματος δράσης τους, της εσωτερικής στρατηγικής και οργάνωσής τους καθώς και για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων τους και την κινητοποίηση των ταλέντων και των πόρων που χρειάζονται.

Η απόδοση των επενδύσεων του ΕΙΤ στις ΚΓΚ θα μετράται με βάση τα απτά πλεονεκτήματα για την οικονομία της Ευρώπης και την κοινωνία συνολικά, όπως τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, προϊόντων και υπηρεσιών στις υφιστάμενες και στις μελλοντικές αγορές, καλύτερα εκπαιδευμένους επιχειρηματίες, νέες και πιο ελκυστικές ευκαιρίες για θέσεις εργασίας και την προσέλκυση και συγκράτηση ταλέντων από όλη την Ένωση και την αλλοδαπή.

Αυτό απαιτεί την κατάρτιση ενός σταθερού, βασισμένου σε αποτελέσματα συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης για το ΕΙΤ, με επίκεντρο τα επιτεύγματα, τα αποτελέσματα και τη δημιουργία τόσο οικονομικών όσο και κοινωνικών οφελών ώστε να μπορεί να συγκριθεί με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές. Η προτεραιότητα στην κατεύθυνση αυτή είναι η δημιουργία ενός ισορροπημένου συστήματος παρακολούθησης για την αξιολόγηση του αντικτύπου του ΕΙΤ μέσω των ΚΓΚ, τις επιδόσεις του ΕΙΤ ως οργανισμού και τη συμβολή του ΕΙΤ στο «Ορίζων 2020».

Ένα σημαντικό στοιχείο συναφώς είναι επίσης η ανάπτυξη, από κοινού με τις ΚΓΚ, μιας πραγματικής ΕΙΤ «εταιρικής ταυτότητας» με μια σειρά κοινών αξιών. Μολονότι όλες οι ΚΓΚ και οι επιμέρους εταίροι τους έχουν τις δικές τους εταιρικές ταυτότητες και αξίες, όλοι έχουν κοινές αξίες που ενώνουν την κοινότητα του ΕΙΤ και των ΚΓΚ. Αυτά τα θέματα είναι: η αριστεία σε ολόκληρο το τρίγωνο γνώσης· άνθρωποι με υψηλή ειδίκευση και επιχειρηματικό πνεύμα· μακροπρόθεσμη συνεργασία πέρα από σύνορα, επιστημονικούς κλάδους και οικονομικούς τομείς· και το επίκεντρο σε κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Μια τέτοιου είδους ταυτότητα θα βελτιώσει επίσης την εξωτερική προβολή και τη φήμη του ΕΙΤ και των ΚΓΚ.

2.1.1. Σταθεροποίηση και ενίσχυση της ανάπτυξης και του αντικτύπου των υφιστάμενων ΚΓΚ

Το ΕΙΤ θα υποστηρίζει δραστήρια τις τρεις πρώτες ΚΓΚ για τη βελτίωση του δυναμικού και της αποδοτικότητας τους στους στόχους του «Ορίζων 2020». Με την πάροδο του χρόνου, οι ΚΓΚ θα διευρύνουν το αρχικό πεδίο των δραστηριοτήτων τους προκειμένου να ανακαλύψουν νέες ευκαιρίες για τις αγορές και την κοινωνία και να προσαρμοστούν σε ένα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον. Για την υποστήριξη αυτής της διαδικασίας το ΕΙΤ θα προτείνει και θα ορίσει, με σαφή και διαφανή τρόπο και σε στενή συνεργασία με κάθε ΚΓΚ ξεχωριστά, τις κατάλληλες στρατηγικές συγχρηματοδότησης, οι οποίες στηρίζουν ταυτόχρονα στρατηγικές δραστηριότητες από την άποψη του ΕΙΤ.

Οι ΚΓΚ θα πρέπει να παραμείνουν δυναμικές εταιρικές σχέσεις και επομένως θα είναι ανοιχτές για νέους εταίρους από ολόκληρη την Ευρώπη βάσει της αριστείας, αλλά επίσης θα πρέπει να μπορούν να διακόψουν υφιστάμενες εταιρικές σχέσεις αν ενδείκνυται. Οι ΚΓΚ θα πρέπει να εκμεταλλεύονται νέες πηγές υφιστάμενης ή νέας αριστείας όταν προσφέρουν προστιθέμενη αξία, μέσω της συμμετοχής νέων εταίρων στα υφιστάμενα κέντρα συστέγασης, της ενισχυμένης συνεργασίας των κέντρων συστέγασης μέσα σε κάθε ΚΓΚ ή ακόμη, της δημιουργίας νέων κέντρων συστέγασης, φροντίζοντας ταυτόχρονα να είναι οι εταιρικές σχέσεις επικεντρωμένες, σταθερές και διαχειρίσιμες.

Η επίτευξη σωστής ισορροπίας μεταξύ της συνεργασίας και του ανταγωνισμού είναι επίσης σημαντική για να επιτευχθεί η μέγιστη επίδοση των ΚΓΚ. Το ΕΙΤ θα παρέχει κίνητρα στις ΚΓΚ να δεσμευτούν σε συνεργασία μεταξύ των ΚΓΚ σε τομείς που κατέχουν ισχυρό δυναμικό για συνέργειες, π.χ. μέσω κοινών μαθημάτων επαγγελματικής εξέλιξης, κοινών ερευνητικών δραστηριοτήτων, τίτλων μάστερ ή διδακτορικών τίτλων ή κινητικότητας σε όλες τις ΚΓΚ μεταξύ των ακαδημαϊκών κύκλων και των επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, το ΕΙΤ θα παρέχει κίνητρα για τη διατήρηση κάποιου ανταγωνισμού ώστε να ενθαρρύνονται οι ΚΓΚ να παραμένουν επικεντρωμένες στα αποτελέσματα και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα σε περίπτωση ανεπαρκούς απόδοσης.

Οι ΚΓΚ δεν βασίζονται μόνο στην υφιστάμενη άριστη ερευνητική βάση των εταιρών τους, αλλά είναι επίσης οι πρωτοπόροι για την προώθηση και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής αποστολής του ΕΙΤ. Ο στόχος είναι να εκπαιδευτούν και να καταρτιστούν νέοι ταλαντούχοι άνθρωποι με τις δεξιότητες, γνώσεις και νοοτροπίες, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικότητας, που είναι απαραίτητες στην παγκόσμια οικονομία και κοινωνία της γνώσης. Προς το σκοπό αυτό, το ΕΙΤ προωθεί δραστηρία, μεταξύ άλλων, τους τίτλους που φέρουν το σήμα ΕΙΤ με την παρακολούθηση της ποιότητάς τους και τη συνεπή εφαρμογή σε όλες τις ΚΓΚ. Το έργο αυτό θα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε αξιολογήσεις από ομοτίμους και εμπειρογνώμονες, και σε έναν διάλογο με τους φορείς εξασφάλισης της ποιότητας σε εθνικό επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί η εθνική και διεθνής αναγνώριση και η φήμη των τίτλων που φέρουν το σήμα του ΕΙΤ και θα αυξηθεί παγκοσμίως η ελκυστικότητά τους, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η απασχολησιμότητα των αποφοίτων, ενώ θα παρέχεται μια πλατφόρμα για συνεργασία σε διεθνές επίπεδο. Στο μέλλον, οι ΚΓΚ θα ενθαρρύνονται να διευρύνουν τις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες πιο πέρα από τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση σε μεγαλύτερη ποικιλία τρόπων σπουδών ώστε να καλύπτεται ευρύτερο φάσμα καινοτόμων δραστηριοτήτων επαγγελματικής ανάπτυξης, που να περιλαμβάνει την εκπαίδευση ανώτερων διοικητικών στελεχών, ειδικά προγράμματα κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, και θερινά πανεπιστημιακά τμήματα, καθώς επίσης και περιόδους άσκησης στους κόλπους ΚΓΚ και των εταιρών τους.

Για την ενίσχυση του αντίκτυπου των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των ΚΓΚ και για να έχει απήχηση σε ευρύτερο ακροατήριο, οι ΚΓΚ πρέπει να προβλέψουν τον σχεδιασμό, σε πειραματική βάση, ενοτήτων εξ αποστάσεως και e-learning για προπτυχιακά τμήματα ή πακέτα που απευθύνονται στη σχολική εκπαίδευση.

Το ΕΙΤ θα

- ενθαρρύνει τις ΚΓΚ να αναπτύξουν μεγαλύτερη ποικιλία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων κατάρτισης και να παράσχουν σχετικές συμβουλές και να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από την ύπαρξη αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- δημιουργήσει βαθμιαία ανταγωνιστικούς μηχανισμούς εξέτασης για τη χορήγηση ποσοστού της επιδότησης των ΚΓΚ, οι οποίοι θα βασίζονται στα επιχειρηματικά σχέδια και στις επιδόσεις των ΚΓΚ και θα λαμβάνουν υπόψη ότι οι ΚΓΚ εξελίσσονται με διαφορετικές ταχύτητες.
- παρέχει κίνητρα στις ΚΓΚ για την ανάπτυξη κοινών δραστηριοτήτων σχετικά με οριζόντια θέματα.
- δημιουργήσει ένα σύστημα αξιολόγησης από ομοτίμους για τους τίτλους που φέρουν το σήμα του ΕΙΤ και θα ξεκινήσει διάλογο με εθνικούς και διεθνείς φορείς εξασφάλισης της ποιότητας για την προώθηση μιας συνεκτικής προσέγγισης.

2.1.2. Δημιουργία νέων ΚΓΚ

Προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω ο αντίκτυπος και να δοθούν κίνητρα για καινοτομία σε νέους τομείς κοινωνικών προκλήσεων, το ΕΙΤ θα διευρύνει βαθμιαία το φάσμα των ΚΓΚ. Ακολουθώντας μια σταδιακή διαδικασία για τη δημιουργία νέων ΚΓΚ, το ΕΙΤ θα εξασφαλίσει ότι λαμβάνονται δρόμους υπόψη τα διδάγματα που αποκομίστηκαν από τους προηγούμενους γύρους, και ότι οι ΚΓΚ δημιουργούνται μόνο σε τομείς στους οποίους υπάρχει εμφανές δυναμικό καινοτομίας και υπόβαθρο αριστείας υψηλού επιπέδου. Στην περίοδο 2014-2020, θα συσταθούν, συνεπώς, νέες ΚΓΚ σε τρία στάδια. Το 2014 θα προκηρυχθεί πρόσκληση για δημιουργία δύο ΚΓΚ, το 2016 θα προκηρυχθεί νέα πρόσκληση για δημιουργία δύο ΚΓΚ και τέλος, το 2018 θα προκηρυχθεί πρόσκληση για δημιουργία μία ΚΓΚ, με την επιφύλαξη του θετικού αποτελέσματος της αξιολόγησης του ΕΙΤ που προβλέπεται στο άρθρο 32 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1291/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁾, με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα φάσμα οκτώ ΚΓΚ στην περίοδο 2014-2020 (που αντιστοιχεί στη δημιουργία 35-45 κέντρων συστέγασης σε όλη την Ένωση). Η διαδικασία επιλογής για ΚΓΚ θα βασιστεί κυρίως στα θετικά αποτελέσματα των διδαγμάτων που αποκομίστηκαν από τη διαδικασία για τις πρώτες ΚΓΚ και σε μια ενδελεχή εξωτερική αξιολόγηση του ΕΙΤ και των υφιστάμενων ΚΓΚ, συμπεριλαμβανομένης μιας αξιολόγησης του οικονομικού και κοινωνικού αντίκτυπου των ΚΓΚ και της συμβολής του ΕΙΤ στην ενίσχυση της ικανότητας καινοτομίας της Ένωσης και των κρατών μελών, καθώς και, κατά περίπτωση, στα αποτελέσματα από τις αξιολογήσεις του «Ορίζων 2020».

Οι νέες ΚΓΚ θα δημιουργούνται σε πεδία τα οποία διαθέτουν πραγματικό δυναμικό καινοτομίας. Έτσι το ΕΙΤ συμβάλλει πλήρως στην επίτευξη των στόχων της ευρύτερης πολιτικής ατζέντας της Ένωσης και ιδίως των στόχων του «Ορίζων 2020», το οποίο εντοπίζει διάφορες μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις και τεχνολογίες γενικής και βιομηχανικής εφαρμογής. Ο στόχος είναι η δημιουργία ΚΓΚ σε θεματικά πεδία τα οποία, λόγω του μεγέθους τους και της πολυπλοκής φύσης τους, μπορούν να ξεταστούν μόνον μέσω μιας διεπιστημονικής, διασυνοριακής και διατομεακής προσέγγισης. Συνεπώς, η επιλογή των θεματικών πεδίων πρέπει να βασίζεται σε προσεκτική ανάλυση του αν και σε ποιο βαθμό η ΚΓΚ θα προσφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία και θα έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομία και στην κοινωνία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποίησε αυτή την ανάλυση μέσω μιας διαδικασίας που σχεδιάστηκε για την αντικειμενική αξιολόγηση του δυναμικού μελλοντικών θεμάτων ΚΓΚ. Μία αφετηρία ήταν το σχέδιο του ΣΘΚ το οποίο υποβλήθηκε από το διοικητικό συμβούλιο του ΕΙΤ στην Επιτροπή τον Ιούνιο του 2011. Παράλληλα, αναπτύχθηκε μια σειρά ισχυρών κριτηρίων για να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση του δυναμικού καινοτομίας που παρέχει το καθένα μελλοντικό θέμα. Η εγκυρότητα αυτών των κριτηρίων ελέγχθηκε από την ευρύτερη κοινότητα καινοτομίας από ολόκληρο το τρίγωνο της γνώσης μέσω ανοικτής δημόσιας διαβούλευσης. Αυτή η διαδικασία κατέληξε στον ακόλουθο κατάλογο κριτηρίων:

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1291/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη θέσπιση του προγράμματος πλαισίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» (2014-2020), (Βλέπε σελίδα 104 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

- εξέταση των μέγιστων οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ευρώπη και συμβολή στην εφαρμογή της ατζέντας «Ευρώπη 2020»·
- ευθυγράμμιση και συντονισμός με τις σχετικές πολιτικές της Ένωσης καθώς και με τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» και του «Erasmus +»·
- δυνατότητα κινητοποίησης επενδύσεων και μακροχρόνιων δεσμεύσεων από τον επιχειρηματικό τομέα· να υπάρχει ήδη μια αγορά για τα προϊόντα της ή να είναι σε θέση να δημιουργήσει νέες αγορές·
- δημιουργία βιώσιμου και συστημικού αντικτύπου, υπολογιζόμενου με βάση νέους εκπαιδευμένους επιχειρηματικά ανθρώπους, νέες τεχνολογίες, νέες επιχειρήσεις και θέσεις απασχόλησης υψηλής ειδίκευσης·
- συγκέντρωση κρίσιμης μάζας ενδιαφερόμενων φορέων παγκόσμιου κύρους από τον τομέα της έρευνας, της εκπαίδευσης και της καινοτομίας από ολόκληρη την Ευρώπη, οι οποίοι διαφορετικά δεν θα συνεργάζονταν, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας με εταίρους εκτός Ευρώπης·
- απαίτηση διεπιστημονικών προσεγγίσεων και ενθάρρυνση των πανεπιστημίων να αναπτύξουν νέους τύπους διεπιστημονικής εκπαίδευσης·
- εξέταση των μέγιστων κενών καινοτομίας όπως το ευρωπαϊκό παράδοξο, δηλαδή θέματα στα οποία η Ευρώπη έχει ισχυρή βάση έρευνας αλλά ισχνή απόδοση καινοτομίας.

Η αξιολόγηση των θεμάτων που προτείνονται στο σχέδιο του ΕΙΤ καθώς και από την ευρύτερη κοινότητα ενδιαφερομένων φορέων απέδειξε σαφώς κάποιο βαθμό απόκλισης όσον αφορά τον δυνητικό αντίκτυπο που θα προσέφερε η δημιουργία μιας ΚΓΚ. Ως αποτέλεσμα, διάφορα θέματα απορρίφθηκαν τελείως· άλλα επαναπροσδιορίστηκαν προκειμένου να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ιδιομορφίες του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πλαισίου στον τομέα αυτόν.

Τα ακόλουθα θεματικά πεδία εντοπίστηκαν ως εκείνα στα οποία η δημιουργία νέων ΚΓΚ έχει μεγαλύτερο δυναμικό για να προσθέσει αξία στις υφιστάμενες δραστηριότητες και να δώσει πραγματική ώθηση στην καινοτομία:

- Καινοτομία για μια Υγιή Ζωή και Ενεργό Γήρανση
- Πρώτες Ύλες - Βιώσιμη Έρευνα, Εξόρυξη, Επεξεργασία, Ανακύκλωση και Υποκατάσταση
- Τρόφιμα για το Μέλλον (Food4future) – Βιώσιμη Αλυσίδα Εφοδιασμού από τους Πόρους στους Καταναλωτές
- Μεταποίηση Προστιθέμενης Αξίας
- Αστική Κινητικότητα

Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα επιμέρους θέματα παρέχονται στα θεματικά δελτία στο τέλος του εγγράφου ⁽¹⁾.

Με βάση αυτά τα θέματα το ΕΙΤ θα έχει την αυτονομία να οργανώσει τη διαδικασία των μελλοντικών ΚΓΚ. Η επιτυχία των μελλοντικών προσκλήσεων για τη δημιουργία ΚΓΚ θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη σαφή καθοδήγηση όσον αφορά τις προσδοκίες και τις απαιτήσεις, καθώς και το χρονικό πλαίσιο που επιτρέπει στους αιτούντες για ΚΓΚ να οργανωθούν σωστά τόσο από νομική όσο και από χρηματοδοτική άποψη πριν υποβάλουν την αίτηση. Οι ΚΓΚ θα επιλέγονται με βάση τα αναλυτικά κριτήρια που ορίζονται στον κανονισμό του ΕΙΤ, βάσει των γενικών αρχών της αριστείας και του ενδιαφέροντος για την καινοτομία. Κάθε ΚΓΚ που επιλέγεται πρέπει να επιδείξει τον τρόπο με τον οποίο θα δημιουργήσει τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο στον συγκεκριμένο τομέα και να αποδείξει τη βιωσιμότητα της στρατηγικής της.

⁽¹⁾ Τα θεματικά δελτία παρέχουν σύνοψη της ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε σχετικά με τη σημασία και την προστιθέμενη αξία της δημιουργίας μιας ΚΓΚ στα προτεινόμενα θέματα. Παρέχουν ενδεικτικά στοιχεία σχετικά με το τι θα μπορούσε να κάνει μια ΚΓΚ σε έναν ειδικό τομέα χωρίς όμως να προδιαγράφει τις μελλοντικές δραστηριότητες και τις μεθόδους εργασίας της ΚΓΚ.

Λόγω της ανάγκης βαθμιαίας προσέγγισης κατά τη δημιουργία νέων ΚΓΚ, η επιλογή των θεμάτων για τους τρεις κύκλους βασίστηκε στην ωριμότητα του πεδίου, στον δυνητικό κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο, καθώς και στις ευκαιρίες για συνέργειες με άλλες πρωτοβουλίες. Τα θέματα για τον κύκλο του 2014 είναι τα εξής:

- Καινοτομία για μια Υγιή Ζωή και Ενεργό Γήρανση
- Πρώτες Ύλεις – Βιώσιμη Έρευνα, Εξόρυξη, Επεξεργασία, Ανακύκλωση και Υποκατάσταση

Τα θέματα για τον κύκλο του 2016 είναι τα εξής:

- Τρόφιμα για το Μέλλον (Food4future) – Βιώσιμη Αλυσίδα Εφοδιασμού από τους Πόρους στους Καταναλωτές
- Μεταποίηση Προστιθέμενης Αξίας

Το θέμα για τον κύκλο του 2018 είναι το εξής:

- Αστική Κινητικότητα

Το ΕΙΤ θα

- προετοιμάσει μια διαδικασία επιλογής για κάθε στάδιο ΚΓΚ η οποία θα δίνει επαρκή χρόνο στους αιτούντες ΚΓΚ για να προετοιμάσουν προτάσεις.
- προκηρύξει προσκλήσεις για τη δημιουργία πέντε νέων ΚΓΚ ως εξής: μία πρόσκληση για δημιουργία δύο νέων ΚΓΚ το 2014 για τα θέματα «Υγιής Διαβίωση και Ενεργός Γήρανση» και «Πρώτες Ύλεις»· μία πρόσκληση για δημιουργία δύο νέων ΚΓΚ το 2016 για τα θέματα «Τρόφιμα για το Μέλλον» και «Μεταποίηση Προστιθέμενης Αξίας» και μία πρόσκληση για δημιουργία μίας νέας ΚΓΚ το 2018 για το θέμα «Αστική Κινητικότητα».
- καταβάλει κάθε προσπάθεια για την εξασφάλιση ότι όσο το δυνατόν περισσότερα μέρη θα λαμβάνουν γνώση σχετικά με τις διαδικασίες επιλογής των μελλοντικών ΚΓΚ.
- εξασφαλίζει ότι οι όροι-πλαίσιο για τις μελλοντικές διαδικασίες επιλογής ΚΓΚ θα επιφέρουν βέλτιστα αποτελέσματα, κυρίως με την παροχή σαφούς καθοδήγησης σχετικά με τις απαιτήσεις και τις διαδικασίες, και με την παροχή στους αιτούντες επαρκούς χρόνου για την οργάνωση της εταιρικής σχέσης.

2.2. Ενίσχυση του αντικτύπου του ΕΙΤ

Προώθηση της καινοτομίας σε ολόκληρη την Ένωση

Στη διάρκεια της αρχικής περιόδου, το ΕΙΤ επικέντρωσε τις προσπάθειές του στη σύσταση των ΚΓΚ. Ενώ είναι σαφές ότι ο στόχος του ΕΙΤ είναι η ενίσχυση των υφιστάμενων κέντρων αριστείας, το ΕΙΤ θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι θα αποκομίζουν οφέλη και οι περιοχές της Ένωσης οι οποίες δεν συμμετέχουν απευθείας στις ΚΓΚ. Συνεπώς, καθοριστικής σημασίας για την αποστολή του ΕΙΤ είναι η ενεργός προώθηση της διάδοσης βέλτιστων πρακτικών για την ολοκλήρωση του τριγώνου της γνώσης προκειμένου να αναπτυχθεί μια κοινή παιδεία καινοτομίας και μεταφοράς γνώσης.

Στο μέλλον, το ΕΙΤ πρέπει να καταβάλλει προσπάθειες ώστε η εμπειρία των ΚΓΚ να καταστεί κατανοητή και αναπαραγώσιμη στην Ευρώπη και να δημιουργήσει μια νοοτροπία η οποία μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο στην Ευρώπη και πέρα από αυτήν. Με τον εντοπισμό, την ανάλυση και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών καθώς και με τα νέα μοντέλα διαχείρισης και χρηματοδότησης από τις ΚΓΚ, το ΕΙΤ επιδιώκει να διασφαλίσει ότι η γνώση που δημιουργείται εντός του ΕΙΤ και των ΚΓΚ του διαδίδεται και χρησιμοποιείται προς όφελος των ανθρώπων και των φορέων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν συμμετέχουν απευθείας στις ΚΓΚ.

Το ΕΙΤ θα επιδιώξει επίσης να ενισχύσει την προβολή του σε ολόκληρη την Ένωση. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν όλα τα σχετικά μέσα και οι διαύλοι επικοινωνίας για να εξασφαλιστεί ικανοποιητική πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία και την εμβέλεια του ΕΙΤ και των ΚΓΚ.

Το ΕΙΤ μπορεί να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο με τη σύνθεση της ποικιλομορφίας των διαδικασιών που εφαρμόζονται από τις ΚΓΚ ώστε να μπορούν να μεταφερθούν σε τομείς στους οποίους υπάρχει ελάχιστο δυναμικό καινοτομίας, και οι οποίοι διαφορετικά δεν θα ήταν σε θέση να επωφεληθούν από τα διδάγματα που αποκομίστηκαν από το ΕΙΤ. Αυτή η προσέγγιση διασφαλίζει ότι τα οφέλη από τις εμπειρίες του ΕΙΤ προωθούν την ανάπτυξη της ικανότητας καινοτομίας στους τομείς αυτούς. Από τη δραστηριότητα αυτή μπορούν να προκύψουν εξαιρετικά κέρδη όταν στηρίζεται στις εργασίες των ΚΓΚ.

Η κατάρτιση ενός περιφερειακού προγράμματος καινοτομίας (ΠΠΚ) εστιασμένου στις εταιρικές σχέσεις ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ερευνητικών οργανισμών, εταιρειών και άλλων οργανώσεων ενδιαφερομένων μερών θα εξασφαλίσει ειδικό μηχανισμό για τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών και τη διεύρυνση της συμμετοχής στις δραστηριότητες των ΚΓΚ.

Αυτό το πρόγραμμα όχι μόνο θα παρέχει στους συμμετέχοντες εκτός των ΚΓΚ την ευκαιρία να αποκούν πείρα από τις ΚΓΚ και θα διευκολύνει τις αλληλεπιδράσεις με αυτές, αλλά θα τους παρέχει επίσης κίνητρα για να αξιοποιούν πλήρως τις γνώσεις και την τεχνογνωσία που αποκτούνται σε τομείς οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται στις ΚΓΚ, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την ικανότητα καινοτομίας σε ολόκληρη την Ένωση. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες στο περιφερειακό πρόγραμμα καινοτομίας θα είναι υποχρεωμένοι να επιδεικνύουν σαφή θεματική ευθυγράμμιση μέσω αναφοράς στα σχετικά περιφερειακά σχέδια καινοτομίας και ειδικότερα στις στρατηγικές καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί στρατηγικός αντίκτυπος.

Το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί σε εθελοντική βάση από τις ΚΓΚ με την υποστήριξη του ΕΙΤ, ανάλογα με την περίπτωση. Οι συμμετέχοντες θα επιλέγονται με ανοικτή και διαφανή διαδικασία που θα διευθύνουν οι ΚΓΚ.

Οι δραστηριότητες που θα ασκούνται στο πλαίσιο του ΠΠΚ θα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των ΚΓΚ. Οι δραστηριότητες αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν διαρθρωμένες δράσεις κινητικότητας, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί ότι ταλέντα - φοιτητές, ερευνητές, εκπαιδευτικοί και επιχειρηματίες κάθε ηλικίας και φύλου και σε όλα τα επίπεδα σταδιοδρομίας - που δεν συμμετέχουν στις ΚΓΚ, θα έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν στις δραστηριότητες των ΚΓΚ.

Ενώ οι συμμετέχοντες στο ΠΠΚ θα χρησιμοποιούν πρωτίστως άλλες πηγές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων εθνικής χρηματοδότησης, διαρθρωτικών ταμείων και ιδίων πόρων για να καταστεί δυνατή η συμμετοχή στο ΠΠΚ, το ΕΙΤ μπορεί να παρέχει κίνητρα για την εφαρμογή του ΠΠΚ από τις ΚΓΚ μέσω της χρηματοδότησης διαρθρωμένων δράσεων κινητικότητας στο πλαίσιο του προγράμματός του για τις δραστηριότητες διάδοσης και απήχησης.

Οι κύριες κινητήριες δυνάμεις μάθησης σε επίπεδο του ΕΙΤ μπορεί να είναι: η έρευνα σε επίπεδα αριστείας με γνώμονα την καινοτομία με στόχο τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και νέων μοντέλων επιχειρήσεων, περιλαμβανομένης της δυνατότητας για τις ΜΜΕ και τα δημόσια ιδρύματα να συμμετέχουν ενεργότερα στην καινοτομία, τη διαχείριση χαρτοφυλακίων για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και νέες προσεγγίσεις στη διάδοση αυτών των δικαιωμάτων, την επιχειρηματικότητα και νέες ολοκληρωμένες μορφές πολυεπιστημονικής εκπαίδευσης, καθώς και πρότυπα διαχείρισης και χρηματοπιστωτικά μοντέλα βασισμένα στην έννοια της ανοικτής καινοτομίας ή στα οποία συμμετέχουν και οι δημόσιες αρχές. Αυτά τα στοιχεία θα συμβάλουν στο να καταστεί το ΕΙΤ υπόδειγμα και να αλλάξει τα δεδομένα στο θέμα της καινοτομίας στην Ευρώπη και να γίνει ένας διεθνώς αναγνωρισμένος παγκόσμιας εμβέλειας θεσμός της καινοτομίας.

Ενθάρρυνση και προσέλκυση των ταλέντων

Τα ταλαντούχα άτομα αποτελούν τον πυρήνα στην επιτυχία της καινοτομίας. Ένας από τους κύριους ρόλους του ΕΙΤ είναι να προσφέρει σε ταλαντούχα άτομα την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν το δυναμικό τους στο ακέραιο και να δημιουργήσουν περιβάλλον στο οποίο μπορούν να ευδοκιμούν. Το ΕΙΤ, μέσω των ΚΓΚ, διαμορφώνει τέτοιο περιβάλλον αλλά πρέπει να το συμπληρώσει με στρατηγικές που αποσκοπούν στο να προσελκύσουν και να συμπεριλάβουν τα μεγαλύτερα ταλέντα που δεν ανήκουν στις ΚΓΚ.

Εξάλλου, το ΕΙΤ έχει συγκεκριμένο ρόλο να διαδραματίζει, δηλαδή να προσελκύσει ταλέντα από χώρες εκτός της Ένωσης. Αν αποκτήσει μεγάλο κύρος και ισχυρούς στρατηγικούς δεσμούς με τους κύριους εταίρους παγκοσμίως, το ΕΙΤ μπορεί να ενισχύσει την ελκυστικότητα των εταιρών που απαρτίζουν τις ΚΓΚ. Σε στενή συνεργασία με τις ΚΓΚ, το ΕΙΤ θα πρέπει να εκπονήσει μια ισχυρή διεθνή στρατηγική, εντοπίζοντας και διασυνδέοντας τους σημαντικούς συνομιλητές και τους πιθανούς εταίρους. Στο πλαίσιο αυτό το ΕΙΤ και οι ΚΓΚ του θα πρέπει να εκμεταλλευτούν τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες της Ένωσης στον τομέα, όπως τα προγράμματα της Ένωσης στον τομέα της έρευνας, της παιδείας, της εκπαίδευσης και της νεολαίας, περιλαμβανομένων του προγράμματος «Erasmus +», των δράσεων Marie Skłodowska-Curie και άλλων πρωτοβουλιών κινητικότητας σε επίπεδο Ένωσης. Επιπλέον, το ΕΙΤ μπορεί να προωθήσει την ανταλλαγή γνώσεων, την καθοδήγηση και την δικτύωση με την ενθάρρυνση της δημιουργίας μεταξύ άλλων δικτύου αποφοίτων του ΕΙΤ.

Το ΕΙΤ θα συμπληρώσει τις προσπάθειές του για την προώθηση των ταλαντούχων ατόμων και των λαμπρών ιδεών με άλλα μέτρα, όπως με την οργάνωση διαγωνισμών ιδεών ή με την απονομή βραβείων καινοτομίας, είτε με δική του πρωτοβουλία ή σε συνεργασία με εταίρους παγκόσμιου κύρους.

Το ΕΙΤ θα

- ενθαρρύνει τη συμμετοχή σε δραστηριότητες απήχησης και ειδικότερα θα παράσχει υποστήριξη, ανάλογα με την περίπτωση, στις ΚΓΚ σε σχέση με το περιφερειακό πρόγραμμα καινοτομίας.
- δημιουργήσει/προσαρμόσει ένα εργαλείο με βάση το διαδίκτυο για την παροχή πλατφόρμας για τη διάδοση γνώσεων και για τη δικτύωση γύρω από το ΕΙΤ.
- ιδρύσει και θα υποστηρίξει ένα λειτουργικό και ισχυρό δίκτυο αποφοίτων από τις δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης του ΕΙΤ /ΚΓΚ («ΕΙΤ alumni»).

— φροντίσει ώστε τα διδάγματα που αποκομίζονται και οι επιτυχίες που σημειώνονται στις ΚΓΚ να γίνονται συστηματικά προσβάσιμα στην ευρύτερη κοινότητα καινοτομίας στην Ένωση και πέρα από αυτήν. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να περιλαμβάνεται η ανάπτυξη σειράς δωρεάν ανοικτών μαθημάτων από τις δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης του ΕΙΤ και των ΚΓΚ.

— ενισχύσει τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και ιδιαίτερα των ΜΜΕ στο τρίγωνο της γνώσης.

2.3. Νέοι μηχανισμοί υλοποίησης και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων

Η απλούστευση, όταν εφαρμόζεται με υπεύθυνο και συνετό τρόπο, αποτελεί επιτακτικό καθήκον για το ΕΙΤ για να μπορέσει να επιτύχει θετικά αποτελέσματα, να προωθήσει επαναστατικές καινοτομίες και τη συμμετοχή της επιστημονικής κοινότητας. Το ΕΙΤ έχει ακόμη τη δυνατότητα να αναπτύξει πλήρως την ευελιξία του προκειμένου να επιτύχει μεγαλύτερη απλούστευση.

Ως «επενδυτής» στις ΚΓΚ, το ΕΙΤ θεωρεί την απλούστευση δυναμική διαδικασία, που είναι ενσωματωμένη στη λειτουργία του ΕΙΤ και στα καθήκοντα του παροχής υποστήριξης προς τις ΚΓΚ. Προς το σκοπό αυτόν, το ΕΙΤ θα προσπαθήσει να προσαρμόσει, να βελτιώσει και να εκλογικεύσει τις διαδικασίες του παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και χρηματοδότησης και να αναζητεί συνεχώς απλουστευμένες προσεγγίσεις που μπορούν να βοηθήσουν τις ΚΓΚ να αντιμετωπίσουν τις νέες ανάγκες που εμφανίζονται και να ενισχύσουν τον αντίκτυπό τους.

Οι ΚΓΚ θα αποτελέσουν το ιδανικό πεδίο δοκιμής νέων προσεγγίσεων για τη χρηματοδότηση και τη διαχείριση της καινοτομίας. Με βάση τον πειραματισμό και την εμπειρία των ΚΓΚ, το ΕΙΤ θα εφαρμόσει ένα πρόγραμμα απλούστευσης σε θεμελιώδεις τομείς όπως οι συμβατικές συμφωνίες, οι απλουστευμένες εκθέσεις, καθώς και τα κατ' αποκοπή ποσά και τα ενιαία ποσοστά, προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος για τις ΚΓΚ.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την ικανότητα του ΕΙΤ να εφαρμόσει τις απλούστερες δυνατόes συμφωνίες και αρχές και τη διαχείριση των δραστηριοτήτων των ΚΓΚ, με βάση το πρόγραμμα απλούστευσης του ΕΙΤ. Τα συμπεράσματα που συνάγονται – ακόμη και τα αρνητικά – θα διαδίδονται στις μελλοντικές ΚΓΚ και στα προγράμματα της Ένωσης που σχετίζονται με το πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

Η Επιτροπή ενίσχυσε τις προσπάθειες της για την υποστήριξη του ΕΙΤ στην προσπάθειά του να καταρτίσει ένα χρηστό και σταθερό σύστημα παρακολούθησης με γνώμονα τα αποτελέσματα. Αυτό το σύστημα παρακολούθησης θα εξασφαλίσει ότι το ΕΙΤ και οι ΚΓΚ είναι πλήρως υπόλογοι, την ποιότητα των επιτευγμάτων τους, τη συμβολή τους στις προτεραιότητες του «Ορίζων 2020» και ταυτόχρονα θα παράσχει επαρκή ευελιξία στις δραστηριότητες των ΚΓΚ και θα επιδείξει ανοικτό πνεύμα σε νέες ιδέες και εταίρους. Θα επιτρέψει στο ΕΙΤ να αναπτύξει σταθερή ικανότητα για τη συγκέντρωση και την ανάλυση της παραγωγής των ΚΓΚ, συμπεριλαμβανομένων πηγών χρηματοδότησης για τη μέτρηση των επιδόσεων των ΚΓΚ με βάση τους δικούς του στόχους και να συγκρίνει το ΕΙΤ και τις ΚΓΚ με βάση τις βέλτιστες πρακτικές σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

Το σύστημα θα σχεδιαστεί με ευέλικτο τρόπο και, αν χρειάζεται, θα προσαρμοστεί προκειμένου να λάβει υπόψη το μεταβαλλόμενο και αυξανόμενο χαρτοφυλάκιο του ΕΙΤ και των ΚΓΚ. Σύμφωνα με τη σύσταση της ανεξάρτητης εξωτερικής αξιολόγησης και των γενικών διατάξεων παρακολούθησης στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», η Επιτροπή πρότεινε, από κοινού με το ΕΙΤ και τις ΚΓΚ, τη δημιουργία συστήματος παρακολούθησης των επιδόσεων με γνώμονα τα αποτελέσματα για το ΕΙΤ, για την εξέταση των τεσσάρων επιπέδων δραστηριότητας:

- Επίπεδο «Ορίζων 2020»: για την τακτική παρακολούθηση τη συμβολή του ΕΙΤ και των ΚΓΚ στην επίτευξη των στόχων του «Ορίζων 2020».
- Επίπεδο ΕΙΤ: για την αξιολόγηση των επιδόσεων του ΕΙΤ ως αποδοτικού και αποτελεσματικού οργανισμού της Ένωσης· οι επιδόσεις θα μετριοιούνται με βάση την υποστήριξη που παρέχει στις ΚΓΚ, την ένταση και την κάλυψη των δραστηριοτήτων του προσέγγισης του κοινού, διάδοσης και των διεθνών δραστηριοτήτων του καθώς και την ικανότητά του εφαρμογής απλουστευμένων διαδικασιών.
- Επίπεδο ομάδας ΚΓΚ: παρακολούθηση της συμβολής όλων των ΚΓΚ για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων του ΕΙΤ, όπως προσδιορίζονται σε συγκεκριμένο εργαλείο όπως ο πίνακας αποτελεσμάτων του ΕΙΤ.
- Επίπεδο επιμέρους ΚΓΚ: παρακολούθηση των επιδόσεων των επιμέρους ΚΓΚ με βάση τους ατομικούς στόχους τους και τους βασικούς δείκτες επιδόσεων (ΒΔΕ) όπως καθορίζονται στα ατομικά επιχειρησιακά σχέδια των ΚΓΚ. Οι ΚΓΚ έχουν διαφορετικά επιχειρησιακά μοντέλα και διαφορετικές αγορές και συνεπώς, διαφορετικούς βιομηχανικούς ΒΔΕ οι οποίοι έχουν κεντρική σημασία για την επιτυχή διαχείριση καθεμιάς ΚΓΚ.

Το ΕΙΤ θα

- καθορίσει θεματολόγιο απλούστευσης, συμπεριλαμβανομένων των σημείων σύγκρισης για την αξιολόγηση της προόδου και υποβολής εκθέσεων στην Επιτροπή σχετικά με την υλοποίηση της προόδου του μέσω της ετήσιας έκθεσης δραστηριότητας· θα εξασφαλίσει ότι νέα πρότυπα απλούστευσης διαδίδονται σε όλη την Ένωση και ενημερώνει σχετικά με άλλες πρωτοβουλίες της Ένωσης.

- δημιουργήσει σε συνεργασία με την Επιτροπή και τις ΚΓΚ, συνεκτικό σύστημα για την παρακολούθηση: του αντικτύπου του ΕΙΤ μέσω των δικών του δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων των ΚΓΚ· και των αποτελεσμάτων των ΚΓΚ. Το ΕΙΤ θα παρουσιάζει όλες τις δραστηριότητές του παρακολούθησης στην ετήσια έκθεση δραστηριότητάς του που θα αποστέλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

3. Αποτελεσματικός τρόπος λήψης αποφάσεων και λειτουργικές ρυθμίσεις

Η δομή διαχείρισης του ΕΙΤ συνδυάζει την εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση των ΚΓΚ με τη στρατηγική καθοδήγηση από το επίπεδο του ΕΙΤ. Συνεπώς, η λήψη αποφάσεων στο επίπεδο ΕΙΤ πρέπει να χαρακτηρίζεται από πραγματικά στρατηγική προοπτική συνδυασμένη με αποτελεσματικούς μηχανισμούς υλοποίησης και τη συστηματική συμμετοχή συντελεστών του τριγώνου της γνώσης σε όλη την Ευρώπη.

Το μοντέλο διαχείρισης του ΕΙΤ έχει αποδείξει τη συνολική του αξία. Ωστόσο, εμπειρίες από την αρχική περίοδο δείχνουν ότι περαιτέρω προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών λήψης αποφάσεων και εφαρμογής του ΕΙΤ. Η σχέση μεταξύ του διοικητικού συμβουλίου του ΕΙΤ, το οποίο είναι αρμόδιο για τις στρατηγικές αποφάσεις, και της κεντρικής διοίκησης του ΕΙΤ, η οποία είναι αρμόδια για την υλοποίηση, πρέπει να καθοριστεί σαφέστερα και πιο ορθολογικά. Η κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ πρέπει να καθορίσει τους κύριους τομείς στους οποίους το ΕΙΤ θα πρέπει να παρέχει υποστήριξη στις ΚΓΚ, για την επίτευξη της σωστής ισορροπίας μεταξύ των καθηκόντων υποστήριξης και παρακολούθησης. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να εξασφαλίζει καλύτερα ότι οι στρατηγικές αποφάσεις θα είναι σωστά ενημερωμένες με βάση τις εμπειρίες από τις ΚΓΚ και την ευρύτερη κοινότητα καινοτομίας. Τέλος το ΕΙΤ πρέπει να συνεχίσει να λογοδοτεί στο Συμβούλιο και στα κράτη μέλη.

3.1. Προσαρμογή και διευκρινίσεις για τη λήψη αποφάσεων του ΕΙΤ

Το διοικητικό συμβούλιο του ΕΙΤ καθορίζει τη στρατηγική κατεύθυνση του ΕΙΤ και τους όρους πλαίσιο για τις ΚΓΚ, και μέσω των μελών του συνδέει το ΕΙΤ με τις διάφορες ενδιαφερόμενες ομάδες στον τομέα. Σύμφωνα με την προσανατολισμένη στις επιχειρήσεις προσέγγιση του ΕΙΤ, η λήψη αποφάσεων πρέπει να είναι αποτελεσματική, γρήγορη και εύστοχη.

Καθοριστικοί παράγοντες στη συνάρτηση αυτή είναι το μέγεθος, η σύνθεση και οι διαδικασίες του διοικητικού συμβουλίου. Η αρχή ανεξάρτητων μελών σε συνδυασμό με περιορισμένο αριθμό εκλεγμένων μελών που εκπροσωπούν την κοινότητα των ΚΓΚ, έχει αποδείξει την αξία της και καθιστά δυνατή τη συγκέντρωση πραγματογνωμοσύνης από το σύνολο του τριγώνου της γνώσης. Ωστόσο, το αρχικό μοντέλο με 18 εκλεγμένα μέλη συν, πιο πρόσφατα, τους τέσσερις αντιπροσώπους των ΚΓΚ έχει φθάσει στα όριά του. Ένα διοικητικό συμβούλιο μειωμένου μεγέθους θα είχε συνέπεια την πιο αποτελεσματική λήψη αποφάσεων και τη μείωση των γενικών εξόδων διοίκησης.

Τέλος, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα μπορεί να επιτευχθεί αν το διοικητικό συμβούλιο του ΕΙΤ επικεντρωθεί και πάλι στον κύριο ρόλο του, ο οποίος είναι η παροχή στρατηγικής καθοδήγησης. Επιπλέον, η στρατηγική συνοχή με άλλες πρωτοβουλίες της Ένωσης θα ενισχυθεί περισσότερο μέσω εντατικότερων διαβουλεύσεων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με το τριετές πρόγραμμα εργασίας του ΕΙΤ. Τα στοιχεία σχετικά με το ΕΙΤ και τις ΚΓΚ από το τριετές πρόγραμμα εργασίας του ΕΙΤ θα καταστήσει δυνατή την εκτίμηση και τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας με άλλα μέρη του «Ορίζων 2020» και άλλες πολιτικές και εργαλεία της Ένωσης. Όλες αυτές οι αλλαγές έχουν ενσωματωθεί στον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 294/2008.

Οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου του ΕΙΤ εφαρμόζονται από την κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ υπό την ηγεσία του διευθυντή του ΕΙΤ ο οποίος λογοδοτεί για τις ενέργειες του ΕΙΤ. Με τον τρόπο αυτό, η κεντρική διοίκηση αντικατοπτρίζει τον προσανατολισμένο σε αποτελέσματα χαρακτήρα του ΕΙΤ και των ΚΓΚ του και αποτελεί την κινητήριο δύναμη πίσω από τη διαδικασία απλούστευσης. Ταυτόχρονα, η κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ αναπτύσσει την ικανότητα συστηματικής αφομοίωσης της μάθησης από τις ΚΓΚ και φροντίζει για τη διάδοσή τους προς όφελος της ευρύτερης κοινότητας καινοτομίας. Με την πάροδο του χρόνου, η κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ θα διαθέτει πλούσιο απόθεμα βέλτιστης πρακτικής και θα καταστεί ένας πραγματικός εταίρος γνώσης για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Μια πρόκληση για την κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ είναι η προσέλκυση και στελέχωσή του με ταλαντούχους επαγγελματίες. Για να εφοδιάσει το ΕΙΤ με τα μεγαλύτερα ταλέντα και τις περισσότερες δεξιότητες, θα ορίσει μια σαφή στρατηγική ανθρώπινου δυναμικού, συμπεριλαμβάνοντας εναλλακτικές επιλογές αντί της άμεσης απασχόλησης όπως αποσπάσεις ή προσωρινές προσλήψεις με την προώθηση τακτικών ανταλλαγών προσωπικού και ασκουμένων με ιδρύματα άριστης καινοτομίας, έρευνας και εκπαίδευσης από την Ένωση και τον υπόλοιπο κόσμο.

Το ΕΙΤ θα

- εξασφαλίσει με μια έξυπνη στρατηγική ανθρώπινου δυναμικού, συμπεριλαμβανομένης της συστηματικής χρήσης εσωτερικής και εξωτερικής πραγματογνωμοσύνης και εσωτερικών διαδικασιών διαχείρισης, ότι το ΕΙΤ θα εξελιχθεί σε θεσμό αναφοράς για καινοτόμο διακυβέρνηση.
- λαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την περαιτέρω προώθηση πνεύματος ειλικρίνειας και διαφάνειας.

3.2. Επενδύσεις στις ΚΓΚ: Οι σχέσεις μεταξύ ΕΙΤ και ΚΓΚ

Οι διασυνδέσεις του ΕΙΤ και των ΚΓΚ όχι μόνον θέτουν το πλαίσιο για την επιτυχημένη λειτουργία των ΚΓΚ, αλλά αποτελούν επίσης τον πυρήνα της διαδικασίας αμοιβαίας μάθησης προσφέροντας στο ΕΙΤ τη δυνατότητα να διαδραματίσει τον ρόλο του ως πεδίο δοκιμής για νέα υποδείγματα καινοτομίας. Το ΕΙΤ πρέπει να παρέχει στις ΚΓΚ τις ενδεικνυόμενες προϋποθέσεις-πλαίσιο με σαφή και συνεκτική καθοδήγηση σε όλα τα στάδια της διαδικασίας χωρίς ωστόσο να είναι υπερβολικά περιοριστική. Η καθοδήγηση αυτή θα περιλαμβάνει ιδίως τη διαχείριση μιας ΚΓΚ και τους τρόπους συμμετοχής των κύριων και μη κύριων εταίρων. Οι διασυνδέσεις της κεντρικής διοίκησης του ΕΙΤ και των ΚΓΚ πρέπει να είναι συστηματικές, τακτικές, καθώς επίσης σαφείς και διαφανείς και να βασίζονται στην εμπιστοσύνη προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη αποτελεσματικότητα. Σ' αυτό πρέπει να συμβάλουν τόσο οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ του ΕΙΤ και των ΚΓΚ καθώς και οι οργανωτικές ρυθμίσεις της κεντρικής διοίκησης του ΕΙΤ.

Η κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ, αν απαλλαγεί από τον απλό διοικητικό ρόλο της, θα βελτιώσει τα επιχειρησιακά της καθήκοντα ώστε να κατευθύνει τις ΚΓΚ σε βέλτιστες επιδόσεις και συμβάλει στην ευρύτερη διάδοση καλών αποτελεσμάτων. Υπάρχει περιθώριο για την επίτευξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας αν η παροχή υπηρεσιών και λειτουργιών πραγματοποιείται σε κεντρικό επίπεδο παρά σε εξατομικευμένο επίπεδο ΚΓΚ. Μολονότι όλες οι ΚΓΚ εργάζονται σε ειδικά θέματα, ορισμένα στοιχεία έχουν οριζόντιο χαρακτήρα και ακριβώς στο σημείο αυτό το ΕΙΤ μπορεί να προσφέρει αισθητή προστιθέμενη αξία. Αυτά τα καθήκοντα παροχής γνώσης μπορεί να σχετίζονται κυρίως με τη κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ η οποία μετατρέπεται σε γραφείο διακίνησης πληροφοριών και σε επινοητικό συνομιλητή, π.χ. με την προώθηση των ανταλλαγών και της αμοιβαίας μάθησης ανάμεσα στις ΚΓΚ, τη διευκόλυνση των σχέσεων με τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και άλλους σημαντικούς οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ή σχετικά με ειδικά οριζόντια θέματα, όπως η παροχή συμβουλών σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία, την τεχνολογία και τη μεταφορά γνώσεων, τη σύγκριση με διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, ή με την εκπόνηση μελετών πρόβλεψης για τον εντοπισμό μελλοντικών κατευθύνσεων για το ΕΙΤ και τις ΚΓΚ. Το ΕΙΤ και οι ΚΓΚ πρέπει να αποφασίζουν από κοινού το πού μπορούν να εκτελεστούν πιο αποτελεσματικά τα καθήκοντα αυτά. Στη συνάρτηση αυτή, θα έχει καίρια σημασία για το ΕΙΤ και τα ΚΓΚ η δημιουργία βιώσιμων μηχανισμών για συστηματική συνεργασία σε θέματα οριζόντιου χαρακτήρα.

Το ΕΙΤ θα

- παρέχει σαφή και συνεκτική καθοδήγηση σχετικά με τις προσδοκίες, υποχρεώσεις και ευθύνες σε όλο τον κύκλο ζωής των ΚΓΚ.
- αναπτύξει σε στενή συνεργασία με τις ΚΓΚ ικανότητα εντός της κεντρικής διοίκησης του ΕΙΤ για να διευκολύνει την ανταλλαγή και τη μάθηση ανάμεσα στις ΚΓΚ.
- παρέχει ορισμένες υπηρεσίες στις ΚΓΚ σχετικά με οριζόντια θέματα στα οποία υπάρχει περιθώριο μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας, και θα εφαρμόζει άλλες εταιρικές πολιτικές για τον ίδιο σκοπό.
- παρέχει καθοδήγηση όσον αφορά τη σύνδεση και τη σύμπραξη των εταίρων που δεν έχουν τη δυνατότητα να γίνουν πλήρεις επενδυτές και εταίροι μιας ΚΓΚ.

3.3. Σχέσεις με τους ενδιαφερόμενους παράγοντες

Η δραστήρια ανταλλαγή και η αμοιβαία μάθηση με άλλες πρωτοβουλίες θα πρέπει να αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους των προσπαθειών του ΕΙΤ για τη δοκιμασία νέων μοντέλων καινοτομίας. Συνεπώς, το ΕΙΤ πρέπει να εκμεταλλευτεί τις υφιστάμενες βέλτιστες πρακτικές και την εξωτερική πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να καταστεί ο φορέας αναφοράς για την καινοτομία που επιδιώκει. Συνεπώς, είναι απαραίτητο το διοικητικό συμβούλιο να λαμβάνει τις αποφάσεις του εν γνώσει των απόψεων και των αναγκών των συντελεστών καινοτομίας επιτόπου και εντός του ευρύτερου ευρωπαϊκού πλαισίου. Εφαρμόζοντας μια πολιτική ανοικτού πνεύματος και εξωτερικής επικοινωνίας το ΕΙΤ μπορεί να προωθήσει δραστήρια την πρόσβαση και την αποδοχή νέων καινοτομιών από την κοινωνία γενικότερα.

Για τον λόγο αυτόν το ΕΙΤ θα επικοινωνεί απευθείας με τα κράτη μέλη και άλλους ενδιαφερόμενους παράγοντες σε όλη την αλυσίδα καινοτομίας για τη δημιουργία ευεργετικών επιδράσεων για αμφότερες πλευρές. Προκειμένου να γίνεται πιο συστηματικά αυτός ο διάλογος και οι ανταλλαγές, η δημιουργία φόρουμ ενδιαφερομένων μερών του ΕΙΤ, στην οποία θα συμμετέχει η ευρύτερη κοινότητα ενδιαφερομένων μερών στην εξέταση θεμάτων οριζόντιου χαρακτήρα, θα μπορούσε να είναι το κατάλληλο εργαλείο για τη διευκόλυνση διμερούς αμφίδρομης επικοινωνίας.

Στα ενδιαφερόμενα μέρη θα περιλαμβάνονται αντιπρόσωποι των εθνικών και περιφερειακών αρχών, οντότητες οργανωμένων και ατομικών συμφερόντων από επιχειρήσεις, ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας καθώς και ενδιαφερόμενα μέρη από το τρίγωνο της γνώσης.

Οι αντιπρόσωποι των κρατών μελών συνεδριάζουν σε ειδική σύνθεση, στο πλαίσιο του φόρουμ ενδιαφερομένων μερών, ώστε να εξασφαλιστεί η ορδή επικοινωνία και ροή πληροφοριών με το ΕΙΤ, και πληροφορούνται για τα επιτεύγματα, συμβουλευθούν το ΕΙΤ και τις ΚΓΚ και ανταλλάσσουν εμπειρίες μαζί τους. Η ειδική σύνθεση των αντιπροσώπων των κρατών μελών στο πλαίσιο του φόρουμ ενδιαφερομένων μερών θα διασφαλίζει επίσης τις κατάλληλες συνέργειες και συμπληρωματικότητες ανάμεσα στις δραστηριότητες του ΕΙΤ και των ΚΓΚ και τα εθνικά προγράμματα και πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης της ενδεχόμενης εθνικής συγχρηματοδότησης των δραστηριοτήτων των ΚΓΚ. Η οργάνωση του φόρουμ των ενδιαφερομένων παραγόντων έχουν ενσωματωθεί στον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 294/2008.

Εξάλλου, η ενεργός διαβούλευση με άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ιδίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, από την αρχή της διαδικασίας θα βοηθήσει στην αύξηση των συνεργιών και της αμοιβαίας μάθησης με άλλες πρωτοβουλίες της Ένωσης.

Το ΕΙΤ θα

- δημιουργήσει τακτικό φόρουμ των ενδιαφερόμενων παραγόντων και την ειδική σύνδεση αντιπροσώπων των κρατών μελών για να διευκολύνει την αμοιβαία μάθηση με την ευρύτερη κοινότητα καινοτομίας σε όλο το τρίγωνο της γνώσης, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και περιφερειακών αρχών. Στο πλαίσιο αυτό η πλατφόρμα με βάση το διαδίκτυο μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των συμμετεχόντων.
- χρησιμοποιεί συστηματικά τους υπάρχοντες συνδέσμους των πανεπιστημίων, επιχειρήσεων και ερευνητικών οργανώσεων ως πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσεων και διάδοσης αποτελεσμάτων.
- καθιερώνει μηχανισμό, όπως μία ετήσια συνεδρίαση μεταξύ του ΕΙΤ, των ΚΓΚ και των αρμόδιων υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να διευκολύνει περισσότερο τις συνέργειες του ΕΙΤ και των ΚΓΚ αφενός και άλλων πρωτοβουλιών της ΕΕ αφετέρου.

4. Εκτίμηση οικονομικών αναγκών και πόρων χρηματοδότησης 2014-2020

4.1. Παγίωση μοντέλου έξυπνης χρηματοδότησης για τις ΚΓΚ

Το ΕΙΤ σχεδίασε ένα πρωτότυπο μοντέλο χρηματοδότησης το οποίο βασίζεται στις κοινές δυνάμεις και πόρους υφιστάμενων οργανισμών αριστείας: η χρηματοδότηση του ΕΙΤ λειτουργεί ως καταλύτης για τη μόχλευση και τη συγκέντρωση συμπληρωματικών χρηματοδοτικών πόρων από ευρύ φάσμα δημόσιων και ιδιωτικών εταιριών. Στη βάση αυτή, το ΕΙΤ παρέχει κατά μέσο όρο το 25 % της συνολικής χρηματοδότησης των ΚΓΚ, ενώ το υπόλοιπο ελάχιστο 75 % του συνολικού προϋπολογισμού μιας ΚΓΚ θα πρέπει να προέρχεται από άλλες πηγές. Σ' αυτές περιλαμβάνονται τα έσοδα και οι πόροι των εταιριών των ΚΓΚ, καθώς επίσης χρηματοδότηση από τον δημόσιο τομέα σε εθνικό, περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο Ένωσης, ιδίως από τα σημερινά και μελλοντικά διαρθρωτικά ταμεία και το πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία. Όσον αφορά το τελευταίο, οι ΚΓΚ (ή κάποιοι από τους εταίρους τους) υποβάλλουν αίτηση για χρηματοδότηση σύμφωνα με τους αντίστοιχους κανόνες των προγραμμάτων και σε ίσους όρους με τους άλλους αιτούντες. Η συμβολή των εταιριών των ΚΓΚ δεν αποτελεί απαίτηση της συνήθους επιδότησης με τη μορφή «συγχρηματοδότησης», αλλά θεωρείται προϋπόθεση για ελάχιστο βαθμό συμμετοχής των υφισταμένων οργανισμών και της χρηματοδοτικής δέσμευσής τους προς την ΚΓΚ. Αυτή η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση εγγυάται την ισχυρή δέσμευση των εταιριών της ΚΓΚ, παρέχει κίνητρα επένδυσης και προωθεί τη διαρθρωτική και οργανωτική αλλαγή για τους εταίρους των ΚΓΚ και πέρα από αυτές.

Οι εμπειρίες από τις αρχικές ΚΓΚ δείχνουν ότι ο βιομηχανικός κλάδος συμμετέχει οικονομικά στην επίτευξη της υλοποίησης των επιχειρηματικών σχεδίων των ΚΓΚ και ότι το μερίδιο των εταιριών από τη βιομηχανία στον προϋπολογισμό των ΚΓΚ ανέρχεται περίπου στο 20 % έως το 30 % του συνολικού ετήσιου προϋπολογισμού των ΚΓΚ.

Η χρηματοδότηση από το ΕΙΤ προβλέπεται μόνο για «ΚΓΚ με δραστηριότητες προστιθέμενης αξίας», δηλαδή δραστηριότητες που καθιστούν δυνατή την ενσωμάτωση των πολιτικών και των εταιριών του τριγώνου της γνώσης (ανώτατη εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία) μέσα και σε όλες τις ΚΓΚ, σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες που καθορίζονται στα επιχειρησιακά σχέδια των ΚΓΚ. Ιδίως περιλαμβάνει τα σχέδια των ΚΓΚ στη βασική και εφαρμοσμένη έρευνα, στον τομέα της καινοτομίας, της εκπαίδευσης, της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας επιχειρήσεων, τα οποία αυξάνουν την επένδυση σε παγιωμένες δραστηριότητες (π.χ. υφιστάμενα σχέδια έρευνας). Οι δραστηριότητες διοίκησης, διαχείρισης και συντονισμού των ΚΓΚ θα πρέπει επίσης να καλύπτονται από τη συνεισφορά του ΕΙΤ.

Οι ΚΓΚ διανύουν διάφορες φάσεις ανάπτυξης στις οποίες οι συνολικοί προϋπολογισμοί τους εμφανίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά πριν επιτύχουν τον κανονικό ρυθμό λειτουργίας τους. Στην εναρκτήρια φάση μιας ΚΓΚ, η ικανότητα της απορρόφησης κονδυλίων είναι περιορισμένη αλλά αναπτύσσεται σημαντικά τα επόμενα έτη.

Δύο έτη ύστερα από την αρχική φάση δημιουργίας, οι προϋπολογισμοί των ΚΓΚ θα πρέπει να αυξηθούν θεαματικά και οι ΚΓΚ μπορούν να κινητοποιήσουν σε σημαντικό βαθμό νέους πόρους από υφιστάμενους και νέους εταίρους σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Για την επίτευξη επαρκούς κρίσιμης μάζας και σημαντικού αντικτύπου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι ετήσιοι προϋπολογισμοί των ΚΓΚ θα πρέπει να ανέρχονται από 250 έως 450 εκατομμύρια EUR σε περίοδο λειτουργίας με κανονικό ρυθμό, ανάλογα με τη στρατηγική, τις εταιρικές σχέσεις και το δυναμικό αγοράς καθεμιάς ΚΓΚ.

Μολονότι οι ΚΓΚ δεν θα είναι οικονομικά πλήρως ανεξάρτητες από το ΕΙΤ κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας, θα ενθαρρύνονται ώστε να καταστούν μεσοπρόθεσμα βιώσιμες, δηλαδή να μειώσουν βαθμιαία την εξάρτησή τους από τη χρηματοδότηση του ΕΙΤ για την περαιτέρω εδραίωση και την επέκταση των δραστηριοτήτων τους. Η χρηματοδότηση από το ΕΙΤ θα εξακολουθεί να παρέχεται για ορισμένες δραστηριότητες προστιθέμενης αξίας των ΚΓΚ οι οποίες αποφέρουν σημαντικά κέρδη στις επενδύσεις του ΕΙΤ, όπως η εκπαίδευση, η δημιουργία επιχειρήσεων, η συστέγαση, η απήχηση στο κοινό και η διάδοση αποτελεσμάτων.

Σήμερα, το ΕΙΤ χρηματοδοτεί τις ΚΓΚ μόνον μέσω επιδοτήσεων. Στο επόμενο πολυετές χρηματοδοτικό πλαίσιο (ΠΧΠ 2014-2020) μπορούν ενδεχομένως να θεσπιστούν νέοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί με χρεωστικούς ή συμμετοχικούς τίτλους. Το ΕΙΤ, ως «επενδυτής» στις ΚΓΚ, θα παρακολουθεί προσεκτικά αυτές τις εξελίξεις, και θα ενθαρρύνει την πρόσβαση των ΚΓΚ στους μηχανισμούς αυτούς ώστε να τους αξιοποιούν πλήρως, και αν χρειάζεται θα διευκολύνει και θα συντονίζει την πρόσβαση.

4.2. Ανάγκες προϋπολογισμού του ΕΙΤ

Οι ανάγκες προϋπολογισμού του ΕΙΤ για την περίοδο 2014-2020 ανέρχονται σε 2 711,4 εκατομμύρια EUR και βασίζονται σε τρεις κύριους συντελεστές: τις αναγκαίες δαπάνες για την εδραίωση των τριών υφιστάμενων ΚΓΚ, για τη βαθμιαία εξέλιξη προς νέες ΚΓΚ το 2014, το 2016 και το 2018 αντιστοίχως, και για τις δραστηριότητες διάδοσης αποτελεσμάτων και απήχησης καθώς και για τις διοικητικές δαπάνες.

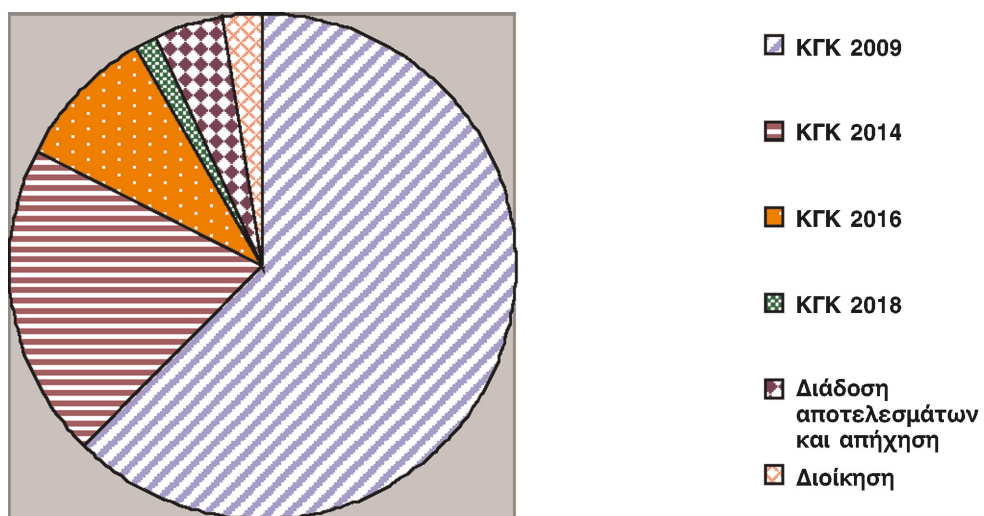
Περίπου 1 695 εκατομμύρια EUR (62,5 % του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΙΤ) προβλέπεται για τη χρηματοδότηση των ΚΓΚ που συστάθηκαν το 2009 και λειτουργούν ήδη με κανονικό ρυθμό· 542 εκατομμύρια EUR (20 %) προβλέπονται για τον δεύτερο κύκλο των ΚΓΚ, 249 εκατομμύρια EUR (9,2 %) για τον τρίτο κύκλο και 35 εκατομμύρια EUR (1,3 %) για τον τελικό κύκλο.

Συνεπώς, ο προτεινόμενος προϋπολογισμός για τις ΚΓΚ κατά την περίοδο 2014-2020 ισούται με 2,5 δισεκατομμύρια EUR (93 % του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΙΤ για την περίοδο 2014-2020. Μέσω της ισχυρής επίδρασης μόχλευσης του ΕΙΤ, οι ΚΓΚ αναμένεται να κινητοποιήσουν άλλα 7,5 δισεκατομμύρια EUR από άλλες πηγές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

Το ΕΙΤ θα συμμετάσχει σε διάφορες δραστηριότητες διάδοσης και απήχησης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής στήριξης για τη διαρθρωμένη κινητικότητα στο πλαίσιο του ΠΠΚ, που θα ενισχύσουν σημαντικά τον αντίκτυπο των εργασιών του σε όλη την Ευρώπη. Επιπλέον, διάφορες οριζόντιες υπηρεσίες υποστήριξης και παρακολούθησης θα προσφέρουν προστιθέμενη αξία και μεγαλύτερη αποδοτικότητα στις ΚΓΚ. Για την υλοποίηση και την ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων, το ΕΙΤ θα χρειαστεί να ακολουθήσει μια στρατηγική με στόχο ένα υψηλό ποσοστό αποδοτικότητας, δηλαδή την επίτευξη μέγιστου αντίκτυπου με ήπιους μηχανισμούς. Για την υλοποίηση αυτών των δραστηριοτήτων χρειάζονται περίπου 125 εκατομμύρια EUR (4,6 %) του προϋπολογισμού του ΕΙΤ.

Η διάσταση του ΕΙΤ ως πρωτοπόρου σε νέα μοντέλα ανοικτής καινοτομίας και απλούστευσης θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στην προσέγγισή του όσον αφορά τη διοίκηση. Η κεντρική διοίκηση του ΕΙΤ χρειάζεται μια απλοποιημένη οργάνωση, η οποία ακολουθεί την στρατηγική προσέγγιση για την προσφυγή σε πραγματογνωμοσύνη όποτε τη χρειάζεται, χωρίς όμως τη δημιουργία περιττών δυσκινήτων και μόνιμων δομών. Το κόστος των διοικητικών δαπανών, που καλύπτει το αναγκαίο προσωπικό, τις διοικητικές και λειτουργικές δαπάνες και τις δαπάνες υποδομής, δεν θα υπερβεί κατά την περίοδο αυτή το 2,4 % του προϋπολογισμού του ΕΙΤ. Μέρος των διοικητικών δαπανών καλύπτεται από τη χώρα υποδοχής, την Ουγγαρία, με την δωρεάν παροχή γραφειακού χώρου έως το τέλος του 2030, καθώς και μια ετήσια συνεισφορά με 1,5 εκατομμύρια EUR για το κόστος προσωπικού έως το τέλος του 2015. Συνεπώς, με βάση αυτόν τον υπολογισμό, οι διοικητικές δαπάνες θα ανέρχονται σε περίπου 65 εκατομμύρια EUR για την περίοδο 2014-2020.

Διάγραμμα 3: Κατανομή των αναγκών προϋπολογισμού

Η ακριβής κατανομή περιλαμβάνεται στο δημοσιονομικό δελτίο που επισυνάπτεται στην πρόταση τροποποίησης του κανονισμού του ΕΙΤ.

Κατά το επόμενο ΠΧΠ, το ΕΙΤ θα χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο με μια συνεισφορά του «Ορίζων 2020», στο οποίο προβλέπεται το ποσό των 2 711,4 εκατομμυρίων EUR.

Θεματικό δελτίο 1: Καινοτομία για Υγιή Διαβίωση και Ενεργό Γήρανση

1. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η υγεία, δημογραφική αλλαγή και η ευεξία εντοπίστηκαν ως μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις οι οποίες θα εξεταστούν στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020». Οι γενικοί στόχοι κάθε δράσης για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης θα είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ευρωπαίων πολιτών όλων των ηλικιών και η διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περίθαλψης εν όψει του αυξανόμενου κόστους, της συρρίκνωσης του ανθρώπινου δυναμικού και των προσδοκιών των πολιτών για τη βέλτιστη δυνατή περίθαλψη.

Οι προκλήσεις που σχετίζονται με τους τομείς της ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περίθαλψης είναι πολυάριθμες και στενά διασυνδεδεμένες. Ποικίλλουν από τις χρονικές νόσους (καρδιαγγειακές παθήσεις, καρκίνος, διαβήτης) μαζί με το υπέρβαρο και την παχυσαρκία, τις λοιμώξεις (HIV/AIDS, φυματίωση) και τις νευροεκφυλιστικές νόσους (που επιδεινώνονται με την αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού), έως τον κοινωνικό αποκλεισμό, τη μειωμένη ευημερία, την αυξανόμενη εξάρτηση των ασθενών από την επίσημη και ανεπίσημη περίθαλψη, και την πολλαπλή έκθεση σε περιβαλλοντικές συνθήκες με άγνωστες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία. Εξάλλου, οι φραγμοί στην εφαρμογή, στην εκμετάλλευση και στην ανάπτυξη νέων ευρημάτων, προϊόντων και υπηρεσιών εμποδίζουν την αποτελεσματική ανταπόκριση στις εν λόγω προκλήσεις.

Η ανταπόκριση στις προκλήσεις αυτές ορίστηκε στο «Ορίζων 2020» με στόχο «την παροχή καλύτερης υγείας, ποιότητας ζωής και γενικής ευημερίας για όλους με την υποστήριξη των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας. Οι δραστηριότητες αυτές θα επικεντρωθούν στη διατήρηση και στην προώθηση της υγείας σε όλη τη διάρκεια της ζωής μας, και στην πρόληψη των νόσων· στη βελτίωση της ικανότητάς μας για την ίαση, τη θεραπεία και τη διαχείριση των νόσων και της αναπηρίας· υποστήριξη της παράτασης του επαγγελματικού βίου· και στη συμβολή για την επίτευξη βιώσιμου και αποτελεσματικού τομέα περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών υπηρεσιών και της προσαρμογής των πόλεων και των εγκαταστάσεών τους για τον γηράσκοντα πληθυσμό.

2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Μια ΚΓΚ για την καινοτομία για την υγιή διαβίωση και την ενεργό γήρανση θα συμβάλλει στην εκπλήρωση των προτεραιοτήτων του «Ορίζων 2020, κυρίως εκείνα που ορίζονται στη συνάρτηση της κοινωνικής πρόκλησης με τίτλο «Υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευημερία».

Το θεματικό αυτό πεδίο έχει μεγάλη σημασία από την άποψη της κοινωνικής και δημόσιας πολιτικής. Τα θέματα υγιούς διαβίωσης και ενεργού γήρατος έχουν επίδραση σε όλους σχεδόν τους τομείς της ζωής μας και της κοινωνίας μας, και πολύ συχνά απαιτούν ρυθμιστικά μέτρα. Ο τομέας ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περίθαλψης είναι επίσης πολύ σημαντικός από κοινωνικο-οικονομική άποψη, εφόσον είναι ένας από τους τομείς στους οποίους πραγματοποιούνται οι περισσότερες δαπάνες (δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα) ⁽¹⁾ και ο τομέας δεν προσφέρει μόνον ευκαιρίες για οικονομικές και τεχνολογικές καινοτομίες, διαθέτει επίσης μεγάλο δυναμικό για κοινωνική καινοτομία. Η γήρανση του πληθυσμού συνιστά πρόκληση για τις δημόσιες υπηρεσίες και απαιτεί, για παράδειγμα, την ανάπτυξη και τη βελτίωση των τοπικών υπηρεσιών και την προσαρμογή των αστικών περιοχών.

Η κοινωνικοοικονομική σημασία μπορεί να υπογραμμιστεί επιπλέον από το γεγονός ότι η Ευρώπη επωφελείται από την παρουσία σταθερού φαρμακευτικού κλάδου και σωστά αναπτυσσόμενων συστημάτων ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περίθαλψης τα οποία παρέχουν θέσεις εργασίας σε εκατομμύρια ανθρώπους σε όλη την Ένωση. Επίσης, ο τομέας είναι ένας από τους μεγαλύτερους βιομηχανικούς κλάδους υψηλής τεχνολογίας στην Ένωση. Το δυναμικό οικονομικής ανάπτυξης στους τομείς αυτούς είναι πολύ μεγάλο, επειδή μια κοινωνία που γερνάει σημαίνει συνολική αύξηση της ζήτησης για περίθαλψη και για προϊόντα και υπηρεσίες που διευκολύνουν τον αυτόνομο τρόπο ζωής.

Επίσης και άλλοι τομείς, όπως ο τουρισμός, αποκτούν σημασία. Ο γηράσκων πληθυσμός αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από μία γενιά η οποία συνήθισε να ταξιδεύει, είναι ακόμη πρόθυμη να ταξιδέψει, έχει απαιτήσεις υψηλής ποιότητας, και επομένως έχει μεγαλύτερη ανάγκη για προσβάσιμες υπηρεσίες (μεταφορές, ξενοδοχεία, διασκέδαση, κ.λπ.). Πιο προσβάσιμες τουριστικές υπηρεσίες μπορούν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα όλου του τομέα και θα συνέβαλαν στην καλύτερη ένταξη του γηράσκοντος πληθυσμού.

Εξίσου σημαντικό είναι ότι η Ένωση επωφελείται από το παγκοσμίου κύρους επίπεδο έρευνας και εκπαίδευσης στον εν λόγω τομέα. Σε πολλά κράτη μέλη υπάρχουν πράγματι άριστες υποδομές και ιδρύματα έρευνας τα οποία παρέχουν ελκυστική βάση για τη συμμετοχή του βιομηχανικού κλάδου στις δραστηριότητες που σχεδιάζει το ΕΙΤ.

Οι προκλήσεις σχετικά με την υγιή διαβίωση ισχύουν για ολόκληρη της Ευρώπη. Οι απαντήσεις, τις οποίες μπορεί να προσφέρει μια ΚΓΚ, απαιτούν την εντατική συνεργασία άριστων, πολυεπιστημονικών και πολυκλαδικών ομάδων με συμμετέχοντες από όλους τους τομείς του τριγώνου της γνώσης (ανώτατη εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία). Μια ΚΓΚ σχετικά με το θέμα αυτό θα είχε την προστιθέμενη αξία της διασύνδεσης των δραστηριοτήτων καινοτομίας και ανώτατης εκπαίδευσης με την ήδη υφιστάμενη άριστη βάση έρευνας. Με τον τρόπο αυτόν, θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στα προγράμματα σπουδών της

⁽¹⁾ Οι δαπάνες για την υγεία διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Το μερίδιο στο ΑΕΠ κυμαίνεται από 1,1 έως 9,7 % και από 4 % έως άνω του 18 % των συνολικών δημόσιων δαπανών. Οι τομείς που έχουν σχέση με την υγεία διαθέτουν υψηλή ένταση έρευνας και ανάπτυξης: οι δαπάνες για τα φαρμακευτικά προϊόντα και τη βιοτεχνολογία υπερβαίνουν κατά πολύ το ποσοστό δαπανών για κάθε άλλο τομέα (15,9 %)· ο υγειονομικός εξοπλισμός και οι υπηρεσίες απαιτούν επίσης πολύ υψηλό ποσοστό δαπανών (6,8 %).

ανώτατης εκπαίδευσης, στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων (που χρειάζονται π.χ. για την ανάπτυξη τεχνολογία αλλά επίσης για την φροντίδα ηλικιωμένων), στην ενίσχυση επιχειρηματικών πτυχών προκειμένου να προωθήσει την ανάπτυξη εργατικού δυναμικού με μεγάλες επιχειρηματικές ικανότητες στον τομέα, να υποστηρίξει την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, και να ενισχύσει τις υφιστάμενες αλυσίδες αξίας ή να δημιουργήσει νέες.

Τα παραδείγματα πιθανών προϊόντων και υπηρεσιών που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν από μια ΚΓΚ υπερβαίνουν τις εφαρμογές τεχνολογίας (όπως τις εφαρμογές για την επεξεργασία, την κωδικοποίηση, την τυποποίηση και την ερμηνεία δεδομένων για νόσους όπως ο καρκίνος και οι καρδιαγγειακές παθήσεις· ή τα εργαλεία για την εκτίμηση της επικινδυνότητας και την έγκαιρη διάγνωση), και θα μπορούσε να παρακινήσει την κοινωνική καινοτομία με νέες έννοιες που βελτιώνουν π.χ. τη διαχείριση του τρόπου ζωής και της διατροφής, με την προώθηση της ενεργού και αυτόνομης διαβίωσης σε ένα φιλικό για τους ηλικιωμένους περιβάλλον, ή με τη διατήρηση οικονομικά βιώσιμων συστημάτων περιδάλυψης.

Με επίκεντρο τις συστημικές πτυχές των ευρωπαϊκών συστημάτων ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περιδάλυψης και την παροχή υποστήριξης για ενεργό γήρανση, μια ΚΓΚ για αυτόν τον θεματικό τομέα θα μπορούσε να συμπεριλαμβάνει επίσης μια ισχυρότερη συνεργασία μεγάλων και μικρότερων, πιο εξειδικευμένων, επιχειρήσεων για τη μεγαλύτερη κυκλοφορία της γνώσης. Επιπλέον, μια ειδική προστιθέμενη αξία που θα μπορούσε να προσφέρει μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα, θα μπορούσε να είναι η δημιουργία καινοτόμων εταιρικών σχέσεων σε τοπικό επίπεδο που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τον τομέα παροχής υπηρεσιών.

Με την ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση στο τρίγωνο της γνώσης, μια ΚΓΚ για υγιή διαβίωση και ενεργό γήρανση θα μπορούσε, συνεπώς, να είναι βασικός παράγοντας για την αντιμετώπιση του «ευρωπαϊκού παράδοξου»: προσθέτοντας αξία στην άριστη θέση της Ένωσης στον τομέα της επιστημονικής έρευνας και μετατρέποντας αυτό το περιουσιακό στοιχείο σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες και νέες ευκαιρίες επιχειρήσεων και αγορών.

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που συνδέονται με την επιτυχία μιας ΚΓΚ στο θέμα αυτό οφείλονται κυρίως στους αναγκαίους όρους-πλαίσια που συνοδεύουν την καινοτομία και την ρυθμιστική πολιτική, οι οποίοι απαιτούν κάποιες προσαρμογές, για την εξέταση των οποίων δεν είναι άμεσα αρμόδιες οι ΚΓΚ ⁽¹⁾. Συνεπώς, οι ΚΓΚ πρέπει να συνδέονται με τις τρέχουσες δραστηριότητες καινοτομίας και πολιτικής σε επίπεδο Ένωσης και σε εθνικό επίπεδο σχετικά με αυτά τα θέματα (βλέπε επόμενο τμήμα).

3. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Τα θέματα που έχουν σχέση με την υγεία και την ενεργό γήρανση υποστηρίζονται έντονα από πολλές πρωτοβουλίες της Ένωσης. Τέτοιου είδους πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα πολιτικών τομέων εκτός του τομέα υγείας, όπως την οικονομία, την ασφάλεια και το περιβάλλον. Συνεπώς, συμβάλλουν έμμεσα στην επίτευξη των στόχων της «Ευρώπης 2020» όπως η έρευνα και ανάπτυξη/καινοτομία, η απασχόληση και η κοινωνική ένταξη.

Μια ΚΓΚ που ασχολείται με την καινοτομία για υγιή διαβίωση και ενεργό γήρανση θα συνεργάζεται στενά με το πιλοτικό σχέδιο «Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας (ΕΣΚ) για ενεργό και υγιές γήρας». Θα λάβει υπόψη τις συγκεκριμένες ενέργειες που παρουσιάστηκαν στο στρατηγικό σχέδιο καινοτομίας της ΕΣΚ και θα συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων του. Θα δημιουργήσει συμπληρωματικότητα με βασικούς συντελεστές στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά και με την παροχή μοναδικού διαρθρωμένου δικτύου επαγγελματιών που είναι οι πιο κατάλληλοι για να εντοπίσουν τους όρους-πλαίσια και τις βέλτιστες πρακτικές σε θέματα πολιτικής, ρύθμισης ή τυποποίησης που έχουν αντίκτυπο στον τομέα. Στο πλαίσιο της ΕΣΚ, μια ΚΓΚ στον τομέα αυτό μπορεί επίσης να συμβάλει στην πρωτοβουλία πρωτοποριακής αγοράς – ηλ-Υγεία (eHealth), η οποία αποσκοπεί στην παρότρυνση της αγοράς για την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων ηλ-Υγείας με την επικέντρωσή της σε πολιτικά εργαλεία (τυποποίηση, συστήματα πιστοποίησης και δημόσιες συμβάσεις).

Ο συντονισμός θα ενισχυθεί επίσης από την πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού (ΠΚΠ) για την ανάπτυξη της έρευνας σχετικά με τη νόσο Alzheimer και άλλες νευροεκφυλιστικές νόσους, την ΠΚΠ «περισσότερα χρόνια, καλύτερη ζωή» - το δυναμικό και οι προκλήσεις της δημογραφικής αλλαγής και την ΠΚΠ «Υγιεινή διατροφή για μια υγιεινή ζωή». Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα επιταχύνει και θα βελτιώσει την αξιοποίηση της άριστης δημόσιας έρευνας που συγκεντρώνεται από τις εν λόγω ΠΣΠ, και θα αντιμετωπίσει με τον τρόπο αυτόν τον κατακερματισμό στο τοπίο της καινοτομίας.

Μια ΚΓΚ θα βασίζεται επίσης και θα αξιοποιεί τα σημαντικότερα αποτελέσματα της έρευνας της Κοινής Τεχνολογικής Πρωτοβουλίας για τα Καινοτόμα Φάρμακα και τα πολυάριθμα σχέδια έρευνας του προγράμματος-πλαισίου που ασχολούνται με το θεματικό αυτό πεδίο (όπως το ερευνητικό πρόγραμμα στον τομέα της υγείας ή οι ερευνητικές δραστηριότητες ΤΠΕ σχετικά με την υγεία και τη γήρανση) για να προωθήσει τη μεταφορά τεχνολογίας και την εμπορία με τη βοήθεια άριστων επιχειρηματικών ταλέντων. Ομοίως, θα συντονίζει το έργο του κοινού προγράμματος «Αυτόνομη διαβίωση υποβοηθούμενη από το περιβάλλον» και του προγράμματος ανταγωνιστικότητα και καινοτομία.

⁽¹⁾ Π.χ. από την άποψη πρόσβασης των ασθενών σε φάρμακα υψηλής ποιότητας, η οποία καθυστερεί επειδή η νομοθεσία για την έγκριση νέων φαρμάκων στην αγορά με περισσότερο χρόνο αφιερωμένο σε δοκιμές και πιστοποίηση και για τον καθορισμό των τιμών και για τις διατυπώσεις επιστροφής.

Εν κατακλείδι, μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα συμπληρώνει τις δραστηριότητες αυτές, επειδή θα επικεντρώνεται σε διεπιστημονικές δραστηριότητες εντός του τριγώνου της γνώσης με έντονη εστίαση σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες και στην επιχειρηματική εκπαίδευση.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μια ΚΓΚ που επικεντρώνεται στο ευρύτερο θέμα της καινοτομίας για υγιή διαβίωση και ενεργό γήρανση πληροί τα κριτήρια που προτάθηκαν για την επιλογή των θεμάτων ΚΓΚ:

- Αντιμετωπίζει τις κυριότερες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις (διά βίου υγεία και ευημερία για όλους, διατηρώντας οικονομικά βιώσιμα συστήματα περιθαλψής), και συμβάλλει στην υλοποίηση του θεματολογίου «Europe 2020» και τους στόχους του σχετικά με την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη.
- Αυτό το επίκεντρο της ΚΓΚ ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες στο «Ορίζων 2020» και συμπληρώνει τις άλλες δραστηριότητες της Ένωσης στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περιθαλψής, ιδίως με τις αντίστοιχες ΠΚΠ και με την ΕΣΚ (ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας) για ενεργό και υγιές γήρας.
- Μπορεί να βασίζεται σε έναν σταθερό βιομηχανικό κλάδο ο οποίος θα προσελκυστεί από την ΚΓΚ. Είναι σε θέση να κινητοποιήσει επενδύσεις και μακροπρόθεσμη δέσμευση του επιχειρηματικού κλάδου και προσφέρει δυνατότητες για διάφορα νεοεμφανιζόμενα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Θα αντιμετωπίσει το ευρωπαϊκό παράδοξο, εφόσον θα αξιοποιήσει την ισχυρή ερευνητική βάση της Ένωσης και θα ανακαλύψει νέες καινοτόμες προσεγγίσεις για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ευρωπαίων πολιτών και τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περιθαλψής.
- Δημιουργεί βιώσιμο και συστημικό αντίκτυπο, που υπολογίζεται με βάση νέους εκπαιδευμένους επιχειρηματικά ανθρώπους, νέες τεχνολογίες και νέες επιχειρήσεις. Θα προωθήσει νέες τεχνολογικές εξελίξεις και κοινωνική καινοτομία.
- Στοχεύει στην εξάλειψη του υψηλού βαθμού κατακερματισμού του συνολικού τομέα ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής περιθαλψής: θα συγκεντρώσει μια κρίσιμη μάζα άριστων ενδιαφερόμενων φορέων στον τομέα της έρευνας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε όλο τον τομέα.
- Πραγματοποιεί συστημική προσέγγιση και συνεπώς απαιτεί διεπιστημονικό έργο στο οποίο συμμετέχουν διάφοροι τομείς γνώσης, όπως είναι η ιατρική, η βιολογία, η ψυχολογία, η οικονομία, η κοινωνιολογία, η δημογραφία και οι ΤΠΕ.

Θεματικό δελτίο 2: Πρώτες Ύλες ⁽¹⁾ – Βιώσιμη Έρευνα, Εξόρυξη, Επεξεργασία, Ανακύκλωση και Υποκατάσταση

1. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η σύγχρονη κοινωνία εξαρτάται πλήρως από την πρόσβαση σε πρώτες ύλες. Η πρόσβαση σε ύλες είναι σημαντική για την αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας της Ένωσης. Ωστόσο, το τρίπτυχο της μείωσης των πεπερασμένων φυσικών πόρων, του συνεχώς αυξανόμενου ανθρώπινου πληθυσμού, και των ραγδαία αυξανόμενων επιπέδων κατανάλωσης στον αναπτυσσόμενο κόσμο αυξάνει τη ζήτηση για τις πρώτες ύλες και τους φυσικούς πόρους του πλανήτη. Οι παράγοντες αυτοί είναι μερικοί από εκείνους που ευθύνονται για την προβλεπόμενη αύξηση της κατανάλωσης φυσικών πόρων στη διάρκεια των επόμενων δεκαετιών.

Όπως προβάλλεται στον χάρτη πορείας για την αποδοτικότητα των πόρων και στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020», θα πρέπει να επιδιώκεται η διασφάλιση της προσβασιμότητας, της διαθεσιμότητας και της βιώσιμης χρήσης πρώτων υλών που χρειάζεται η ευρωπαϊκή οικονομία και για τη διατήρηση της ευημερίας μας, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα μια οικονομία με αποδοτική χρήση των πόρων η οποία ανταποκρίνεται στις ανάγκες ενός αυξανόμενου πληθυσμού στο πλαίσιο των οικολογικών ορίων ενός πεπερασμένου πλανήτη.

2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Αυτό το θεματικό πεδίο είναι πολύ σημαντικό από άποψη οικονομικού και κοινωνικού αντικτύπου. Οι πρώτες ύλες είναι πολύ σημαντικές για την παγκόσμια οικονομία και την ποιότητα της ζωής· η αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων θα αποτελέσει το κλειδί για τη διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης και των θέσεων εργασίας στην Ευρώπη. Θα συμβάλλουν σε σημαντικές οικονομικές ευκαιρίες, θα βελτιώσουν την παραγωγικότητα, θα μειώσουν το κόστος και θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα.

⁽¹⁾ Στο παρόν θεματικό δελτίο θα χρησιμοποιηθεί ο στενότερος ορισμός «μη ενεργειακών και μη αγροτικών πρώτων υλών» προκειμένου να μειωθεί η πιθανή επικάλυψη με τις υφιστάμενες ΚΓΚ για την αλλαγή του κλίματος και την ενέργεια, καθώς και άλλους μελλοντικούς τομείς προτεραιότητας των ΚΓΚ όπως τα τρόφιμα.

Μολονότι η Ένωση διαθέτει ένα άριστο ερευνητικό υπόβαθρο και υπάρχουν διάφορα κέντρα αριστείας, θα μπορούσαν να γίνουν πολύ περισσότερα για την αξιοποίηση του υποβάθρου στον τομέα αυτόν προτεραιότητας. Μια ΚΓΚ θα ήταν ιδιαίτερα κατάλληλη για την αξιοποίηση αυτή.

Ευθυγραμμισμένη με άλλες δραστηριότητες της Ένωσης, μια ΚΓΚ στον τομέα αυτό θα μπορούσε να επικεντρωθεί στην προώθηση ενός πυρήνα γνώσης και κέντρου εμπειρογνομούσης με ακαδημαϊκή, τεχνική και πρακτική εκπαίδευση και έρευνα στη βιώσιμη επιφανειακή, υπόγεια εκμετάλλευση, στην εκμετάλλευση στον πυθμένα των θαλασσών, στην αστική εξόρυξη και στην ανασκαφή χωματερών, στη διαχείριση υλών, στις τεχνολογίες ανακύκλωσης, στη διαχείριση του τέλους του κύκλου της ζωής των προϊόντων, στην υποκατάσταση υλών, στο ανοικτό εμπόριο, καθώς και στην παγκόσμια διακυβέρνηση πρώτων υλών. Αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «μεσότης» και ως «κέντρο συμφηφισμού» για τα ευρωπαϊκά κέντρα αριστείας που ασχολούνται με σχετικά θέματα και να αναλάβει τη διαχείριση ερευνητικού προγράμματος στρατηγικής σημασίας για τη βιομηχανία της Ένωσης. Για τον λόγο αυτό και προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των ενεργειών και να αποφευχθεί τυχόν επικάλυψη με δραστηριότητες της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της ΕΣΚ για τις πρώτες ύλες, η ΚΓΚ θα προσφέρει την αναγκαία συμπλήρωση στους τομείς του ανθρώπινου κεφαλαίου (π.χ. κατάρτιση, εκπαίδευση) πιλοτικά σχέδια καινοτόμου τεχνολογίας (π.χ. εγκαταστάσεις επίδειξης) για τη βιώσιμη χερσαία και υποθαλάσσια εκμετάλλευση, την εξόρυξη και την επεξεργασία, την αποδοτική χρήση των πόρων, τη συλλογή και την ανακύκλωση, την επαναχρησιμοποίηση και την υποκατάσταση.

Ταυτόχρονα θα μπορούσε να περιλαμβάνει στόχους όπως π.χ. να καταστεί πρωτοπόρος τεχνολογίας με τη δημιουργία πιλοτικών προγραμμάτων και σχεδίων επίδειξης καινοτόμων διαδικασιών και λύσεων, συμπεριλαμβάνοντας π.χ. τη χρήση οικονομικά ελκυστικών και βιώσιμων εναλλακτικών υλών, συμπεριλαμβανομένων υλών βιολογικής βάσης, στρατηγικής σημασίας για την Ένωση. Συνεπώς, η ΚΓΚ μπορεί να δώσει το έναυσμα για την επέκταση των υφιστάμενων και τη δημιουργία νέων αγορών, κυρίως στους τομείς βιώσιμης εξερεύνησης, εξόρυξης και επεξεργασίας, αποδοτικής από άποψη πόρων διαχείρισης υλών, τεχνολογιών ανακύκλωσης και υποκατάστασης υλών. Θα χρειαστεί αξιολόγηση των επιπτώσεων και ανάπτυξη καινοτόμων μέτρων και μέτρων για την οικονομικά αποδοτική προσαρμογή και την πρόληψη του κινδύνου για ιδιαίτερα ευαίσθητα ενδιατήματα όπως η Αρκτική.

Μια ΚΓΚ στον τομέα αυτόν θα είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για να αρθεί ο φραγμός που αποτελεί η έλλειψη τεχνολογίας. Για την ανάπτυξη σειράς συμπληρωματικών τεχνολογιών που θα μπορούσαν να αλλάξουν το σχήμα των παραδοσιακών αλυσίδων αξίας για τα μεταλλεύματα και τις πρώτες ύλες. Αυτός είναι ένας τομέας που απαιτεί περισσότερη εργασία για την ανάπτυξη νέων διαδικασιών και για τη βελτίωση και την εμπορία της υφιστάμενης γνώσης στον εν λόγω τομέα. Η επιχειρηματική προσέγγιση μιας ΚΓΚ ενδείκνυται ιδιαίτερος για την εξέταση του εν λόγω θέματος.

Ένα άλλο στοιχείο προστιθέμενης αξίας μιας ΚΓΚ για τις πρώτες ύλες είναι η συμβολή της στην αντιμετώπιση των περιορισμένων ευκαιριών δικτύωσης του τομέα. Πράγματι, ο διεσπαρμένος χαρακτήρας των διαφόρων εμπλεκόμενων ερευνητικών πεδίων σημαίνει ότι υπάρχουν περιορισμένες ευκαιρίες για την εξεύρεση ερευνητών με διαφόρους θεματικούς τομείς και για την αποκόμιση οφελών από τη σταυρωτή επικοινωνία ιδεών και συνεργασίας που απαιτείται για την προώθηση αποδοτικών από άποψη κόστους λύσεων με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και με θετικές συνέπειες για το περιβάλλον. Η δικτύωση με μια ΚΓΚ, συγκεντρώνει τους ενδιαφερόμενους κύκλους από τις τρεις πλευρές του τριγώνου της γνώσης κατά μήκος της αλυσίδας αξίας θα συνέβαλε στην καταπολέμηση αυτής της αδυναμίας. Θα προσφέρει τη δυνατότητα για τη βελτίωση τόσο της τεχνολογίας, της γνώσης και της μεταφοράς τεχνολογίας, καθώς και για την παροχή σε ερευνητές, σπουδαστές και επιχειρηματίες τις γνώσεις και τις δεξιότητες που χρειάζονται για την εφαρμογή καινοτόμων λύσεων και τη μετατροπή τους σε νέες ευκαιρίες επιχειρήσεων.

3. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Η Ένωση έχει αναγνωρίσει αυτό το πεδίο προτεραιότητας ως μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις. Μια ΚΓΚ θα συνέβαλε στο «Ορίζων 2020», δηλαδή στην κοινωνικής φύσης πρόκληση για τη βιώσιμη προσφορά πρώτων υλών και την αποδοτικότητα των πόρων. Θα συνέβαλε στην ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας (European Innovation Partnership - EIP) για τις πρώτες ύλες. Η EIP (ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας) για τις πρώτες ύλες θα παρέχει τα γενικά πλαίσια για τη διευκόλυνση της ευθυγράμμισης και των συνεργιών ανάμεσα στην έρευνα με γνώμονα την προσφορά και τη ζήτηση και των εργαλείων και πολιτικών καινοτομίας στον τομέα. Αυτή η έρευνα θα καλύπτει δραστηριότητες με επίκεντρο τις τεχνολογίες, αλλά επίσης τον εντοπισμό των όρων-πλαισίων και των βέλτιστων πρακτικών στην πολιτική, σε θέματα ρύθμισης και τυποποίησης που έχουν αντίκτυπο την καινοτομία σε έναν δεδομένο τομέα ή πρόκληση. Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα δημιουργούσε συμπληρωματικότητα στην παροχή εκπαίδευσης σε βασικούς συντελεστές, αλλά επίσης στην κατάρτιση μοναδικού διαρθρωμένου δικτύου επαγγελματιών. Θα παρέχει μια σταθερή βάση για την υποστήριξη άλλων ενεργειών που έχουν σχέση με την καινοτομία οι οποίες θα πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της EIP (ΕΣΚ), και για την επιτυχία των οποίων υπάρχει απόλυτη ανάγκη ανθρώπινων πόρων.

Επίσης, θα είναι το πιο κατάλληλο μέσο για την υποστήριξη της EIP στον εντοπισμό των συνθηκών-πλαισίων και των βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της πολιτικής, σε θέματα ρύθμισης ή τυποποίησης που έχουν αντίκτυπο στον τομέα. Μια ΚΓΚ θα μπορούσε επίσης να στηριχθεί και να αξιοποιηθεί τα αποτελέσματα πολυάριθμων σχεδίων έρευνας του 7ου Προγράμματος Πλαισίου που εξετάζει το θέμα, ιδίως εκείνα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των νανοεπιστημών, νανοτεχνολογιών, υλικών και νέων τεχνολογιών παραγωγής και περιβαλλοντικών θεμάτων.

Παρομοίως, θα μπορούσε επίσης να βασιστεί στα σχέδια εμπορικής αξιοποίησης της οικολογικής καινοτομίας στο πλαίσιο του ΠΑΚ (πρόγραμμα ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας), στα οποία η ανακύκλωση υλικών υπήρξε ένας από τους τομείς προτεραιότητας. Αυτού του είδους πείρα θα συνεχιστεί με το «Ορίζων 2020» κυρίως σε συνάρτηση με τις κοινωνικές προκλήσεις των σχεδίων: δράση για το κλίμα, περιβάλλον, αποδοτική χρήση των πόρων και πρώτες ύλες.

Επιπλέον, πρέπει να επιδιώκονται συνέργειες με το Ευρωπαϊκό δίκτυο με αρμοδιότητα στις σπάνιες γαίες, το οποίο έχει ιδρυθεί για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, τις επονομαζόμενες σπάνιες γαίες.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα επιδιώκει συμπληρωματικότητα και συνέργειες με τις δραστηριότητες αυτές και θα πρέπει να επικεντρώνεται σε διεπιστημονικές δραστηριότητες εντός του τριγώνου της γνώσης με έντονη εστίαση σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες και στην επιχειρηματική εκπαίδευση.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα είναι το πιο κατάλληλο μέσο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που περιγράφονται ανωτέρω. Επίσης πληροί τα κριτήρια που προτάθηκαν για την επιλογή των θεμάτων για τις ΚΓΚ στο στρατηγικό θεματολόγιο καινοτομίας (ΣΘΚ):

- Αντιμετωπίζει μια μεγάλη οικονομική και κοινωνική πρόκληση για την Ευρώπη (την ανάγκη να αναπτύξει καινοτόμους λύσεις για οικονομικά αποδοτική, με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και φιλική προς το περιβάλλον έρευνα, εξόρυξη, επεξεργασία, χρήση, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και διαχείριση του τέλους του κύκλου της ζωής των πρώτων υλών), και συμβάλλει στην υλοποίηση του θεματολογίου για την «Ευρώπη 2020» και τους στόχους της σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια, την απασχόληση, την καινοτομία και την εκπαίδευση.
- Αυτό το επίκεντρο της ΚΓΚ ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες του «Ορίζων 2020» και συμπληρώνει τις άλλες δραστηριότητες της Ένωσης στον τομέα των πρώτων υλών, ιδίως με την ΕΣΚ (ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας) για τις πρώτες ύλες.
- Είναι σε θέση να κινητοποιήσει επενδύσεις από τον τομέα των επιχειρήσεων και προσφέρει δυνατότητες για διάφορα νέα προϊόντα και υπηρεσίες – κυρίως, στους τομείς βιώσιμης εξόρυξης και επεξεργασίας, διαχείρισης υλικών, τεχνολογιών ανακύκλωσης και υλικών υποκατάστασης.
- Δημιουργεί βιώσιμο και συστημικό αντίκτυπο, που υπολογίζεται με βάση νέους εκπαιδευμένους επιχειρηματικά ανθρώπους, νέες τεχνολογίες και νέες επιχειρήσεις. Παρέχει, ειδικότερα, ευκαιρίες για τη δημιουργία κοινωνικής αξίας καταβάλλοντας προσπάθειες για την αντιμετώπιση του στόχου βιωσιμότητας του συνολικού κύκλου ζωής των προϊόντων: πιο αποδοτική χρήση πρώτων υλών και αποτελεσματικότερη βελτίωση της ανακύκλωσης και ανάκτησης πρώτων υλών.
- Συμπεριλαμβάνει ένα ισχυρό στοιχείο εκπαίδευσης το οποίο λείπει από άλλες τεχνολογίες και θα συγκεντρώσει κρίσιμη μάζα άριστων ενδιαφερόμενων κύκλων από τον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας.
- Απαιτεί διεπιστημονικό έργο στο οποίο θα περιλαμβάνονται διάφοροι τομείς γνώσης, όπως η γεωλογία, οι οικονομικές επιστήμες, οι περιβαλλοντικές επιστήμες, η χημεία, η μηχανική και πολλαπλοί βιομηχανικοί κλάδοι (κατασκευές, αυτοκινητοβιομηχανία, αεροδιαστημικός τομέας, μηχανήματα και εξοπλισμός, και ανανεώσιμες ενέργειες).
- Θα αντιμετωπίσει το ευρωπαϊκό παράδοξο, επειδή η Ευρώπη διαθέτει ισχυρή βάση έρευνας και χαμηλές επιδόσεις καινοτομίας στον εν λόγω τομέα. Παρέχει ευκαιρίες για καινοτομία σε βιώσιμη εξόρυξη και διαχείριση υλών. Μπορεί να προωθήσει περαιτέρω την υποκατάσταση και την ανακύκλωση την αλλαγή στον τομέα και να υποστηρίξει τις δραστηριότητες επενδύσεων με τη δημιουργία νέων προϊόντων, υπηρεσιών και προσεγγίσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Θεματικό δελτίο 3: Τρόφιμα για το μέλλον (Food4future) – Βιώσιμη Αλυσίδα προσφοράς από τους Πόρους στους Καταναλωτές

1. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η παγκόσμια αλυσίδα εφοδιασμού με τρόφιμα αντιμετωπίζει μια πολύπλοκη σειρά προκλήσεων.

Από την πλευρά της ζήτησης, η κατάσταση χαρακτηρίζεται από την συνεχή αύξηση του πληθυσμού της γης, την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου (ιδίως στις αναδυόμενες χώρες) γεγονός που δημιουργεί μεγαλύτερη ζήτηση για πιο διαφοροποιημένη, υψηλής ποιότητας διατροφή που απαιτεί επιπρόσθετη παραγωγή τροφίμων. Συνεπώς, ο ΟΗΕ προέβλεψε ότι η ζήτηση τροφίμων θα αυξηθεί κατά 70 % έως το 2050 ⁽¹⁾. Ταυτόχρονα, η ραγδαία επέκταση του τομέα βιοενέργειας επιτείνει περισσότερο τη ζήτηση για υποπροϊόντα που προέρχονται από τη διαδικασία παραγωγής τροφίμων.

Από την πλευρά της προσφοράς, η παγκόσμια κλιματική αλλαγή θα επιδεινώσει τις πιέσεις στην παραγωγή και την προσφορά τροφίμων. Εξάλλου, ορισμένα συστήματα παραγωγής τροφίμων στον κόσμο δεν είναι βιώσιμα. Χωρίς αλλαγή, το παγκόσμιο σύστημα τροφίμων θα εξακολουθήσει να υποβαθμίζει το περιβάλλον και να διακυβεύει την ικανότητα του κόσμου να παράγει τρόφιμα για το μέλλον.

⁽¹⁾ Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τα Τρόφιμα και τη Γεωργία (FAO) 2009. Global agriculture towards 2050.

Αυτά τα προβλήματα ειδικότερα πρέπει να εξεταστούν σε συσχέτιση με τις απόψεις, τις ανησυχίες και τις συμπεριφορές των καταναλωτών, εφόσον η παραγωγή απευθύνεται στους καταναλωτές και στις αγορές. Κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες η κατανάλωση τροφίμων έχει αποκτήσει έντονα πολύπλοκο χαρακτήρα. Οι καταναλωτές απαιτούν οικονομικά προσιτά, υψηλής ποιότητας και εύχρηστα προϊόντα τροφίμων που να ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις και στις ανάγκες τους. Ανησυχίες σχετικά με διάφορα θέματα, από την ασφάλεια των τροφίμων και την προστασία του περιβάλλοντος μέχρι δεοντολογικούς προβληματισμούς, όπως θεμιτές εμπορικές πρακτικές ή καλή μεταχείριση των ζώων, αυξάνονται συνεχώς και καταλήγουν στην αύξηση των αιτημάτων για πολιτική δράση από τις οργανώσεις των καταναλωτών. Τέλος, οι συνήθειες κατανάλωσης τροφίμων (συμπεριλαμβανομένης της σπατάλης τροφίμων) μπορεί να έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην υγεία και στην ευεξία του καταναλωτή, καθώς και στην πρωτογενή παραγωγή και στο περιβάλλον.

Το «Ορίζων 2020» εξετάζει αυτό το πολύπλοκο ζήτημα και ορίζει τις προκλήσεις που αφορούν τον τομέα αυτόν: «Η πρόκληση είναι να διασφαλιστούν οι προμήθειες ασφαλών και υψηλής ποιότητας τροφίμων και βιολογικών προϊόντων και να διασφαλιστεί η βιώσιμη διαχείριση βιολογικών πόρων, με τη συμβολή τόσο στην αγροτική και παράκτια ανάπτυξη όσο και στην ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών κλάδων βιολογικής παραγωγής, ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνεται η προστασία των χερσαίων και θαλάσσιων οικολογικών συστημάτων, η μείωση της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα, η προσαρμογή γενικά στην κλιματική αλλαγή και η πλήρης εξάλειψη των αποβλήτων και η αποδοτική χρήση των πόρων.»

2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Μια ΚΓΚ για τη βιώσιμη αλυσίδα εφοδιασμού θα συμβάλλει στην εκπλήρωση των προτεραιοτήτων του «Ορίζων 2020», δηλαδή εκείνων που ορίζονται στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόκλησης «Ασφάλεια των τροφίμων, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, έρευνα στον τομέα της θάλασσας, της ναυτιλίας, και των εσωτερικών υδάτων και βιο-οικονομία».

Αυτό το θεματικό πεδίο είναι επιπλέον πολύ σημαντικό από άποψη οικονομικού και κοινωνικού αντικτύπου. Τα θέματα ασφάλειας των τροφίμων και επισιτιστικής ασφάλειας έχουν επίδραση σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας μας, και πολύ συχνά απαιτούν ρυθμιστικά μέτρα.

Η βιομηχανία τροφίμων είναι ο μεγαλύτερος μεταποιητικός τομέας στην Ευρώπη και διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης. Παρά το σημαντικό ρόλο της, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών είναι εκτεθειμένη σε πιέσεις. Κατά την τελευταία δεκαετία, το μερίδιο της Ευρώπης στην παγκόσμια αγορά μειώθηκε από 25 % στο 21 % λόγω του ανταγωνισμού από αναδυόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα, η Ινδία και η Βραζιλία. Επειδή η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων είναι όλο και περισσότερο ανίκανη να ανταγωνιστεί μόνον από άποψη κόστους, χρειάζεται να είναι ικανή να προσθέσει αξία με τη δημιουργία πιο υγιεινών, πιο βιώσιμων προϊόντων με αποδοτικότερη χρήση των πόρων για την αναχαίτιση αυτής της πτώσης.

Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να εξασφαλιστεί ένα παγκόσμιο βιώσιμο σύστημα τροφίμων που να είναι φιλικό στο κλίμα και το οποίο να ανταποκρίνεται ταυτόχρονα στην αυξανόμενη ζήτηση τροφίμων στο πλαίσιο των περιορισμών διαθέσιμης γης και της μείωσης των αλιευτικών αποθεμάτων, στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και στη διαφύλαξη της υγείας των ανθρώπων.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα επικεντρωθεί στην αλυσίδα εφοδιασμού με τρόφιμα. Το επίκεντρο αυτό ενδείκνυται ιδιαίτερα για την ολιστική προσέγγιση μιας ΚΓΚ. Περιλαμβάνει την κατανάλωση πόρων στην αρχή της αλυσίδας (λιπάσματα κ.λπ.), την παραγωγή, την επεξεργασία, τη συσκευασία και τη διανομή τροφίμων και τελειώνει με τους καταναλωτές οι οποίοι μπορεί να είναι μια ειδική προτεραιότητα μιας ΚΓΚ (μείωση των απορριμμάτων τροφίμων, υγιεινή διατροφή, κ.λπ.). Στόχος είναι η εξασφάλιση ενός πιο αποδοτικού και αποτελεσματικού συστήματος αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, βελτιώνοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα και την ιχνηλασιμότητα σε όλους τους κρίκους αυτής της αλυσίδας.

Η εξέταση της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων από μια ΚΓΚ θα δώσει συνεπώς τη δυνατότητα όχι μόνον να εξεταστούν ορισμένες από τις μεγαλύτερες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, αλλά επίσης να κινητοποιηθούν επενδύσεις και μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις από τον επιχειρηματικό τομέα – δηλαδή να αναπτυχθούν νέες και καινοτόμοι τεχνολογίες, διαδικασίες και γνώσεις για την αύξηση της βιώσιμης παραγωγής, επεξεργασίας, συσκευασίας και διανομής τροφίμων, για τη μείωση των απορριμμάτων και για την προώθηση της καλύτερης διατροφής. Με την ολιστική της προσέγγιση, μια ΚΓΚ στον τομέα αυτόν θα μπορέσει να επηρεάσει την προσέγγιση του βιομηχανικού κλάδου παραγωγής ώστε να επικεντρωθεί περισσότερο στην καινοτομία που έχει γνώμονα τον καταναλωτή, ωφελώντας με αυτόν τον τρόπο την υγεία και την ποιότητα ζωής των καταναλωτών. Αυτό θα συμβαδίζει με το δυναμικό νέων επιχειρηματικών μοντέλων και στρατηγικών αγοράς που επικεντρώνονται στις ανάγκες και τάσεις των καταναλωτών και βασίζεται στην καλύτερη ενημέρωση σχετικά με την αλυσίδα τροφίμων, η οποία μπορεί να διαδίδει το δυναμικό προσαρμογής των καινοτομιών και τεχνολογικών δυνατοτήτων στα συμφέροντα των καταναλωτών και με τον τρόπο αυτόν να δημιουργεί νέες ευκαιρίες επιχειρήσεων.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα είναι πολύ σημαντική για την εξάλειψη του μεγάλου βαθμού κατακερματισμού στο σύνολο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Θα προσθέσει μια κρίσιμη μάζα άριστων παραγόντων έρευνας, καινοτομίας, εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλο το μήκος της αλυσίδας τροφίμων. Όλοι οι κρίκοι της αλυσίδας (πρωτογενής τομέας, παραγωγή τροφίμων, επεξεργασία τροφίμων, έμποροι λιανικής πώλησης, δίαυλοι διανομής τροφίμων και – κυρίως – ο καταναλωτής) συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους για την επινόηση μελλοντικών καινοτομιών. Μια ΚΓΚ θα προσφέρει την αναγκαία συστημική και διεπιστημονική προσέγγιση για την αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων.

Η μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία μιας ΚΓΚ στον τομέα αυτόν θα είναι ο ρόλος της στην αντιμετώπιση της σημερινής έλλειψης δεξιοτήτων και ανθρώπινου δυναμικού. Σήμερα, ενδεχομένως οι μισοί κλάδοι μεταποίησης τροφίμων και ποτών στην Ευρώπη αντιμετωπίζουν έλλειψη επιστημονικού και ειδικευμένου προσωπικού. Το γεγονός αυτό αποτελεί φραγμό στην καινοτομία στον εν λόγω τομέα. Με την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης στους άλλους τομείς του τριγώνου της γνώσης, μια ΚΓΚ θα επιληφθεί του θέματος. Ταυτόχρονα θα προσφέρει την ευκαιρία για την ενθάρρυνση νέων εκπαιδευμένων επιχειρηματιών, που θα είναι σε θέση να αναπτύξουν νέες τεχνολογίες και επιχειρήσεις καινοτομίας. Αυτό το επίκεντρο στην επιχειρηματικότητα θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό στον τομέα των τροφίμων, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό ΜΜΕ.

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που συνδέονται με την επιτυχία μιας ΚΓΚ στον τομέα αυτό οφείλονται κυρίως στους αναγκαίους για την καινοτομία όρους-πλαίσια, τους οποίους δεν εξετάζουν άμεσα οι ΚΓΚ. Για την αύξηση της βιωσιμότητας σε ολόκληρη την αλυσίδα τροφίμων, μπορεί να χρειάζονται ορισμένες ρυθμιστικές αλλαγές, προκειμένου, π.χ. να αναληφθεί το κόστος της παραγωγής τροφίμων. Συνεπώς, οι ΚΓΚ πρέπει να συνδέονται με τις τρέχουσες δραστηριότητες καινοτομίας και πολιτικής σε επίπεδο Ένωσης και σε εθνικό επίπεδο σχετικά με αυτά τα θέματα (βλέπε επόμενο τμήμα).

3. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Η Ένωση συμμετέχει πλήρως στο πεδίο αυτό. Μια ΚΓΚ θα μπορούσε να συμβάλλει στην εξέταση της κοινωνικής πρόκλησης στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» με τίτλο «Ασφάλεια των τροφίμων, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, έρευνα στον τομέα της θάλασσας, της ναυτιλίας, και των εσωτερικών υδάτων και βιο-οικονομία». Θα συνεργαζόταν, ιδιαίτερα, με την προτεινόμενη ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας (ΕΣΚ) για την «Γεωργική παραγωγικότητα και την βιωσιμότητα». Ενώ η τελευταία θα έδινε έμφαση στη γεφύρωση μεταξύ της έρευνας αιχμής και της πρακτικής καινοτομίας, μια ΚΓΚ θα δημιουργούσε ιδίως συμπληρωματικότητα στην εκπαίδευση βασικών συντελεστών, όπως οι επιχειρηματίες και οι καταναλωτές. Επίσης χρειάζεται συντονισμός με την κοινή πρωτοβουλία προγραμματισμού «Γεωργία, ασφάλεια τροφίμων και κλιματική αλλαγή», η οποία θα συγκεντρώνει τις εθνικές προσπάθειες έρευνας στην ενσωμάτωση της προσαρμογής, του μετριασμού και της ασφάλειας τροφίμων στους τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας και της χρήσης της γης.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας θα προωθήσει την περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, προβάλλοντας έτσι την ανάγκη για τεχνικές εξελίξεις σε συνδυασμό με νέες επιχειρηματικές δεξιότητες στους εν λόγω τομείς, σύμφωνα με την εξέλιξη της συμπεριφοράς των καταναλωτών, με την παροχή δυνατοτήτων συνεργειών. Επίσης, ο συντονισμός θα είναι επίσης δυνατός με τις ΠΚΠ που άρχισε πρόσφατα με τίτλο «Υγιεινή διατροφή για υγιή ζωή» και «Σύνδεση έρευνας για το κλίμα στην Ευρώπη», και με την Ευρωπαϊκή Τεχνολογική πλατφόρμα στους αντίστοιχους τομείς (ιδίως, η επονομαζόμενη «πλατφόρμα τροφίμων για ζωή») ή πολυάριθμα σχέδια στο πλαίσιο του Εβδομου προγράμματος-πλαισίου. Παρομοίως, θα μπορούσε επίσης να βασιστεί στα σχέδια εμπορικής αξιοποίησης της οικολογικής καινοτομίας στο πλαίσιο του ΠΑΚ (πρόγραμμα ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας), στα οποία η ανακύκλωση υλικών υπήρξε ένας από τους τομείς προτεραιότητας. Αυτού του είδους πείρα θα συνεχιστεί με το «Ορίζων 2020» κυρίως σε συνάρτηση με τις κοινωνικές προκλήσεις των σχεδίων: δράση για το κλίμα, περιβάλλον, αποδοτική χρήση των πόρων και πρώτες ύλες.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα συμπληρώνει τις δραστηριότητες αυτές, επειδή θα επικεντρώνεται σε διεπιστημονικές δραστηριότητες εντός του τριγώνου γνώσης με έντονη εστίαση σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες και στην επιχειρηματική εκπαίδευση καθώς και σε θέματα καταναλωτών.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μια ΚΓΚ που θα επικεντρωθεί στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων είναι το πιο κατάλληλο μέσο για την εξέταση των προκλήσεων που περιγράφονται παραπάνω. Επίσης, πληροί τα κριτήρια που προτείνονται για την επιλογή των θεμάτων ΚΓΚ:

- Εξετάζει τις σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις (την ανάγκη να εξασφαλιστεί ένα ευπροσάρμοστο και βιώσιμο σύστημα τροφίμων με την ανταπόκριση στην αυξανόμενη ζήτηση τροφίμων εντός των περιορισμών της διαθέσιμης γης, της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της διασφάλισης της ανθρώπινης υγείας), και συμβάλλει στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και των στόχων της όσον αφορά το κλίμα και την ενέργεια, την απασχόληση, την καινοτομία και την εκπαίδευση.
- Αυτό το επίκεντρο της ΚΓΚ ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες στο «Ορίζων 2020» και συμπληρώνει τις άλλες δραστηριότητες της Ένωσης στον τομέα των τροφίμων, ιδίως με την ΕΣΚ (ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας) με αντικείμενο τη «γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα».
- Είναι σε θέση να κινητοποιήσει τις επενδύσεις και τη μακροπρόθεσμη δέσμευση του επιχειρηματικού τομέα και προσφέρει δυνατότητες παραγωγής για διάφορα αναδυόμενα προϊόντα και υπηρεσίες – δηλαδή, για την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων τεχνολογιών, διαδικασιών και γνώσεων που θα χρησιμεύσουν στην αύξηση μιας βιώσιμης παραγωγής, επεξεργασίας, συσκευασίας και διανομής τροφίμων, ώστε να μειωθούν τα απόβλητα και να προωθηθούν η καλύτερη διατροφή και η βελτίωση της υγείας του πληθυσμού.
- Δημιουργεί βιώσιμο και συστημικό αντίκτυπο, που υπολογίζεται με βάση νέους εκπαιδευμένους επιχειρηματίες ανθρώπους, νέες τεχνολογίες και νέες επιχειρήσεις. Θα ενισχύσει τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και την εφαρμογή πιο αποδοτικών και βιώσιμων συστημάτων παραγωγής.

- Στοχεύει στην εξάλειψη του υψηλού βαθμού κατακερματισμού όλης της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων· ευνοεί την ιχνηλασιμότητα· και θα συγκεντρώσει μια κρίσιμη μάζα άριστων ενδιαφερόμενων φορέων στον τομέα της έρευνας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε όλο το μήκος της αλυσίδας τροφίμων.
- Συνεπώς, απαιτείται διεπιστημονική εργασία με τη συμμετοχή διαφόρων τομέων γνώσης, όπως η γεωπονία, η οικολογία, η βιολογία, η χημεία, η διατροφή, και η κοινωνικοοικονομική.
- Θα αντιμετωπίσει το ευρωπαϊκό παράδοξο, επειδή θα εξεύρει νέες καινοτόμες προσεγγίσεις για την εξασφάλιση μιας πιο βιώσιμης και αποτελεσματικής αλυσίδας εφοδιασμού και για τη βελτίωση της ασφάλειας των τροφίμων.

Θεματικό δελτίο 4: Μεταποίηση Προστιθέμενης Αξίας

1. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Μία από τις μέγιστες προκλήσεις που ορίζονται στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο καινοτομίας και η οποία πρέπει να εξεταστεί επίσης στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» είναι η ανταγωνιστικότητα των κρατών μελών της Ένωσης στην παγκόσμια αγορά. Ένας από τους τομείς που αντιμετωπίζει ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα είναι ο τομέας της μεταποίησης.

Ο τομέας της μεταποίησης στις ευρωπαϊκές χώρες δέχεται σημαντικές πιέσεις: ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από άλλες αναπτυγμένες οικονομίες, η παραγωγή χαμηλού κόστους σε αναπτυσσόμενες χώρες και η ανεπάρκεια πρώτων υλών ασκούν πίεση στις ευρωπαϊκές εταιρείες μεταποίησης. Εκτός αυτού, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που απαιτούν αλλαγή στον μεταποιητικό τομέα: νέες ανάγκες στην αγορά και στην κοινωνία, ραγδαία πρόοδος στην επιστήμη και στην τεχνολογία, απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα των πόρων.

Μία πιθανή απάντηση για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων είναι η ανάπτυξη μεταποίησης υψηλής αξίας (ή προστιθέμενης αξίας). Η εν λόγω έννοια ορίζει ένα ολοκληρωμένο σύστημα που περιλαμβάνει ολόκληρο τον κύκλο παραγωγής, διανομής και μεταχείρισης των αγαθών, των προϊόντων και των υπηρεσιών στο τέλος του κύκλου της ζωής τους με την εφαρμογή ενός καινοτόμου συστήματος με γνώμονα τον καταναλωτή ή τον χρήστη. Αντί να συναγωνίζονται κατά κύριο λόγο για τη μείωση του κόστους, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις προστιθέμενης αξίας παράγουν αξία με την παροχή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, με τη δημιουργία διαδικασιών αριστείας, με την επίτευξη υψηλής αναγνωρισιμότητας του σήματος και/ή με τη συμβολή σε μια αειφόρο κοινωνία.

Ο τομέας της μεταποίησης έχει σημαντική οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική σπουδαιότητα. Το 2010 ο μεταποιητικός τομέας υπολογίστηκε ότι ισοδυναμεί με το 15,4 % του ΔΕΥΧΠ της Ένωσης και με άνω από 33 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Αυτός ο αριθμός αυξάνεται στο 37 % εάν συμπεριληφθεί η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, οι δομικές κατασκευές, και οι συναφείς επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, ο μεταποιητικός κλάδος συνέβαλε επίσης στο 25 % περίπου των αποβλήτων, στο 23 % των αερίων θερμοκηπίου και στο 26 % των οξειδίων του αζώτου (NOx) που εκλύθηκαν στην Ευρώπη.

Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, είναι σαφές ότι οι γενικοί στόχοι στον τομέα της μεταποίησης πρέπει να είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης εντός της παγκόσμιας αγοράς καθώς και η ανάπτυξη πιο βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον διαδικασιών μεταποίησης.

2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Μια ΚΓΚ με θέμα τη μεταποίηση προστιθέμενης αξίας θα συμβάλλει στην εκπλήρωση των προτεραιοτήτων του «Ορίζων 2020» από την άποψη της προηγμένης μεταποίησης και επεξεργασίας, και του ειδικού στόχου της «μεταστροφή των σημερινών μορφών βιομηχανικής παραγωγής προς μια παραγωγή που απαιτεί γνώσεις υψηλότερου επιπέδου, πιο βιώσιμες, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, διακλαδικές τεχνολογίες μεταποίησης και επεξεργασίας, ώστε να υλοποιηθούν καινοτόμα προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες».

Αυτή θα μπορέσει να κινητοποιήσει τις επενδύσεις και τη μακροπρόθεσμη δέσμευση από τον επιχειρηματικό τομέα και να επεκταθεί και να δημιουργήσει νέες αγορές. Επίσης, θα μπορούσε να επιτελεί λειτουργία υποστήριξης των ενεργειών που προσδιορίζονται στο στρατηγικό πρόγραμμα ερευνών της ευρωπαϊκής τεχνολογικής πλατφόρμας (ETP) «Manufuture»:

- Οικολογικός σχεδιασμός
- ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας·
- ανάπτυξη νέων προτύπων επιχειρηματικής δραστηριότητας
- ανάπτυξη προηγμένων διαδικασιών μηχανικής μεταποίησης·
- αναδυόμενες επιστήμες και τεχνολογίες μεταποίησης·
- μεταρρύθμιση των υφιστάμενων υποδομών έρευνας και εκπαίδευσης για την υποστήριξη μεταποιητικού τομέα παγκόσμιου κύρους.

Παράλληλα με την υποστήριξη της ανάπτυξης νέων προϊόντων, υπηρεσιών, προτύπων βιομηχανικής δραστηριότητας και διαδικασιών μεταποίησης, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη βιωσιμότητα και την οικολογική καινοτομία, με την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και της ενέργειας, τη μεγιστοποίηση των θετικών για το περιβάλλον συνεπειών, αλλά επίσης και τη συμβολή στην ενίσχυση του θετικού και κοινωνικού αντικτύπου. Συγκεκριμένα, αυτού του είδους καθαρή προσέγγιση θα συνεπάγεται αποδοτικές διαδικασίες και μηχανήματα όσον αφορά την ενέργεια και τις ύλες, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και/ή την απασχόληση στην έξυπνη διαχείριση της ενέργειας, με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των αποβλήτων και των εκπομπών αερίων. Με τη συμβολή στην ανάπτυξη και στη δημιουργία μιας πιο βιώσιμης, πιο αποδοτικής στη χρήση των πόρων και πιο ανταγωνιστικής μεταποίησης, μια ΚΓΚ θα είναι σε θέση να δώσει το έναυσμα για την αλλαγή της συμπεριφοράς τόσο του βιομηχανικού κλάδου όσο και των καταναλωτών και να δημιουργήσει συστημικό αντίκτυπο.

Μια ΚΓΚ για τη μεταποίηση προστιθέμενης αξίας θα μπορούσε επίσης να διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο και να έχει αντίκτυπο σε περιφερειακό επίπεδο: η προώθηση της δημιουργίας διασυνδεδεμένων περιφερειακών ομίλων με τοπικές μεταθέσεις και συνεργασία, η ανάπτυξη ικανοτήτων σε προηγμένες τεχνολογίες μεταποίησης και η ανάπτυξη αριστείας στις τεχνολογίες μεταποίησης θα μπορούσε να είναι η κύρια αποστολή μιας ΚΓΚ σε περιφερειακό επίπεδο. Στη συνάρτηση αυτή θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις περιφέρειες εκείνες που θίγονται περισσότερο από την φθίνουσα ικανότητα στον μεταποιητικό τομέα καθώς και στις ΜΜΕ.

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης το οποίο είναι επαρκές τόσο σε ποιότητα όσο και σε αριθμό. Συνεπώς, μια ΚΓΚ θα μπορούσε να διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο στην αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού τοπίου στο πεδίο αυτό. Με τη δημιουργία στενότερων δεσμών μεταξύ των αιτούντων δεξιότητες και των προσφερόντων εκπαίδευση, μια ΚΓΚ θα προωθήσει κοινούς μεταπτυχιακούς τίτλους, μεταπτυχιακή επαγγελματική κατάρτιση και τμήματα πρακτικής εξάσκησης στη βιομηχανία.

Επίσης, κεντρικός πυρήνας της ΚΓΚ θα είναι η δημιουργία ικανότητας για τη μεταποίηση προστιθέμενης αξίας. Αυτό αφορά όχι μόνον την προσφορά σε εργατικό δυναμικό υψηλών προσόντων, αλλά επίσης τη δυνατότητα καθιέρωσης της ΚΓΚ ως φόρουμ αλληλεπίδρασης και προώθησης της διεπιστημονικότητας των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, ιδίως για το συνδυασμό πολλαπλών βασικών τεχνολογιών ευρείας εφαρμογής όπως προτάθηκε από την ομάδα υψηλού επιπέδου για τις βασικές τεχνολογίες ευρείας εφαρμογής (BTEE) ⁽¹⁾.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα έχει το δυναμικό να συνενώσει διάφορους συντελεστές και ενδιαφερόμενους κύκλους σ' αυτόν τον διεπιστημονικό τομέα, συμπεριλαμβάνοντας τους βασικούς ανώτερους και κατώτερους κρίκους της αλυσίδας αξίας. Εδώ περιλαμβάνονται οι κλάδοι της μεταποιητικής βιομηχανίας (π.χ. χάλυβας και χημικά προϊόντα) οι οποίοι συνδέονται άμεσα με την αλυσίδα αξίας για μια μεταποίηση προστιθέμενης αξίας.

3. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Μια ΚΓΚ όπως περιγράφεται παραπάνω θα αποτελεί συμπλήρωμα ορισμένων άλλων πρωτοβουλιών της Ένωσης, καθώς και στο επίπεδο κρατών μελών και βιομηχανικών ενώσεων.

Εκτός από την ήδη προαναφερόμενη ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα «Manufuture», θα μπορούσε επίσης να δημιουργήσει δεσμούς με τις ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες για την ενσωμάτωση έξυπνων συστημάτων και την κοινή πρωτοβουλία τεχνολογίας (ΚΠΤ) για τα ενσωματωμένα συστήματα πληροφορικής. Επίσης, φυσικοί εταίροι συνεργασίας θα μπορούσαν να είναι η σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (PPP) για τα εργοστάσια του μέλλοντος και άλλες συμπράξεις που θα μπορούσαν ενδεχομένως να συσταθούν στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020» σε αυτόν τον θεματικό τομέα καθώς και ορισμένα σχέδια των προγραμμάτων-πλαισίων (ΠΠ). Η ΚΓΚ θα μπορούσε να λάβει υπόψη τις προτεραιότητες έρευνας και τα σχέδια δράσης που ορίζονται στα πλαίσια των ΕΤΠ και το ερευνητικό έργο που επιτελέστηκε μέχρι τώρα από τις ΚΠΤ, τις PPP και τα σχέδια του ΠΠ στον εν λόγω τομέα.

Παρομοίως, θα μπορούσε επίσης να βασιστεί στα σχέδια εμπορικής αξιοποίησης της οικολογικής καινοτομίας στο πλαίσιο του προγράμματος ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας (ΠΑΚ), στα οποία έχει αποκτηθεί πείρα στον τομέα της πιο βιώσιμης μεταποίησης. Αυτού του είδους πείρα θα συνεχιστεί με το «Ορίζων 2020» κυρίως σε συνάρτηση με τις κοινωνικές προκλήσεις των σχεδίων: δράση για το κλίμα, περιβάλλον, αποδοτική χρήση των πόρων και πρώτες ύλες. Η δυνατότητα συνεργειών μπορεί επίσης να εξεταστεί με το πιλοτικό πρόγραμμα επαλήθευσης και δοκιμής περιβαλλοντικών τεχνολογιών (ETV), το οποίο αποσκοπεί στην προώθηση πολύτιμων περιβαλλοντικών τεχνολογιών με την επικύρωση των επιδόσεων του από τρίτους.

Μια ΚΓΚ για τη μεταποίηση προστιθέμενης αξίας θα μπορούσε επίσης να είναι ο σύνδεσμος για τη δημιουργία αποτελεσμάτων συνεργίας με το ευρωπαϊκό συμβούλιο τεχνολογικής έρευνας, το οποίο συνιστάται από την ομάδα υψηλού επιπέδου για τις βασικές τεχνολογίες ευρείας εφαρμογής ως ικανό για την προώθηση της αριστείας στην τεχνολογική έρευνα και καινοτομία.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα συμπληρώνει τις δραστηριότητες αυτές, επειδή θα επικεντρώνεται σε διεπιστημονικές δραστηριότητες εντός του τριγώνου της γνώσης με ισχυρή εστίαση στην επιχειρηματική εκπαίδευση.

⁽¹⁾ Βλ. http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μια ΚΓΚ που επικεντρώνεται στην συνένωση των προσπαθειών όλων των ενδιαφερόμενων μερών που ασχολούνται με τη μεταποίηση και η οποία εστιάζεται ισχυρά στην αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού θεματολογίου στον τομέα αυτόν, θα ήταν το κατάλληλο μέσο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που περιγράφονται παραπάνω. Επίσης πληροί τα κριτήρια που προτάθηκαν για την επιλογή των θεμάτων για τις ΚΓΚ στο στρατηγικό θεματολόγιο καινοτομίας (ΣΘΚ):

- εξετάζει τις μεγαλύτερες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη (για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κρατών μελών στην παγκόσμια αγορά και για τη συμβολή στην ανάπτυξη μιας πιο βιώσιμης και φιλικής προς το περιβάλλον διαδικασίας μεταποίησης), και συμβάλλει στην υλοποίηση της ατζέντας για έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη στο πλαίσιο της στρατηγικής «Europe 2020».
- Αυτό το επίκεντρο της ΚΓΚ ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες του «Ορίζων 2020» και συμπληρώνει τις άλλες δραστηριότητες της Ένωσης στον τομέα.
- Μπορεί να αξιοποιήσει έναν σταθερό βιομηχανικό κλάδο ο οποίος θα προσελκυστεί από την ΚΓΚ.
- Προσφέρει δυνατότητες για διάφορα νέα προϊόντα, υπηρεσίες και πρότυπα επιχειρηματικής δραστηριότητας, και – πάνω από όλα – είναι το κατάλληλο μέσο για την αντιμετώπιση της επείγουσας ανάγκης για εξειδικευμένους εργαζομένους στον εν λόγω τομέα.
- Χρησιμοποιεί συστημική προσέγγιση και συνεπώς απαιτεί διεπιστημονική εργασία και την ανάπτυξη νέας εκπαίδευσης χωρίς όρια ανάμεσα στους επιστημονικούς κλάδους.
- Θα συνενώσει την κρίσιμη μάζα άριστων ενδιαφερόμενων μερών από τον τομέα της έρευνας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά μήκος της αλυσίδας αξίας, τα οποία μέρη διαφορετικά δεν θα ενώνονταν.
- Θα εξετάσει το ευρωπαϊκό παράδοξο, αφού θα αξιοποιήσει την ισχυρή ερευνητική βάση της Ένωσης και θα εξεύρει νέες καινοτόμες προσεγγίσεις για να εξασφαλίσει έναν πιο ανταγωνιστικό, βιώσιμο και πιο αποδοτικό στη χρήση πόρων τομέα της μεταποίησης.

Θεματικό δελτίο 5: Αστική Κινητικότητα

1. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Το θέμα των έξυπνων, οικολογικών και ολοκληρωμένων συγκοινωνιών έχει εντοπιστεί ως μία από τις κυριότερες κοινωνικές προκλήσεις οι οποίες θα εξεταστούν στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020». Η Λευκή Βίβλος για τις Μεταφορές του 2011 ενισχύει περαιτέρω τη σημασία της ανάληψης δράσης στον εν λόγω τομέα κατά την επόμενη δεκαετία. Η αστική κινητικότητα αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση. Απαιτείται σειράς θεμάτων όπως οι μεταφορές (συμπεριλαμβανομένων νέων εννοιών κινητικότητας, οργάνωση μεταφορών, διαχειριστική υποστήριξη, ασφάλεια και προστασία των συστημάτων μεταφοράς), περιβαλλοντικά θέματα (μείωση των αερίων θερμοκηπίου, ρύπανση του αέρα και ηχορύπανση), πολεοδομικός σχεδιασμός (νέες ιδέες ώστε να έλθουν πιο κοντά ο τόπος εργασίας και ο τόπος κατοικίας), και έχει σημαντικό αντίκτυπο τόσο στο οικονομικό όσο και στο κοινωνικό επίπεδο (δημιουργία νέων επιχειρήσεων, απασχόληση, κοινωνική ένταξη, στρατηγικές στέγασης και τύπου εγκατάστασης). Ο γενικότερος στόχος είναι η βελτίωση της ζωής των ευρωπαίων πολιτών οι οποίοι – σε αυξανόμενους αριθμούς – ζουν σε μεγάλα αστικά κέντρα στα οποία δημιουργούνται οι περισσότερες οικονομικές επιδόσεις της Ευρώπης ⁽¹⁾.

Βιώσιμη αστική κινητικότητα μπορεί να επιτευχθεί μόνον αν ανακαλυφθούν επαναστατικές καινοτομίες που θα οδηγήσουν σε πιο οικολογικές, πιο ασφαλείς και πιο έξυπνες λύσεις χωρίς αποκλεισμούς. Αν αποτύχει αυτό – μακροπρόθεσμα – θα επιφέρει υψηλό κοινωνικό, οικολογικό και οικονομικό κόστος. Ωστόσο, νέες καινοτόμες ιδέες κινητικότητας – ιδίως όταν τα ατομικά μέσα μεταφοράς πρόκειται να αντικατασταθούν από δημόσια και συλλογικά μέσα μεταφοράς – θα πρέπει να είναι αποδεκτές από τους πολίτες. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν στον τομέα είναι η εισαγωγή αλλαγών νοοτροπίας χωρίς μειονεκτήματα για την ποιότητα ζωής και το κόστος διαβίωσης σε αστικές περιοχές.

2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Ο βασικός στόχος μιας ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα θα είναι η εξασφάλιση πιο οικολογικού, χωρίς αποκλεισμούς, πιο ασφαλούς και πιο έξυπνου συστήματος αστικής κινητικότητας.

Όπως περιγράφεται ήδη παραπάνω, το θέμα αυτό έχει μεγάλη σημασία από την άποψη της κοινωνικής και δημόσιας πολιτικής. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό από κοινωνικοοικονομική προοπτική αφού εμπλέκονται σημαντικοί οικονομικοί τομείς από την άποψη του ΑΕγχΠ και της απασχόλησης, όπως οι τομείς αυτοκίνησης ή δομικών κατασκευών. Επιπλέον, η αστική κινητικότητα συνδέεται με τις στρατηγικές προστασίας του περιβάλλοντος και είναι πλήρως ενταγμένη στις πολιτικές κοινωνικής ένταξης, εγκατάστασης, στέγασης και πολεοδομικού σχεδιασμού.

⁽¹⁾ Περισσότεροι από το 70 % των Ευρωπαίων ζουν σε αστικές περιοχές, οι οποίες αντιστοιχούν στο άνω του 25 % του εδάφους της Ένωσης. Το 85 % περίπου του ΑΕΠ της Ένωσης παράγεται σε αστικές περιοχές. Η αστικοποίηση αναμένεται να αυξηθεί την Ευρώπη στο 83 % περίπου έως το 2050.

Μια ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα είναι σύμφωνη τόσο με τις προτεραιότητες του «Ορίζων 2020» όσο και με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την επίτευξη εξυπνότερης, πιο βιώσιμης, με χαμηλή κατανάλωση άνθρακα και χωρίς αποκλεισμούς αστικής εξέλιξης. Μια ΚΓΚ στο θεματικό αυτό πεδίο θα συμβάλλει στην επίτευξη κάθε στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» με, π.χ., την προώθηση οικολογικά αποδοτικών λύσεων, έξυπνων συστημάτων ΤΠΕ για τη διαχείριση της κυκλοφορίας, και παροχή πιο αποδοτικών και οικονομικά πιο προσιτών υπηρεσιών μεταφοράς.

Πράγματι, εφόσον η αστική κινητικότητα είναι από τη φύση της συστημική, μια ΚΓΚ στον τομέα αυτόν θα μπορούσε να προσφέρει πολλές δυνατότητες καινοτομίας κατά μήκος της αλυσίδας καινοτομίας, όπως είναι η ανάπτυξη συστημάτων συνδυασμένων μεταφορών, και εξυπνότερων και πιο βιώσιμων λύσεων στον τομέα των μεταφορών.

Μια ΚΓΚ όσον αφορά την αστική κινητικότητα βασίζεται σε σταθερή τεχνολογική και βιομηχανική βάση και προσφέρει ένα δυναμικό για νέα προϊόντα και υπηρεσίες ⁽¹⁾, ιδίως στους τομείς βιώσιμου σχεδιασμού και οικολογικών βιομηχανιών.

Επιπλέον, η ανάπτυξη καινοτόμων προτύπων αστικής κινητικότητας θα επωφεληθεί, επίσης από την μεγάλη προσοχή και την υποστήριξη που αποδίδεται σε πολιτικό επίπεδο στην θεματική αυτή προτεραιότητα. Επιπλέον, αυτά τα καινοτόμα πρότυπα αστικής κινητικότητας μπορούν να έχουν παγκόσμιο αντίκτυπο αν μεταφερθούν ως βέλτιστες πρακτικές στα εντυπωσιακά αυξανόμενα αστικά κέντρα σε άλλα μέρη του κόσμου, ιδίως στην Αφρική, στην Ασία και στην Λατινική Αμερική.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα τοποθετήσει την αστική κινητικότητα και τον σχεδιασμό των αστικών μεταφορών στο ευρύτερο πλαίσιο του βιώσιμου πολεοδομικού σχεδιασμού και της χωροταξικής ανάπτυξης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η ΚΓΚ θα έχει, επομένως, το πλεονέκτημα να λειτουργεί σε ένα πολυεπιστημονική και διακλαδικό πεδίο και να συμβάλλει στην εξάλειψη των σημερινών επιπέδων οργανωτικού κατακερματισμού που αντιμετωπίζει ο τομέας. Θα προσέφερε την ευκαιρία για την δημιουργία στενότερης συνεργασίας μεταξύ των δημοσίων αρχών (κυρίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο), των τοπικών ενώσεων, και του ιδιωτικού τομέα (όπως οι συντελεστές στον τομέα της ανάπτυξης και των υποδομών), των ερευνητικών ιδρυμάτων και των πανεπιστημίων (με την ενσωμάτωση του τριγώνου της γνώσης).

Με την συνένωση των προσπάθειών εταίρων παγκοσμίως κύρους σε νέες μορφές διατάξεων η ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα θα έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τους υφιστάμενους πόρους και να αξιοποιήσει τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που δημιουργούνται από αυτές τις νέες αλυσίδες αξίας.

Η ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα θα επικεντρωθεί στις δραστηριότητες εκείνες του τριγώνου της καινοτομίας οι οποίες μπορούν να επωφεληθούν από την πρόσθετη υποστήριξη που παρέχει η Ένωση ειδικότερα μέσω του ΕΙΤ. Στην πραγματικότητα, η μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία μιας ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα είναι ο ρόλος της για την ενσωμάτωση των τριών σκελών του τριγώνου της γνώσης και για την επίτευξη συστημικής αλλαγής στον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται οι συντελεστές καινοτομίας. Παρομοίως, μια ΚΓΚ που επικεντρώνεται στην καινοτομία με γνώμονα τους ανθρώπους, η οποία τοποθετεί τους σπουδαστές, τους ερευνητές και τους επιχειρηματίες στο επίκεντρο των προσπαθειών των ΚΓΚ, θα είναι σημαντική για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που περιγράφονται ανωτέρω. Συνεπώς, θα δοθεί μεγάλη έμφαση στην εκπαίδευση/κατάρτιση, την επιχειρηματικότητα και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, π.χ. την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και γνώσεων των επαγγελματιών στις αστικές μεταφορές σε τοπικές και περιφερειακές διοικητικές υπηρεσίες (διά βίου μάθηση / προγράμματα ανταλλαγής προσωπικού / επαγγελματική κατάρτιση), την πρόταση ειδικών προγραμμάτων ανώτατης εκπαίδευσης για την αστική κινητικότητα (θερινά μαθήματα/προγράμματα ανταλλαγών), την επιτυχή διάδοση στην αγορά καινοτόμων ιδεών στον τομέα των μεταφορών (υποστήριξη για θυγατρικές και νέες επιχειρήσεις από πανεπιστήμια και ερευνητικούς οργανισμούς, κ.λπ.).

Εξάλλου, η έννοια της συστέγασης θα μπορούσε να ενισχυθεί στο πλαίσιο μιας ΚΓΚ με επίκεντρο το εν λόγω θέμα, επειδή αυτός ο θεματικός τομέας έχει φυσικά ισχυρή τοπική και περιφερειακή διάσταση.

3. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Τα θέματα που αφορούν την κινητικότητα υποστηρίζονται έντονα από πολλές πρωτοβουλίες της Ένωσης. Η Ένωση συμμετέχει πλήρως στο πεδίο αυτό.

Οι σύνδεσμοι με άλλες δραστηριότητες της Ένωσης υπάρχουν και θα ενισχυθούν. Μια ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα θα λάβει υπόψη τις ενέργειες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την αστική κινητικότητα και το σχέδιο δράσης για ένα ευφυές σύστημα μεταφορών.

Θα συνεργάζεται, ειδικότερα, με τις προγραμματισμένες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για ευφυείς πόλεις και κοινωνίες, συμπεριλαμβάνοντας την αποδοτική χρήση της ενέργειας, τις ΤΠΕ και τις αστικές μεταφορές.

⁽¹⁾ Ορισμένα παραδείγματα νέων δυνητικών αγορών: νέες υπηρεσίες για ταξιδιώτες, συντήρηση και διαχείριση της κυκλοφορίας και της συμφόρησης του οδικού δικτύου· νέες εφαρμογές στα οχήματα· Υπηρεσίες επικοινωνίας μέσω διαδικτύου για την υποστήριξη της επικοινωνίας και την αποφυγή ταξιδιών (JRC 65426 EN).

Μια ΚΓΚ θα δημιουργήσει, ειδικότερα, συμπληρωματικότητα με βασικούς συντελεστές στον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά επίσης στην παροχή διαρθρωμένου δικτύου επαγγελματιών που είναι οι κατάλληλοι για να εντοπίσουν τους όρους-πλαίσια και τις βέλτιστες πρακτικές σε θέματα πολιτικής και ρύθμισης που έχουν αντίκτυπο στον τομέα.

Επίσης, χρειάζεται συντονισμός με την πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού «Ευρώπη των πόλεων», ο οποίος θα συγκεντρώνει τις εθνικές ερευνητικές προσπάθειες για να μετατρέψει τις αστικές περιοχές σε κέντρα καινοτομίας και τεχνολογίας, θα υλοποιήσει οικολογικά φιλικά και ευφυή ενδοαστικά και υπεραστικά συστήματα μεταφορών και εφοδιασμού, θα μειώσει το οικολογικό αποτύπωμα και θα προωθήσει την ουδετερότητα σε σχέση με το κλίμα. Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα επιταχύνει και θα βελτιώσει την αξιοποίηση της άριστης δημόσιας έρευνας που συγκεντρώνεται από τις εν λόγω ΠΣΠ, και θα αντιμετωπίσει με τον τρόπο αυτόν τον κατακερματισμό στο τοπίο της καινοτομίας.

Η πρωτοβουλία CIVITAS που υποστηρίζει τα σχέδια επίδειξης και έρευνας για την εφαρμογή καινοτόμων μέτρων σε καθαρά αστικά μεταφορικά μέσα, και η ευρωπαϊκή βιομηχανική πρωτοβουλία για έξυπνες πόλεις και κοινότητες με στόχο να καταστεί η παραγωγή και η χρήση της ενέργειας πιο βιώσιμη και πιο αποδοτική θα αποτελέσουν επίσης τις φυσικές πρωτοβουλίες συνεργασίας της ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα.

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα μπορούσε επίσης να δημιουργήσει συνδέσμους με τις ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες (ETP) σε σχέση με τις μεταφορές και την ενέργεια, με τη σύμπραξη μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που αφορά μια «ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πράσινων αυτοκινήτων», και πολυάριθμα σχέδια του Προγράμματος-Πλαίσιο (ΠΠ) στον εν λόγω τομέα. Η ΚΓΚ θα μπορούσε να λάβει υπόψη τις προτεραιότητες έρευνας και τα σχέδια δράσης που ορίζονται στα πλαίσια των ΕΤΠ και το ερευνητικό έργο που επιτελέστηκε μέχρι τώρα από τις ΡΡΡ και τα σχέδια του ΠΠ για την προώθηση και επιτάχυνση της αποδοχής και της αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Επίσης, θα καταβληθούν προσπάθειες για την επίτευξη συμπληρωματικότητας με την «ευρωπαϊκή συμμαχία βιομηχανιών κινητών υπηρεσιών και βιομηχανιών κινητικότητας». Η ευρωπαϊκή συμμαχία βιομηχανιών κινητών υπηρεσιών και βιομηχανιών κινητικότητας, που συγχρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας έχει στόχο να συνενώσει τις προσπάθειες των υπεύθυνων για τη χάραξη πολιτικής σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο με την υποστήριξη λύσεων καινοτόμων υπηρεσιών στις βιομηχανίες κινητών υπηρεσιών και κινητικότητας προκειμένου να κινητοποιηθεί μεγαλύτερη και καλύτερη υποστήριξη στις καινοτόμες υπηρεσίες που παρέχουν οι ΜΜΕ στους βιομηχανικούς αυτούς κλάδους.

Επίσης, θα βασιστεί στο πρόγραμμα «Ευφυής ενέργεια για την Ευρώπη», την εμπορική αξιοποίηση που αφορά την οικολογική καινοτομία, και τις υπηρεσίες που βασίζονται στις ΤΠΕ και τα πιλοτικά σχέδια για την ευφυή αστική κινητικότητα στο πλαίσιο του προγράμματος ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας (ΠΑΚ).

Μια ΚΓΚ στον εν λόγω τομέα θα συμπληρώνει τις δραστηριότητες αυτές, επειδή θα επικεντρώνεται σε διεπιστημονικές δραστηριότητες εντός του τριγώνου της γνώσης με έντονη εστίαση σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες και στην επιχειρηματική εκπαίδευση.

Μια ΚΓΚ με επίκεντρο την αστική κινητικότητα θα συμπληρώνει, επίσης, ορισμένες ειδικές δραστηριότητες που ήδη εξετάζονται από δύο υφιστάμενες ΚΓΚ. Δηλαδή, στις δραστηριότητες της ΚΓΚ «Κλίμα» με θέμα τις πόλεις με χαμηλή κατανάλωση άνθρακα, και στο έργο του EIT ICT Labs στο πλαίσιο των ευφυών συστημάτων μεταφορών και των ψηφιακών πόλεων του μέλλοντος. Η ΚΓΚ για την αστική κινητικότητα θα αναλάβει το έργο που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο αυτών των ΚΓΚ και θα το τοποθετήσει στο ευρύτερο πλαίσιο ενός πιο οικολογικού, χωρίς αποκλεισμούς, πιο ασφαλούς και πιο ευφυούς συστήματος αστικής κινητικότητας.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μια ΚΓΚ με επίκεντρο την αστική κινητικότητα είναι το πιο κατάλληλο μέσο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που περιγράφονται ανωτέρω. Επίσης, πληροί τα κριτήρια που προτείνονται για την επιλογή των θεμάτων ΚΓΚ:

- Αντιμετωπίζει τη μεγάλη οικονομική και κοινωνική πρόκληση για την Ευρώπη (την επίτευξη ευρωπαϊκού συστήματος μεταφορών με αποδοτική χρήση των πόρων, φιλικού προς το περιβάλλον, ασφαλούς και άψογου προς όφελος των πολιτών, της οικονομίας και της κοινωνίας), και συμβάλλει στην υλοποίηση του θεματολογίου «Ευρώπη 2020» και των στόχων της σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια, την απασχόληση, την καινοτομία και την εκπαίδευση.
- Αυτό το επίκεντρο της ΚΓΚ ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες που ορίζονται στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και συμπληρώνει άλλες δραστηριότητες της Ένωσης στους τομείς μεταφορών, περιβαλλοντικής προστασίας και ενέργειας.
- Με την ενίσχυση της επιχειρηματικής σκέψης ενσωματώνει αναδυόμενες τεχνολογίες με νέες αλυσίδες αξίας και υποστηρίζει τη μετάφραση της ακαδημαϊκής έρευνας σε προϊόντα και υπηρεσίες.
- Έτσι, θα αντιμετωπίσει το ευρωπαϊκό παράδοξο, επειδή θα αξιοποιήσει την ισχυρή ερευνητική βάση της Ένωσης και θα εξεύρει νέες καινοτόμες προσεγγίσεις για να εξασφαλίσει ένα πιο οικολογικό, χωρίς αποκλεισμούς, πιο ασφαλές και πιο έξυπνο σύστημα αστικής κινητικότητας.

-
- Θα προσθέσει μια κρίσιμη μάζα άριστων παραγόντων έρευνας, καινοτομίας, εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλο το μήκος της αλυσίδας τροφίμων.
 - Εφαρμόζει διακλαδική προσέγγιση και συνεπώς συνδέει τα διάφορα επίπεδα ευθύνης από ιδιωτικές οντότητες έως τη δημόσια διοίκηση – ιδίως σε τοπικό επίπεδο - μέχρι τον πολίτη.
 - Απαιτεί διεπιστημονικό έργο το οποίο περιλαμβάνει διάφορους τομείς γνώσης και την ανάπτυξη νέων μορφών εκπαίδευσης πέρα από τα επιστημονικά όρια.
-